

Riosi Kaaweruma Tuuyewari Waani Iyoteria

Riosi Naera tije tjoetukame

¹ Kúira, yomatiamé wehjoarichi mochikame ti'tijoe, ooweru kukuchi tiamé. Neeea Waani tewaniamepua, piiripi puuu Eesusi ajawaria, Riosie Weratiame weratiamenia. Ihji no'o iyoterichio, taamo te'pa kahtiamé Noonochi simiyame nayewamania, aachin teereriopua i'ka weechi eenariao. Paikapioi nayewama neeea, ihtana yooraka oikame Eesusio, i'ka wehjoarichi mochirachiopua.

Wee, i'wa o'inemania paikapioi taamo Noonochi te'pa kahtiamé, no'o pahteteria. Ihji no'o iyoteri chiiaa, ihjipua:

Pukeri o'inia ke'chukoipua i'ka wehjoarichio, Riosi tiiriraa ahjaka yasariai puuuapa, puuu tiirirachi kahtiamé, Naera tewaniame enerepua. Puuu Naera tewaniamea, Riosi te'ta tiirirachi teerewaeme enerepua; puuu te'ta tiiri Naeraa, Apoe te'ta Riosikai teererepua.

² Puuu Tiiri Naeraa, wa'apitia kahtiamé enekamepua Riosichio, Riosi tiirichi teerekao.

³ Riosia pukae te'ta tiirichi tiame Naerao, yooma ihtaoi iintuame enepaterepua; yooma ihtaoi iintuamea, piiripi ihtaoi ki'tiamé, ki pukae enepatetiamé, Naerae.

⁴ Pukachi Naera tiarirachio, te'ta ahjari teere-niame enerepua, ti'tjoerichi tahjame enerepua, puuu ti'tjoerichi Tahjewaria ti'tjoeri pahtepatiame puuu; yooma ti'tjoe ooweru tiame i'ka wehjoarichi mochikameo, taamo Noono Riosichi simiyame pahtemichiopua.

⁵ Puuu Pahtewari Tajayamea, i'ka wehjoarichio, ti'tjoeri tukapachi mochitoamechi eenarepua. Puuu tukaparia ka'chi iika cho'wakamekopapua pu'ka wa'a eenakame Tahjewario, puuu Tahjewaria wa'api tiamepua ti'tjoerichi tahjewakao.

⁶ Pu'ka taawechiami pu'ka Pahtewari Tajayame tukapachi te'teriamечи eenoio, piirechi Waani tewaniame ki nee, yasariaipua, Riosie uhjuratiame.

⁷ Puuu Waani Riosie uhjuratiamea, pu'ka Pahtewari Tajayamechi simiyame nayewekamepua, aatanakoo puuu Pahtewari Tajayamea. Puuu Waania ti'tjoerio, pu'ka Pahtewari Tajayamechi paparanurekapua, keepuka pichikemichiopua pu'ka Pahtewari Tajayame chiiao.

⁸ Wa'a tiiachio Waania, ki puukamerakai enerepua, Pahtewari Tajayamea. Puuu ti'tjoerio, oowera Pahtewari Tajayamechi simiyame nayewemia eenakame enerepua, aatanakoo pu Pahtewari Tajayamea.

⁹ Puuu te'ta Pahtewari Tajayamea, i'wa wehjoarichi eenakamepua yooma ti'tjoerichi tahjepamia, Riosichi simiyame pahtetemia.

¹⁰ Puuu Pahtewari Tajayame i'wa wehjoarichi eenakamea, Riosi Naera puuu, Riosi

inataka naewamia. Nape pu'ka taawechemi ti'tjoeria, pu'ka Riosi Naerao tewekachi o'inia eenakameopua ahpo weee neteriachio, ki machika tetewarepua pu'kao, apoe iintokamekoipua, yooma ihta weeechi iintuame netekaopua.

¹¹ Ihjia, ahpo weeechi eenakame eneriaipua, apoe ahpo neteriachi, nape weeechi mochikame ti'tjoeria, apoe iintokamekoipua yooma ihta itapiti iintuame netekao, kiisi nakika tetewarepua pu'kao.

¹² Nape muuwaeme ti'tjoeria ki wa'a erakoka tetewarepua pu'ka te'ta Pahtewari Tajayameo i'ka weeechi eenakameo. Nape te'ta apoe i'wa wehjoarichi eenakamea, kaawe uuka ahpo tetewikameo, ahpo chiia pichikekameopua tiame, Riosia ahpo tatanara enepaterepua pu'kao.

¹³ Ihji Riosi tatanara enepatetiamea, ki ooweruchi naawamekapa Riosi tatanara tiamepua, Riosie uutiamekapa Riosi tatanara puuuu.

¹⁴ Puuu taamo Noono Riosi tiaria ahpo Naerao, tijoe iintapamo eraparepua pu'kao, i'ka weeechi oimichiopua ahpo e'rari naewatukao. Pukaepa oowitiamechi naawaterepua pu'kao, i'ka wehjoari mochiwachiopua. Wa'a iika Riosi Naeraa, tijoetusaapa tamochi yaajatokamepua, te'ta apoeche Riosi Taanarachitia. I'kao teemea, Eesusi ajawariaa, ma'chiame tetewamepua, Riosi tisiwarichi o'inia eenakamekopua pu'kao, ki nu'unti Riosi utewari yachatoka. Puuuu i'ka weeechi oiaio, i'ka weeechi mochikameopua,

tísia ahpo nakiya tetewiterepua, kihta wihtuki nayewaka, te'ta Riosi pichiwarichi simiyameche nayewasika.

¹⁵ Waika taawechiami Oorani akichiko oikame Waania, ti'tjoeri paatokao, pu'kachi naewaka cheekame puuui cheekao:

—Ihji Eesusipua, puuu tapanara no'o nayewaka cheeriaa no'o neipa enamio tuukao, puua epeche weruma teerewi iinuemeko tuuriaa ki noochitiao, ihji tjoea ke'chu no'o ki'tioio, ki ehpesi o'inia yasariamepua wa'asi.

¹⁶ Ihji Eesusi Riosi Tijoetukamee, kiatiameteemea te'ta kaaweruma teerepuamepua Riosichio, taamoo senepi taawechi piipatesipuameopua, tatakorsiwaopua taamoo.

¹⁷ Pu'ka ehkoriaami animari manaka kosotamea, Moise nuurari yoorakao tatakori ahpo cheriwepuawichioo, kihta tatakori kokosarira natetekamepua. Nape Riosia tísia taamo nakiyapao, ahpo te'ta Taana mukirae nateterepua taamo tatakori kokosapuameopua. Wa'a tiachipa tatakori cheriwewaa, Eesusi iintoriawichioe, kianiameteemea Riosieo.

¹⁸ Riosio, aataai ki tetewamepua pu'kao. Apoe Riosie Tjoe Tijoetukamechiche tetewiniamepua. Wa'a tiachio ihji Eesusia, apoe taamo Noono Riosi wa'apikaitepua, tjoe weerewaame enepakame.

Waani Paatoamera, Eesusi Riosie Weratiame nayewanipua

(Maateo 3:11-12; Marako 1:7-8; Ruuka 3:15-17)

19 Waaniai paatoka oiaio, ma'chiamē ahpō ka'itakame puuua, ki apoeko tuuka Riosie uhjurapo tuutiameo. Wa'a cheekame Waania ahpō ka'itakao, piie taawechi i'isaeri ya'yawichieo iinatuketiao aatanakoopua ahpoo.

20 Waania pu'kao, ma'chiamē cheeka nehjiakamepua cheekao:

—Ka'i, ki Riosie Weratiame neea, Riosi apoe uhjuramo tuuriao, Meesia tewaniameo.

21 Waikao uhjuratiamea, eenechi iinatukekao, chaachapakapua:

—¿Aatanakamera muuua naaju? ¿Ki Eeriatarukosamua naaju, puuu eenechi ahjakame?

—Ka'i, ki puuu neea —cheeka nehjiaka Waania.

—¿Ki muuukosapua naaju Eeriaa, Riosi naewatura te'ta uhjurapo tuutiame?

—Ka'íí, piirechi neea ki puuu —cheeka nehjiakapu Waania.

22 —¿Aatanakosa muuua naaju? ¿Aatanakoti muuua? Taamo tuuyepuapua, wa'a taamo chaachapamichio taamo uhjurariao.

23 —Neeea aatapua, wahka siinachaniame ihkepaka, puuua wahka ooruchi cheechaniame: “Kaaweruma poe wahjonamitia eemea, aamo iikachio, pu'ka te'ta taamo Paamirao amochi eenaka pakimichiopua, aamo iikachio.”

Wa'a cheeka nehjiaka Waania, ahpō iinatukeka uhjuratiameopua. Puuu wa'a cheeka nehjiatiamea, ehkoriaami o'inia, wa'a cheepo tuutiamepua Isaiæo, Ehkoriaami ahpō Iyoterichiopua.

24 Waikao pa'pariseroe uhjuratiamea,

25 chaachapakapua Waanio:

—¿Achinikai paatona muuua wa'a teeresoo, ki Riosie Weratiame enesaa, Eeriaoi ki muuu enesaa, Riosie uhjuratiameopua, aataoi Riosi nayewaturao?

²⁶ Waania waikao chaaneka nehjiakapua:

—Neeea ki aata werumakaitenia, oowera neeroie paatoame neeea. Nape amochio oiyaitepua aatao, pu'kao ki machiyame eemea pehjio, puuua ahpo Riosiwariie paatomeri puuua, ki neeroiye.

²⁷ Pu'kaonia kakajoyaraoi ki nateyamenia no'o na'sonemiao, no'oo, neipa naawakamekoipua pu'kao.

²⁸ Yooma i'ka wa'atiame teerekame Wetania tewaniame mochiwachiopua, Waanio, Oorani akichi paonamina paatoka kahtioiopua.

Eesusia, Riosie Po'wachitia teteiwame

²⁹ Pu'ka meerekachio Waani Paatoria, wa'ana ihtoame tetewapa Eesusio, cheekapua:

—Nee, wa'ana ihtoame puuua, Riosieo po'wachitia tetewiniamea, taamo tatakoriwichio pejana oowewapuame. Puuupua, te'ta taamo pejana mukimeria, yooma taamo tatakorieka mochikao, natetekao.

³⁰ Ihji puuuupua, no'o tapanara cheeriao, no'o neipa naawakameoipua, ki nu'uti tiitari iinuemekai tuuriaa, pu'kao ke'chu no'o naaoio, ki ku'itapisi yasariameko tuuria.

³¹ Nee wa'apiai ki nane'riamekainia, aatanakoopua enemerio, nape wa'a tiiai neeea, neeroiye paatosiameainia i'isaerio, i'ka enameri eenachisio.

32 'Nape ehpeonia Riosi Riosiwario kooroka tiame ahjachi tekikopao Eesusichio, ma'chiame machikamenia pu'kao, puuukoopua.

33 Neeei ki nane'riamekainia aaata enamerio; nape apoe no'o uhjurakamea, neeroiye no'o paatonurekaipua ti'tijoerio, puuaa no'oo, eee no'o chaanekamekaipua tiameo: "Aaata Riosi Riosiwari ahjachi tekikameo, puu enemerikopua apoeo, Riosi Riosiwari paatomerikoopua, ti'tijoerio."

34 Neeea pu'ka wa'a tiameo tetewikapao, puuuko tuuyamenia weeechi uhjuremo tuutiameo, puuo pu'kaonia, Apoe Riosi Taanarakotinia, Apoe weeechi tijoe tijoetukame.

Pukeri simiyame Eesusi ma'masitewara

35 Eenechi meereo wa'api wa'ao, Waania ooka ahjama weeriaiopua ahpo masitia,

36 ahpo weeriachiami u'matoi Eesusio, cheekapua:

—iNee, waami ihtona Riosi Po'wa teewataniamea, taamo pejana mukimeria!

37 Waikao masiteraa, na'pa Waani ahjama ajakamea, wa'a chiiame inamukapaopua ahpo masitari Waanio, na'pahka na'naritokapua Eesusio, wa'amio.

38 Eesusi ahpo pukamina nokisiopao, ku'rika ne'nepakao, iinatukekapua:

—¿Ihtana erakotona eemea noochio?

Waikao aapoeo chaachapakapua:

—Masitari, ¿akana checherepame muuua?

39 Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—¿Nane'renare eemea? Nahpeo naaju, nane'retai no'o checherepachio.

Ahjama siimpakapua waikao checherepachio. Nape tísia aarikopa wa'asio, wa'a che'repatiapua waikao Eesusi checherepachi.

⁴⁰ Piiripi puuu ooka Eesusi na'naritokamea, Anteresikapua, Siimoni Peeroo poonira, Waanio puuaa chiame inamukame, Riosi Po'wa teewataniameko tuuyame Eesusio.

⁴¹ Wa'a che'repasaopua pu'ka meereo, ke'chu ihta yooraiopua pehjo, ahpo pa'chi Siimoni Peero i'yamia akipakapua. Waikao Siimoni tewisaapua, chaanekapua:

—Tewakame teemea Riosie Weratiameo, puuu Riosi uhjuramo tuuriaa, puuaa Apoe Meesia.

⁴² Wa'a chaanesaapua, Eesusi kahtiachi upatiapua. Eesusia Siimonio, ahpo kahtiachi upatiame tetewapao:

—Kúíraa —cheeka teepotesaapapua, chaanekapua— Siimoni teewaeme muua te'ta teewarao, Waani taanara, nape neea Seeja aamo tewamania.

Ihji Seeja chaniwamea, Peero chaniwamepua riekoo naewaniachio.

Eesusia ahpo ahjama oojomichio paajutena-pua Eeripeo, Natanaériopua tiameo

⁴³ Eenechi meereo Eesusia, Arirea weechiami oinarepakapua. Wa'ami nokisinioi pooechio, Eeripe natepatiapua. Wa'a tetewikapa Eeripeo, chaanekapua:

—Nahpe no'o ahjama, no'o ahjama oitai.

⁴⁴ Ihji Eeripea, We'saira mochiwachi ohjoeme eneriapua, Anteresi ohjoekachiopua Peero tiame.

⁴⁵ Waikao Eeripea Natanaéri i'yamia simikapua. Natanaéri tewisaapua, chaanekapua:

—Eesusi Nasare ohjoeme natepaka teemea Oose taanara. I'ka Eesusi nayewaka cheeriai Moiseai ahpo Iyoterichio, aaata naewakaoopua, ehkoriai Riosi nayewaturaa, wa'achi chaachapakamepua tiameo ahpo iyoterichio.

⁴⁶ Natanaéria wa'a tiame tuuyetiaapua, cheeka nehjiakapua:

—¡Aa Nasare? ¡Naakonakosa puuuu? ¡Aaata kaaweruma machenamii teerepua wa'a?

Eeripea chaanekapua:

—Nahpeo naajuo, amoe wa'api tetewitai.

⁴⁷ Waikao Eesusia, ahpo kahtiachiana tete-wapa ihtoame Natanaério, chaanekapua pu'kao:

—Néeé, wa'ana ihtona isaeri tijoe, tísia kaaweruma, kihta a'chi tiame wihtuniameo.

⁴⁸ Wa'a chaanetiao Natanaéria, chaanekapua Eesusio:

—¿Achini ihsika no'o machikamemua?

Eesusia chaanekapua waikao:

—Neeea ke'chu Eeripe aamo noochi enanurioio, chuunatere kahtiame aamo tetewikame neeea.

⁴⁹ Natanaéria, chaanekapua waikao:

—¡Aa muuuu, Apoe Paamirakaitemua wa'a teesoo, Apoe Riosi Tijoetukame! ¡Muuúu, isaeri yawichiwaramua, te'ta enameriko tuutiamera!

⁵⁰ Eesusia wa'a chaanetiapao, cheekapua:

—¿Muuua chuunatere aamo tetewario tuuri-amekopa, wa'a e'ramemua noochio? Muuua no'o ahjama oiyaame enesaa, epeche tiame tetewimamua, no'oo aamo tetewitemia.

⁵¹ Wa'a cheesaapa Eesusia, yooma ahpo paajuteria, chaanekapua:

—Pichiwa chiiamenia i'kao, eemea tewekachio, wahjokame tetewimiitepua, Riosi tewekachi ku'kuiwario, no'o Riosi Tijoetukamechi tetekisika, eenechi tewekachi moenapame.

2

Eesusi iintoria Kaanani mochiwari aaata nenewinioio

¹ Paika taaweche simiyachi Kaanani tewanachio, nenewiwa enekapua wa'ao, ookapi mochiwachi Arirea ye'karirachi. Wa'a ihsiapu tiame, Eesusi yeeyeraai.

² Eesusia ahpo masitera ahjama, paajuteretia-pua tiame wa'a nenewiwachi.

³ Eesusi yeeyeraa, wahjipasooa wiinoo, ehpeche nakiniamekoopaa wiinoo nenewiwachio, chaanekapua Eesusio:

—Sooparetupa wiinoapa.

⁴ Eesusia nehjiakapua waikao:

—Ye'ye, ¿ihtana no'o iintojeraka chiiamemua wa'a cheekao? ¿Eenechi iintujeraka chiiamemua wiinoo? Ki asiyame neeea pehjo, wa'a iintomiachio.

⁵ Ihji yeeyeraa wa'a chiioio, chaanekapua wa'a nokayameo naachutakao:

—Eemea oowera e'wemitiachepua pu'kao chiao.

⁶ Wa'a ajariapua tiame puhsani sikori, tehte netetiame. Puuua neeroi ahjachi toaniame piipaniamewichio eneriapua, isaeri ti'tijoerio. Pipiripi puuu sikoria, piire siento ritiro ahka uuyame eneriapua.

⁷ Nape wa'a cheekai Eesusia, chaanekapua pu'ka naachutameo:

—Neeroiye pochiwamitia naaju pu'ka weeweruma tehte sikorio, eeme naachutamea.

Waikaopu puuu naachutamea pochiwakapua pu'ka sikorio, póóchikame.

⁸ Wa'a noonowisoopua pu'kao, Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Ehpeo ku'wita itusao, pahko paamiratuame i'yetomitiapua.

Waikao wa'a ikiretupua.

⁹ Waikao puuu pahko paamiratuamea, ki nane'rekaopua achini teereriopua wiino, naachutameche nane'reriameopua, yenasaopua pu'kao, chaanekapua pu'ka wa'a neewiameo:

¹⁰ —Ahkai pahcha naachutaniame wiino epeche ta'yameraa, neipa tehpe iijinioi nanachutaniame wiino ki te'ta ta'yameraa, nape muuu, neipawichio katewekamemua pu'kao.

¹¹ Wa'asa iintoka Eesusia Kaanani tewaniachio, Arirea weechiopua. Puuu ki mae-naria pukeri pahcha simiyame iintoriamekapua, puuu iintoriaa ahpo aatanako ne'netiamekapua. Pukachipa masiteraa, epeche pichiwa tewekachi o'inia eenameko, erapakapua waikao.

¹² Neipao, nenewiwa u'matosoopa wa'asi Eesusia, Kapenaumi siimpatiapua waikao, Eesusi yeeyera ahjama, poponira tiame; wa'ao, ookapi taawe mochitiapua.

Eesusie ujumaputiame tiopachio, ki ka'karuma ti'tijoeo

(Maateo 21:12-13; Marako 11:15-18; Ruuka 19:45-46)

¹³ Amori asiyachi Semejenato pahkoopa, Eesusia taamo ahjamao, Eerusarenite mo'moenatiapua.

¹⁴ Eerusarenioapa tiopachio Eesusia, wa'a tiopachio ki ookapi tewakapao weeka itapiti nehjameo, oisi, po'wa, kooro, wa'a ikisa toomi naakuriwame tiaméo ti'tijoe.

¹⁵ Waikao Eesusia wepijoera netesapaopua, yooma weweka puuyanapakua, wa'a mochikameo nehjakaopua, pu'ka puhkura oisio po'waopua tiamé, yooma ma'chi uhjurakapua pu'kao, wi'wiyaka. Pu'ka wa'a toomi naakuriameo, yooma ru'minekapua meesao, toomiopua tiameo yooma wi'sunekapua wehchio, chi'rineka.

¹⁶ Pu'ka kooro nehjame naaepakao, chaanekapua:

—¡Yooma puuyanamitia i'ka i'wao! ¡Ka'te weruma itapiti nehjiwachi iintamitia eemea, no'o Noono kariwarachio!

¹⁷ Waikao masiteraa, inatepare puuuapu pu'ka Ehkoriame Iyoterio, chiia: “No'nóo, ki tisiwa nu'nuti wa'inaka tetewamenia kahtine, kariwao.”

¹⁸ Isaeri ya'yawichia, chaanekapua nekakoka:

—¿Aatana puuua, aamo wa'a ihsitiamea? Yorasao naaju, ihtaoi itapiti Riosichi eename, taamoo aamo tetewimichioo, pichiwa Riosichi eenamekoo.

¹⁹ Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Ru'misoo i'ka tiopao, neeea, paika taawechi weramania eenechio.

²⁰ Waikao Isaeri ti'tijoea chaachapakapua pu'kao:

—Ooka weerewa aampa puhsani paamupari ariwatameoi i'ka tiopa weerakao, ¿muuuu, paika taawechi wa'apiche werataremua eenechio?

²¹ Nape Eesusia, tiopa naewakao, ahpo wa'api weerewa naewaka cheeriapua.

²² Waikao teeme Eesusi masiteraa, inatepakapua ke'chu oijenaio wa'a cheeriaopua Eesusia; waikao teemea, pichiwapu puuu Ehkoriaami Iyoteri chiiaa, erapakapua; waikaopua tiameo, pichikeka teemea, Eesusi taamo masiteriao.

Eesusia yooma machiyamepua, aatia tiamekopua iikachio

²³ Eerusareniopa, Semejenato pahkochi Eesusio, muuwaeme pichikerepu pu'kao aatanako, apoe ki ookapi ki maaenari yooramekopua, itapiti.

²⁴ Nape Eesusia, ki pichiwako erapakapua pu'ka chiiao, machiyapa aachin erakoamekopua pu'kao.

²⁵ Puuua ki tuuyeniai nane'riamepua aatanakamera apochi paparamekopua, machiyamekapapua ihtana inatamekopua ahpo iikachio.

3

Eesusi Nikoremo tiame

¹ Wa'ao yasariaipua tiame piiripi tijoe, Nikoremo tewaniame, parisero tijoe enepakame.

² Ihjia, tukao eenakaopua Eesusi kahtiachio, chaanerepu:

—Masitari, nane'rena teemea, taamo masitemichio uhjuritiameko, Riosieo. Ki'tepu aaataaio, aamo yooraria yooramea, ki ahjachi yasisoo Riosio.

³ Waikao chaanerepu Eesusia:

—Ki waapisi noochi eename e'raka, aamo chaanenania i'kao, pichiwa kiisi sewina tiame ihjia, ki eenechi naawakamea, ka'chitia muimapua Riosi ye'karichio.

⁴ Nikoremoa iinatukerepu waikao:

—Nape, ¿achini iika tijoetuta teeme eenechi, oochetiameapa? ¿Achini iika ahpo yeeyechi pakika, tijoetuta teeme eenechi?

⁵ Eesusia nehjiarepu pu'kao:

—Kiisi sewina tiamepua pu'kao. Ki oowitiame yeeyechi tijoetukao, Riosi Riosiwariichi tijoetukamea, ka'chi iika machimapua Riosi ye'kariwao.

⁶ Tijoechi tijoetuyamea, tijoepua; Riosi Riosiwariichi tijoetuyamea, Riosi Riosiwariichi ihchiamepua, ahpo naawariao.

⁷ Ka'te ka'chitiachitia tetewa muuua i'ka no'o chiiao: “Weemera tijoetumerimua, eenechi.”

⁸ Eekaka tiame puuua, ahka kahtioio ki teteiwame; ahkaminaoi simiyoi ekayo, ki teteuwamemua pu'kao, nape ki tetewaiopua eekao, amochi saayamepua ekayoo. Wa'achi teeka

saaeniamepua tamochio, Riosio taamo eenechi naawatekame enesoopua, ahpo Riosiwarielopua.

⁹ Nikoremoa, chaaneriapua eenechi:

—Kiisi pahtenania pu'kao.

¹⁰ Eesusia chaanerepu waikao:

—Nee, muuua isaeri masitarikai, ¿ki pahtiamemua?

¹¹ Kiisi se'wi no'o chiiaa, pichiwarichi simiyamea. Neeea no'o Noono tewekachi ahjamao, teemea aamo i'ka weechi mochikameo, tewekachi simiyame itapiti chaachapamepua, nane'riamekapa teemea, te'ta pichiwarichikamera simiyamekopua pu'kao. Nape eemea, kiisi pichikenariamepua pu'kao, taamo chiiao.

¹² Ki no'o pichikiame enesaamua, i'ka weechi iintuame aamo nayewiao, ¿achini iika pichiketa muuua, te'ta tewekachi iintuame aamo no'o nayewiao?

¹³ 'Aataai te'ta tewekachio ki mooenamepua, naatiche puuua, te'ta tewekachi o'inia eenakameche, te'ta tewekachi Riosichi teereka yasitoameche, ehpe taawechemio puuua, weechi tekika tijoe tijoetukame.

¹⁴ Yepowechio, wa'achitia Moise apechunari-chitia siinowe tetewipuawichioo, wa'achitia apechunaniame tetewipuame neeeai Tijoe Tijoetukamea. Waikao yooma noochi paparakamea, saupukame itipimapua ahpo tatakoriiriao.

¹⁵ Wa'a iikoopua, yooma puuu noochi paparakamea, ki wahjiamesi ahjari te'teremeri puuua, ki wahjipaka oosa simiyame wahjipari-chiopua.

Riosi nakika kahtia yomatiame wehjoarichi

¹⁶ 'No'o Noono Riosia tísia nakikamepua weechi mochikameo, ahkasi ahpo piiripikoi ahpo Taanao, pu'kawichio nehjakamepua, aaataoi weechi mochikame ahpo Taanachi paparakameo, ki kokosari saaemichiopua no'o Noonoeo, ohso kaawe ki wahjiame ahjarikamera kiapuawichiopua.

¹⁷ Riosia ahpo Taanao, ki aaata ti'tijoeri kokosamichio uhjuratiamepua i'wa wehjoarichio, ohso kaawe puuua, ti'tijoe ooweru tiame newipatemichiokamera, uhjuratiamepua.

¹⁸ Riosi Taanarachi pichikeka paparakamea, ki aiwatepuamepua Riosi kokosario; nape ki ahpo Taanachi paparakameo Riosia, ahpo kokosari aiwapuachi teerepakamepua wa'asi, ki Riosi te'ta piiripi Taanarachi paparakopa.

¹⁹ Pukachipa aiwamerapua Riosieo, na'arachikamera mochinarekapapua tukapachi, ki e'enanariapapua, Riosi Taanara tajayachio.

²⁰ Yooma ki kaaweruma nokaka mochikamea, ki uunariamepua Riosi te'ta kaaweruma chii-aa, uutaparichi enepaniameopua, ki ahpo ma'chitapuaichio ahpo ki kaaweruma nokayao.

²¹ Nape ka'karuma nokiwame nokaka mo-chitonariamea, Riosi tahjewa kaaweruma uutaparichi eenepamepua, ahpo Riosichi kaawe nokayao, ma'chiametewipuwichiopua.

Waani Paatoamea, enechi Eesusi nayewanipua

²² Neipa i'kaopua Eesusia, Uurea weewachi simikapua taamo ahjamaopua masiteramao,

wa'ami nokisinioio paatosikapua, ti'tijoe ooweru tiame.

²³ Waania waikamio, Eenoni tewaniachi pa'paichi ihsirepua paatokaopua tiame, Saarimi tewaniachi waapio, weeru maaniopa neeroio.

²⁴ Yooma ihji wa'a tiame simikapua, ke'chu Waani pachanioiopua karichio.

²⁵ Piie taaweo, Waani na'naritoamea ookapi, piiripi isaeri tijoe ahjama chaachapakapua, tatakori piipaniamechi simiyame.

²⁶ Waikao wa'a chaachapasaopua, Waani na'naritoamea, Waani kahtiachi e'enakapua tuuyemia, pu'kao chaanekapua:

—Masitari, puuu waami yasakameopua taamo ahjamaopua Oorani akichi cherayachiminao, pu'kaopua epeche werumako tuuriaopua amochio, paatoatapua ehpeo, muuwaemea, yooma wa'a enapatapua ahpo paatotemiao.

²⁷ Waikao Waania chaanerepua ahpo masit-
erao:

—Pe'yachipua, aawataai kihta yoratarepua, ki Riosie kiatiamе enesaapua ahpo ihsimiaio.

²⁸ Eeme wa'api inamukamepua no'o cheerioio, ki Riosie Weratiameko tuurio no'oo, aata Riosie uhjurapo tuutiameo, neea no'oo, pahcha uhjuratiameko tuurioo, ke'chu pu'ka eenoioopua.

²⁹ Nenewiwachio, moniawá ahjama neewimera, mo'nera enemeripua. Mo'nera kaawe e'ria, neee puuu, kaawe e'raka yorakiamerapua ihtaio ahpo yorajekeraopua. Wa'a tiiachipa neeeai ki nu'uti kaawe e'raka tetewaninia pu'kao.

³⁰ Ehpeo puukamera, epeche weruma enetoaopua, no'oo epeche nu'uti enetoioopua, pu'ka

apoeo te'ta tewekachi eenamekopapua, no'oo weechiche tijoe naawakamekopa.

Te'pa tewekachi o'inia eename

³¹ 'Apoe te'ta tewekachi eenameopua, yomarika aampa tiamepua. Teemea, weechi ohjoemea, weechiche simiyameche nayewamepua. Nape tewekachi ohjoemea, tewekachi tiame nayewamepua, yomachi aampa tiame itapitichio, ti'tijoechiopua tiame,

³² ahpo te'ta tetewaria nayewamepua, te'ta ahpo Noonora ahpo nayeweria inamuria tiame; nape wa'atiao pu'kao, ookapipupua, pu'ka chiiiao uuyamea.

³³ Nape pu'ka chiiiao uukamea, pichiwa chiame nane'rekamepua pu'kao, pu'ka chiiiao, te'ta tewekachi eenamekopua, te'ta tewekachi Noonora o'inia eename.

³⁴ Puuu Taanaraa naawesaa, ahpo Noonora chiiia chu'warachitia naewamepua, yooma apoe Noonora tiiaa, ahpo Taanachi yasitoamekapa, ahpo Riosiwari.

³⁵ Noonoraa, ki teesa nakiyamekapapua ahpo Taanao, ki nu'unti utewari ki'yarepua pu'kao, yomachi aampa tiame ihtao.

³⁶ Pukaepa pukachi paparakamea, tewayamepua pukachio, ki wahjiamesi ahjaniame, nape ki pukachi paparakamea, kiisi tewayamepua pukachio, ki wahjiame ahjaniameo, ohsotia puuua, Riosi kokosario, apochi petereka mochitoamepua.

4

Eesusi oowitiame nayeweria, Saamaria weechi ohjoeme

¹ Waika taawechiamio pa'parisero ti'tijoea, Eesusio epeche muuwaeme paatoame inamurepua ki Waanichitiao,

² ki apoe Eesusi paatoamerakamekoipua, teemekamera paatoiopua masiterara.

³ Pukaepa Eesusia machenakapua wa'a Uurea weechio, Arirea no'rakapua taamo ahjamao.

⁴ Saamaria weechiami u'matosaapa,

⁵ wa'atumi nokisikaopua, Siikari tewaniachi ajasitiapua, ma'chi ke'chu muiwachi. Wa'a ke'chu asiwachio, ehkoriaami Aakowo weewarachi eneriapua, Oose ki'yariachi weeopua ahpo taana, wa'ao, neropaira neteriachi tekoritaka.

⁶ Wa'ao, resipakamekapa Eesusia, paira tekoritatiachi yasipakapua resipumiao, oowetawe wa'asi.

⁷ Waikao teeme Eesusi ajawariaa, piineri toisa Eesusio, Siikari mochiwachi siimpatiapua kooame tarimia.

⁸ Wa'a piineri itipirioi Eesusio, wa'a eenaria aaata oowitiame, neeroi paimia. Eesusia pu'kao chaaneriapua:

—No'o kiamitia ku'ita neeroi. Paramuna nee.

⁹ Nape Saamaria oowitiamea, chaaneriapua Eesusio:

—¿Achini iikame muuua naaju, muuua isaeri tijoekai no'o itanenamua neeroio, no'oo Saamaria ohjoemekooi?

¹⁰ Eesusia nehjiariapua pu'kao:

—Muuua nane'riame enesaamua no'oo aatanako, ahka eenameoio, nane'riame enesaamua tiameo, Riosio aamo ihta kianareka kahtiamekoo, muuukamera no'o itanemiipua neroio, nape neeroi ki wahjiamе ahjaniamе.

¹¹ Puuu oowitiamea chaaneriapua waikao:

—Nape Paamira, muuua ki iinuемepua aamo ahjae ma'chipapuameoipua neroio, itapiti witararioipua, kai waapisi teere maaniameopua neeroi ma'chipapuameopua ahjae. ¿Akana uuka no'o kiatamua pu'ka neeroi ki wahjiamesi ahjaniamе?

¹² Ki ehpesi nerojiniachi ihji neroia, taamo ehkoriami Aakowoo, taamo tooweriachisiopua i'ka tekoritiachi pairao. I'wa nerojikamepua Aakowoai apoe, wa'api tatanaraa tiame, yooma puhkura ahjama wakasi. Ki ehpesioi, ki teiwachi i'wao, neeroi ki wahjiamе ahjaniamеopua, aataeoi. ¿Epechekosa iintotaremua naaju, ki te'ta taamo ehkoriami Aakowo weruma tiamechitia?

¹³ Eesusia nehjiariapua waikao:

—Aamo pairachi ma'chipaka nerojiniamea, yooma paramumeripua eenechi,

¹⁴ nape no'o aamo ki'ya nerojitemiaa, ki oosa aampa paramumerimua. Ihji neroia aamo no'o nerojitiaa, amochi wa'api pajenameka teeremeripuuua, ahkasi ki wahjiamesi, aamo ki wahjiamе ahjateka.

¹⁵ Puuu oowitiamea wa'a chiioipa Eesusio, chaaneriapua:

—Paamira, wa'a teeresoo no'o kiamitia naaju muuua, pu'ka neeroi ki wahjiamesi ahjaniamе,

ki oosa paramumichiopua no'oo, ki oosa no'o enamichiopua i'wa neeroi paimiao.

¹⁶ Eesusia waikao chaaneriapua pu'kao:

—Kaawepua, nape paaemitia naaju aamo kunoaio, wa'a ikisaomua, noochi e'enamitiapua na'pahka.

¹⁷ Nape oowitiamea nehjiariapua:

—Ki kuunaemekoi neeea.

Eesusia chaaneriapua waikao:

—Pichiwa chaanimua, ki kuunaeko tuukao.

¹⁸ Mariki tijoe ahjama ohjoekame muuupa, ihji ehpe aamo ahjama kahtiao, ki aamo kuu-nakopa. Wa'a tiichipao aamo chiia, pichiwapua.

¹⁹ I'ka inamukapa oowitiamea, chaaneriapua:

—Naatiko erapaninia aamoo, Riosie ne'neteniamе.

²⁰ Taamo ehkoriami Saamaria ohjoekamea i'wa wa'api paparaweriaipua Riosio, i'ka wa'api kaawieka tiichi, nape eeme i'isaeri ti'tjoeria, Eerusareni siimpapo tuunapua Riosichi paparamiao.

²¹ Eesusia chaaneriamepua:

—Pichikemitiamua i'kao, akanache Riosichi paparaniamеa, ki nateyamepua Riosiwichioo, Riosichi paparaniamеo ahkakoikopua. Enamitepua meere ahka taaweopua, aamoo, ki i'wa kaawichiche aamo Riosichi paparamericheopua, Eerusarenioicheo.

²² Eemea, ki machiyamepua aamo te'ta paparawiao. Teeme i'isaerikamera nane'riamepua aatanakamera paparawiao, Apoe te'ta aamo Newipatiameo, wa'akamera

machenakamekopua te'ta taamo i'isaeri tetejimarichi.

²³ Nape asikamepua wa'asi, ki wihtuka te'ta papapuameopua ahpo iikachio, ahpo Noonoopua tewekachi kahtiameo, wa'a teeka paparajeriamekopua apochio.

²⁴ Riosia, ki pusie tetewiniamekopao, iikachi eraniamee paparaniamepua, pukachio.

²⁵ Waikao oowitiamea chaaneriapua:

—Wa'a teeremerijoarepua tiiao, nape teemea, pu'ka enameriche puuyamepua, Riosie Uutiame, apoeo enasaapua, ma'chiame taamo chanimichiopua aachin teeremiao, yooma itapitichi simiyameo.

²⁶ —Neeekaite puuua —chaaneria Eesusia—. Pu'ka ahjama nayewaka weeriaitemua —chaaneriapua.

²⁷ Wa'a chiioio Eesusio, teeme masitewaraa e'enatiapua itipiriachio. Masiteraa, a'chi erapakaipua, pu'ka oowitiame ahjama nayewaniameo, kihta iinatukeka teemea, pu'ka ahjama nayewao.

²⁸ Waikao, puuu oowitiamea, ahpo pairiachi toisapaopua ahpo sikorio, wa'atia u'masikapua mochiwachio. Wa'aopua yooma, paaekaopua chaaneriapua:

²⁹ —U'masio pahchu. E'enasao, ne'nemia i'ka tijoe, yooma no'o yoorario, tuuria. ¿Ki Riosie Weratiame ohjoarepu?

³⁰ Waikaopua, puuyaka mochiwachio, e'enariapua Eesusi kahtiachi.

³¹ Ke'chu asikoi pu'kao, teeme masitewaraa, ko'konurekai teemea Eesusio.

³² Nape Eesusia taamo chaanekapua:

—Ko'kakame neeepa.

³³ Teemea waikao taamo chaachapakapua:

—¿U'yeparetiarepua naaju, ko'kopuameo?

³⁴ Eesusia wa'a taamo chaachapopao, taamo chaanekapua:

—Neeea itapiti kooame ko'kakamepua, aamoo, ki machiya pehji. No'o koayaa naatipua tiameo, No'nowichio tehki, kajumichio uhjuritame.

³⁵ Eemea chaachapaniarepu, naao meecha toinapa i'ipapuachio, nape neeea aamo chaanenapua, i'ipapuamea asikame puuupa. Pukaepa neeea aamo chaaniamepua, i'ipapuameo, ti'tijoeri Riosichi e'enapupuame naewaka chiamepua.

³⁶ I'ipaniachi tekipanakamea yowimeripua; pu'ka Riosiwichio i'ipamechitia tekipaname yowiraa, Riosichi upania weemera ahjari uumichio peenia eraniamepua; pu'ka weemera ahjari uupuawichio echakamea, i'ipakame ahjama kaawe erakoamepua, puuu yowiraa, ahpo kaawe erakowarapua.

³⁷ Wa'a tiiachipao, ki ahpo echariachi i'ipaniapua.

³⁸ Wa'a aamo uhjurakame neeea, ki aamo echariachi i'ipamichioo, Riosi tehkirachio, wahjachi ohjoriachi pahchaopua tiameo, eemeai ehpeo i'ipamea, ku'ipanipua tiameo wahja ohjoriachio, tehkiwachio.

³⁹ Pu'ka oowitiameo cheeriopao: “Yooma no'o tuuyekapua no'o ihsiriao”, Siikari ohjoemea waikao, ki ookapi ahjachi erakokapua Eesuschio.

⁴⁰ Siikari ohjoemea, wa'a iikapao, ajasisaapa Eesusi kahtiachio, itipinurekapua ahpo mochiwachi che'repamichioo. Waikao Eesusia teeme tiame, wa'a itipitiapua ooka taawe.

⁴¹ Waikao wa'a itipitioio epeche weeka Eesuchi paparakapua pehjo, aapoe inamukapapua Eesusio, apoe wa'api chiia.

⁴² Puuu Saamaria weemera paparakamea, chaanekapua waikao pu'ka oowitiame:

—Ki aamo cheeriowichioche pichikena teemea ehpeo, tamoe inamukapa tiame, te'ta pichikena teemea, pu'ka chiiao. Nane'rena teemea ehpeo, i'ka tijoeo, pichiwa te'ta Riosie Weratiamekopua, yooma wehjoarichi mochikameo newipatemia eenakamekopua.

Eesusia, yawichi seekaerewa taanara sautena

⁴³ Eesusia pu'ka ooka taawe i'toai Saamario, taamo ahjama u'matopakua Arireami.

⁴⁴ Eesusia ki Uurea weeechiche itipinarekapua tekipanakao, Apoe wa'apio cheekapa: “Riosi naewatoamea ki peenia e'raka uuniamepua ahpo wa'api weewachiohua, te'ta ahpo machiwachiohua.”

⁴⁵ Arirea weeechi asiyachiamio, kaawe e'raka tetewiretupu wa'ao, wa'achi nonorakamekapapua tiame, Eerusareni pahkochi, tetewakamekapapua tiameo, itapiti yooriaopua wa'ao.

⁴⁶ Wa'a o'iniaio Eesusia, Kaanani e'enatiapua eenechi, pukeri simiyachio ahpo machenariachi, Arirea weeechi, neroio ahpo wiino iintapariachi. Wa'a Kapenau yasariaipu piiripi tijoe

yawichi seekaerewa, ahpo taana kokoriame iin-
ueme.

⁴⁷ Waikao ihji tijoea, inamukapao Arirea eenario tuuopa Eesusio, Eesusi kahtiachi eenakapua i'tomia. Wa'a enasaapua, utewa yoorakapua Eesusio, ahpo ta'pechi enamichiopua, ahpo taanao tísia kokorio tuukaopua, amori mukuyo tuuka wa'asi.

⁴⁸ Eesusia pu'kao chaanekapua:

—Eeme ti'tijoeri i'wa ohjoemea, ki noochi paparanariamepua, ki tetewaa pehjo no'o peenia ihsiwaopua Riosieo.

⁴⁹ Nape yawichi seekaerewa tijoea simitekapua naaracheka utewa chaanekao Eesusio:

—Nape Paamira, no'o cheriwepuapua wa'atioi, nape yaapiti, amori mukuyamekapu no'o taanaa.

⁵⁰ Waikao Eesusia chaanekapua:

—Aamo taana ahjanipua pehjo, saukame kahtipua wa'asio, kaaweruma. Simika ne'nemitiao.

Waikao yawichi seekarewaa, Eesusi chiia parakapaopua, kaawe eratoka no'rakapua.

⁵¹ I'ka no'roiopua pooechio, ihji tijoe nuurewaraa amori ta'pechi asioi natepakao, chaaneriapua:

—¡Ahjame aamo taanaa, yachapakame kahtime puuupa!

⁵² Waikao apoeo iinatukeriapua, achini keenako o'ineriopua yachapakao, ahpo taanao. Puu ku'kuyamea nehjiariapua:

—Tapanaa taaa kayeoi, toakapua che'eria — chaachaparepua.

⁵³ I'ka noonoraa waikao, inatepariapua Eesusio, achini keenako yachapakame kahtio tuuriopua, pu'ka kokoriameo ahjakame kahtio tuuriopua. Wa'a iikapapu kokoriame noonoraa, tisia Eesusichi paparakapua. I'ka noonorao ta'pechi asisoopua, yooma pu'ka ta'perachi mochikamea tiame, Eesusichi papararepua.

⁵⁴ Ihji Eesusi ki maaepori iintoriaa, oosa simiyachi iintoniamekapua, Uurea o'inia enasapaopua, Arireao.

5

Eesusia tu'ikame yachapatena, We'seta ohjoeme

¹ Pu'ka neipachiami Eesusia, Eerusarenite moenatiapua isaeri ti'tijoeri pahkotachi siimpaka.

² Eerusarenio, waapi Po'wa Yeeta tewaniachiopua, wa'a tootoaretiaipua neeroi tekopate-tiachio, euroo nayewaniachiopua We'seta tewaniachi. Wa'a neeroi maniteniachio, mariki arakokari ajarepua wa'a norikameo, neerochi pakiniachio.

³ Wa'ao, ki ookapi mochikame tetewitiapua kokoriame, puuua: ki mamachiriame, rojomi, chookopakame, tu'ikame, petika puuyamekapua wa'ao, neeroi maaniame noonoachisi.

⁴ Ti'tijoeria aaata Riosi tewekachi ku'iwari, eepi wa'a eejenaka noonotiame maayame enerepua neeroio, pahcha pakikamea pu'ka neeroi noonosocheo, saukame machenaniamekopua ahpo kokoriao.

⁵ Piiripi puuu kokoriame wa'a po'yamea, piire weerewa oosa mariki aampa osanao paamuame eneriaipua kokorekao, uwanapakame.

⁶ Eesusia wa'a po'yame tetewaopua ki ku'itapisi kokorerioopua pu'kao tiame, iinatukekapua:

—¿Yachapanariame muuuai naaju?

⁷ Kokoriamea yaapiti nehjiakapua Eesusio:

—Eje'e, nape ki'tiapu no'o neerochi pachamerio, neeroi noonosoopua. Senepi no'o pakimio o'roio, piirechi paapakiapu pahchao, i'wa neerochio.

⁸ Eesusia chaanekapua waikao:

—¡Werisisao naaju! ¡Apechunasa pu'ka aamo ipetao! ¡I'toka no'rasa naaju!

⁹ Pu'ka cheesochepea Eesusio saukame itipikapua tijoea. Waikao sautetiamea ahpo e'tapara apechunasaopua, mookeka no'rakapua. Nape resipuniachi taawechnikopa pu'ka taawechio,

¹⁰ yoorewa inatewa i'isaeria, chaachapariapua sautetiameo:

—Resipuniachi taawechikoi ehpeo; ¿achinikai mooketonamua aamo ipetao, ki reesiseniachikoi itapiti tehki yoraniameo?

¹¹ Waikao sautetiamea chaaneriapua i'isaeri yoorewa inatiameo:

—No'o yachapatekamea, no'o e'taparawa apechunaka mookeka no'ranurekapua.

¹² Waikao yoorewa inatiamea i'isaeri iinatuke-riapua sautetiameo:

—¿Aatanapu puuua, aamo e'tapara mookeka no'ranurekamea?

13 Nape puuu tijoe sautetiamea, ka'chi iika nehjiane e'rarepua pu'kao, ki nane'riapa puuuu, aatana ihsiriopua ahpo sautekao, pu'ka Eesusio ki naania ikiriamekopua muuwaeme ohjoachio.

14 Ehjepamio Eesusia, eenechi tiopachi natepasaopua sauteriao, chaanekapua:

—iNee, saukame muuupa! Ehpeo ka'te oosa aampa tatakorimitia, ki eenechi ki kaaweruma aamo ikimichiopua, epeche tiameopua.

15 Waikao saukame tijoea ahpo iinatukekamechi iyoriwa inatiamechio, aatana ihsirio tuuka ahpo sautekao, Eesusiko tuuyere pu'kao ahpo sautekameo.

16 Pukaepa isaeri ya'yawichia, Eesusi i'yasirepua aachin teeka ahpo na'ara yoramiao, ki iyorioopapua pu'kao, resipuniame taawechio.

17 Eesusia, wa'a tiachipa piie resipuniame taawechio, i'isaeri pa'pamiratuamee wa'a wa'ineniaipua aaata sautemichioo, chaanekapua pu'kao:

—No'o tewekachi Noonoa, a'chitia keenakooi tekipanamepua, pu'ka ihsia ihsiane neeea, pu'ka tehkiwara yooraka. Yooma no'o ihsiaa itapitio, apoe Noonoo ihsiamepua no'oeo.

18 Pukaepa i'isaeri ya'yawichia, epeche neka-muchekapua Eesusio merinareka, ki resipuniame taawechiche tekeka tetewamekopua Eesusio ki iyorika. Ihji i'isaeria nenekarepua Eesusio tiameo, ahpo Noonoko tuuyopa Riosio, Riosichitia ahpo uuyamekopapua.

Riosi Taanara ahpo Noonoo utewari iinuewa, ihtaoi ahpo iintomiaopua weechio

19 Waikao Eesusia, ehpeche epeche kaawe ahpo tuuwikaopua, chaanekapua:

—Pichiwa chaani neeea Riosi Taanaraa, ki nooe e'rachi yooramekopua ihtaoi. No'o Noonoo ihsia, yorasiame neeeai.

20 Riosia, nakiyamepua no'oo, ahpo Taanao. Pukaepa apoe wa'api tetewitenapua yooma ihta no'o yoranariao. Pukaepa ahpo Taanachi ihkepateka ahpo inatao yorasitenapua ahpo Taanao, pukaepa pukachi ihcheka inisiame Taanaraa ahpo Noonoo erasia yorasikaopua. Pu-uua epeche tiame iintomiitepua pehjo, aamo i'isaerio, epeche peenia erakomeri tiame.

21 No'o Noonoo aaata tatakoriichi wahjipakame ahjatenario, nee yooramepua pu'ka, weemera ahjari piipari ki'yakao. Wa'a tiiachioepua no'o Noonoo ihsinariao, no'oe ihsiamepua.

22 Apoe Noonoraa, kihta apoe chiamepua aaataoi, aaata cheenaresaa, ahpo Taanachi chiamepua ihta ahpo chianariaopua.

23 Noonoraa, yooma ahpo Taanae ihsiamepua, apochitia weruma tetewipuawichioepua. Wa'a tiiachipao, Noonoo Taanara ki iyoriamea, apoe Noonora ki iyoriamekaitepua, apoe Noonora ahpo Taanachi yasitoamekai tiamekopua.

24 'Ki wihtuki aamo chaaniamenia, aaata yooreka keepuamea no'o chiiao, kaawe uuka tetewameopua no'o uhjurakameoi, kiamania pu'kao, weemera ahjario ki wahjiamesi; ihjia kihta seenampa iinuumeri puuua, Riosie ahpo kokosapuaopua wa'asio ahpo tatakoriawichioo, paonakamekopa pu'kao weemera ahjarichio, tatakorika wahjiparichio newitoriopa.

²⁵ Ihjia te'ta pichiwapua, weeka tatakorichi wahjipakameka tiamea, ehpe wa'api taawechi-ami inamumeripua no'o Riosi Taanara chiiao, yooma no'o chiiao yooreka inamukamea, no'oe kiapuamepua pu'ka weemera ahjario, ki wahjiamesi ahjapuameopua wa'asi.

²⁶ Pu'ka ki wahjiame ahjari no'o Noono tiameo, noochi teerepatiapa, no'o weeechi tijoe-tutioio naawatetiaio. Pukaepa neeea, noochi tiamepua ki wahjiame ahjario, apoe no'o Noonochitia.

²⁷ Neeepua no'o Noonoe utewari kiatamea, yooma weeechi ti'tijoerio nee katewemichiopua pu'kao, pu'ka kiisi kaawe noonoiriaopua. Nee puua aawata wa'a iintomeria, tijoe weere-waeme naawatetiamekapa.

²⁸ Ka'te tahpitika erakomitiapua, i'ka no'o aamo chaaneriaio, neeea, epeche tiame iintomiitena pehjio, ahkasi yooma wehtere toatiameoipua wahjipakame, ahjakame werisipumitena,

²⁹ no'oche chaachasocheopua ahjapukao. Puuu no'o ahjateriaa, i'ka weeechi noochi paparaka kaaweruma iintokamea, no'o ahjama ohjoremichio kiamania, ahkasi ki wahjiamesi. Nape puuu no'o ahjateriaa, ki noochi paparapa ki kaaweruma iintokamea, ki teesa kokosapuame puua, ahkasi ki wahjiamesi.

Aatana nuurewachi Eesusi ihsiria

³⁰ 'Neeea, no'o tijoe weerewachi inataria, ki seenu inataripua no'o Noono inatario. Pukaepa neeea, ka'chi iika iintomerinia itapiti ki no'o Noono inataria enesoo. Yooma ihta no'o ihsiaa,

te'ta kaaweruma puuua, no'o Noono inatari iintonariopua pu'kao, Apoe no'o Noono uhjurakame ahpo iintonaria ihsimichiopua weeechio.

³¹ Eeme wa'api no'o chaachapachitia oowera tijoechitia chiia enesaane, kihta nateyame enemiipua, no'o chiia aatanako tuuyaa, oowera tijoe oijeramechitia chiiame enemiinia waikao.

³² Nape kahtiaitepua piirechi aaata, noochi ihsika pichiwatame no'o aatanakoo, puuu noochi ihsiwa pichiwatamepua no'o chiiao.

³³ Waani Paatori nehjiariaa, pu'ka aamo uhjuraria iinatukemichio aatanakoo, pichiwaka turepua eee cheeka nehjiakao: "Ki neeepua Riosie Weratiamea, puuua no'oo neipa enam-eripua", cheekapua.

³⁴ Nape Waanio no'o aatanako ma'chitariao, ki aaata weeechi tijoe pichiwataniame nakiyamenia no'o aatanakoo. Oowera wa'a chiiamenia Waani cheeriao, pu'ka no'o ma'chitatiamechi noochi paparakameo, tatakoria cho'weka cheriwenariapa.

³⁵ Waania, tajayameka teerekamepua no'o ma'chiamenayewakao, no'oo aatanakoo; eemea, ku'witapisi oowera kaawe erakokamepua wa'a kahtiachi e'napakaopua, keepumiao.

³⁶ Nape kahtiaitepua piirechi no'o ma'chitamea, no'o Noono apoe puuua, epeche weruma tiiari tiiame, ki Waanichitiaio; Apoe no'o ihsitia, te'ta ma'chitamepua no'o aatanakoo.

³⁷ No'o Noono no'o uhjurasapua, i'wa weeechio apoe wa'api pichiwataka no'o nayewakamepua, aamoeo ki tetewaoipua

pu'kao, ki inamuamekaipua pu'ka iiyenario.

³⁸ Ki pichikere eemea pu'kao, apoe aamo chaanalariaopua, ki pichikekapa eemea pu'kao, noochi chu'wachie aamo nayewenareriaopua.

³⁹ Eemea kaawe iyonanipua pu'ka Ehkoriaami Iyoteriaopua i'yachikao, nape oowera iyonakache teimo orakokaopua ki wahjiame ahjariopua. Nape eemea, puuu wa'api iyoterio noochi simiyame nayewamekoipu, ki pahteka iyonakame eemea pu'kao.

⁴⁰ Pukaepa ki noochi e'enakame eemea, nooe aamo kiamichioopua, pu'ka ki wahjiame ahjariopua.

⁴¹ 'Eeme ki uunariamea Ehkoriaami Iyoterichi noochi chiiiao, aamo kaaweruma nayewamekoi no'oo, ki uuka tetewamenia.

⁴² Wa'a chaachapai eemea no'o kaaweruma naewakao, nane'riame neeea aamoo, wihtuki chaachapamekopua aamoo, kiisi nakiyai wa'a chaachapame eemea Riosio.

⁴³ No'o Noono kaaweruma tuuyewari aamo i'yetoka eenakamenia, nape eemea, ki no'o kaawe e'raka tetewakamepua no'o eenariao. Nape aaata piirechi ahka enasoopua, ki nane'riai ahka o'inia ahpo eenariachio, pu'seremii eemea puuukamera enasoo.

⁴⁴ Eemea ki no'o kaawe e'raka uuka tetewiniamea, aaataai wa'a te'teremiipua ki no'o machiyapa no'o aatanakoo. Eemea wa'a te'tiapao, aaataoi amochi asiyame kaawe e'riamekapao, ki no'o kaawe e'reka uukamepua no'o asikoio, no'oo te'ta Riosikoi, ki no'o machikamekapapua.

⁴⁵ Nape wa'atiori ka'te aamo no'o wenejimeri maaemitiapua no'o Noonochio, kajuyachi taawechi katewerichiopua. Ki neee iintomeripua pu'kao, Moise wa'api aamo wenejimeripua ahpo nuurarieopua, Riosie ahpo kiaretiaeopua ehkoriamio, puuu wa'api Moise kiaretia nuurari nokisika mochtowa, aamo wa'api ahjachi erakoae.

⁴⁶ Moise chiia pichikesaa, noochi paparamera enemii eemea, Moiseo noochi simiyame nayewaka iyoteriopa.

⁴⁷ Nape ki pichikere eemea pu'kao. Waikao, ¿achini teeka pichiketa eemea i'ka no'o chiiao?

6

*Eesusia mariki miiri muuwaeme ko'kotena
(Maateo 14:13-21; Marako 6:30-44; Ruuka
9:10-17)*

¹ Neipa i'kao Eesusi ahjamao, paonatiapua Arirea pa'wechio, Tiiwerio pa'werachi tewaniamechiopua tiame.

² Muuwaeme ti'tijoe ooweru tiamea, pa'we suuwerachiko taamo na'naritokapua taamo tete-witoka, pu'ka Eesusio ki nu'nuti ki maaenari yorasiamekopapua, ko'koame sautesikao.

³ Wa'a tetekitioopa Eesusia, teewi yasipakapua nahpuchi, teemea waikao, norikame mochipakapua Eesusio.

⁴ Wa'a taamo nokayoio, amori asiyachikapua Semejenato pahkoa. Pukaepa pu'ka pahkochi simiyame taamo nayewemio maaekai teemea.

⁵ Nape Eesusia ki ookapi ahpo na'naritoriopaopua, chaanekapua Eeripeo:

—¿Achini iika tewita teeme kooame, yooma i'ka muuwaemewichioo?

⁶ Oowera wa'a cheekapua Eesusia Eeripeo, aatia cheetarepua e'raka, ahpochi paparaopua, nane'riai cheere Eesusia ahpo iintomiaio.

⁷ Nape Eeripea nehjiakapua:

—Ooka siento taawe sotatiame taritiai kooame, ki ahsepatariaipua posaka ko'koniamieopua.

⁸ Waikao piiripi masitera Anteresi tewaniamea, Siimoni Peeroo pooniraa, chaanekapua Eesusio:

⁹ —Piiripi kuita temari nutukarache maanipua, nape mariki paani wa'api, seewara tewaniame tiiriko paani, ooka so'chi ahjama, nape ¿ihtanapua, ki ookapiwichioo?

¹⁰ Eesusia taamo chaanekapua ahpo ma'masiterao:

—Mochipanuremitiapua pu'kao, yoomahka.

Waikao mochipakapua paasepochi, weeru paasepochikopa wa'ao, mariki miiri ahkakapua mochipakamea, ti'tijoeapua ooweruapua tiame.

¹¹ Eesusia kiatiapa pu'ka mariki paanio, pu'ka ooka so'chiopua tiameo, cheriwema ki'yakapua ahpo Noono te'pa tewekachi kahtiamero. Wa'a iintosaapa Eesusia, taamo ki'yakapua pu'kao yooma ti'tijoeri naachutemichioopua. Waikao teemea yooma naachutekapua, yoomahka ko'kotiapua ahkasi poposaka aiwaniachisi.

¹² Waikao Eesusia yoomahka aiwaka poposatioopa, taamo ahpo ajawariao, chaanekapua:

—Yooma na'poamitiapua chi'wapame soparakameo, kihta wa'atia wekamichioopua.

13 Waikao teeme na'poanuraretiamea, oosa mariki aampa ooka waari weeweruma na'poatiapua chi'wapame soparakameopua, pu'ka mariki paani tiiriko seewara tewaniamee, paanitatiame.

14 Waikao yooma puuu ti'tijoe ooweru tiamea, i'ka ki nu'uti ki maaenari Eesusi iintoriao, ki nu'uti peenia tiame chaachapakapua ahpoo:

—iTe'ta pichiwa Riosie tamochi ti'tijoerichi enamio tuutiamera ihjía!

15 Nape Eesusia nane'rekaopua ahpoo, utewachi i'topuamekoopua yawichi weramiaopua, poanachi akipakapua ki naania iika wa'ao, epeche tewiami ooruchi.

Eesusia nerojampa ihtoria

(Maateo 14:22-27; Marako 6:45-52)

16 Tukaoopua wa'asi, teeme masiteraa pa'wesuwe tetekisaapua,

17 pawekakerachi mo'moenatiapua. Pawekakerachi mo'moenasaapa, wa'a pa'wechipo nokisiniapua, Kapenau muuwari mochiwachipoopua. Teemea Eesusio ki eenopa tukaokopaopua wa'asio, teemeche piineri uumatokapua, Kapenaukoo.

18 Wa'a keenako Tiiwerio pa'wechipo nokisinioio, ki muuenati eejekapua, ahkasi pa'weoi ki nu'unti pe'koteka, te'pasi wewerisiatiapua pe'konio.

19 Téhpe nokisinioio pa'wechipoo, tehki nokisikaopua pawekakerao matakakesikao, taamo pukamina ihtoame tetewitia aaatao, nerojampa

weritoame. Teemea, wa'a ihtoame tete-wapao tísia majaka teemea, ki machikapa Eesusikoioopua, tukaokopa.

²⁰ Nape Eesusia taamo sisinachachapua cheeka:

—¡Ka'te majako eemea, neeekaite puuu!

²¹ Waikao teemea majayaio kaawe erapakapua. Waikao tísia kaawe e'raka moenaputiapua pawekakerachio, wa'a ikitioopua, ikanati Kapenau pawekakera chuchupachi ajasiapua.

Ti'tjoeria Eesusi i'yani

²² Pu'ka meereopua, wanamina pa'wechi itipikamea, ki tetewakapa puuuche pawekakera wa'a pa'a piari chuhkuameo, nane'reriapua pu'ka masiterao piineri uumatoriopua, ki Eesusi ahjama.

²³ Waikatakirio, piirechi pawekakerachi Tiiweria eename, chuchupakame tetewariapua, Eesusi ko'koteriachimina muuwaeme ti'tjoerio.

²⁴ Waikao ki tewakapa Eesusio pu'ka Ti-iweria eename pawekakerachio, i'yamo oraparia puuu. Pukaepa pu'ka pawekakerachi mo'moenasa, Kapenau siimpariapua.

Eesusipua, kooame ahjatiamea

²⁵ Paonasaapa pu'ka neerochio, wa'a tewisaapa Eesusio Kapenauo, iinatukekapua Eesusio:

—Masitari, ¿achinitio asikamua i'wao?

²⁶ Nape Eesusia cheeka nehjiakapua pu'kao:

—¿Eemea pahtekamekosa eemea no'o aatanakoo, ki maaepori iintokopao, wa'a tiachipa noochi paparanariame

eemea? ¿Oowera aamo no'o ko'kotemichio e'nakamekosajuoipua naaju, no'o i'yasikao?

²⁷ Ka'te resipamita eemea aamo kooameche ki tehpe e'rameche i'yakao, ohso kaawe eemea tehpe e'ramera kooame i'yame enepuapua, pu'ka kooame ko'kosaa eeme, ki wahjiamesi ahjari eneniamе, pu'kao, nee Tijoe Tijoetukamea, nooe inisia aamo ki'yakao. Wa'a iintomichio no'o uhjurakame no'o Noonoa i'ka weeechio.

²⁸ Waikao aapoeo iinatukekapua:

—¿Ihtanakosapu taamo nokijera Riosi?

²⁹ Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Naati puuuu, no'o ahpo uhjurariachi pichikeniame.

³⁰ Waikao aapoeo chaanekapua:

—¿Ihtatia ki maaepori tiame yoratamu, pu'kao tetewakapa, aamo pichikemichio? Yorasao naaju pu'kao. Árisa, eenechi ko'kotesao naaju.

³¹ Moisetarua wa'a iintokamepua, maana koi'ra ko'kotekao taamo ehkoriaми mochiriameo, wakiwechiami nokisinioio. Wa'a chiiame Ehkoriaми Iyoterichiopua, eee cheekao: “Apoeo, tewekachi eename koi'wame, ko'kotekapua.”

³² Waikao Eesusia chaanekapua:

—Nape neeea, ki Moisetaru iintorio tuunania pu'kao, Apoe iintorio tuunania pu'kao no'o Noonó, tewekachi kahtiame. Puuu Apoepua tiameo, pu'ka te'ta pichiwari kooame ki'yameraa, tewekachi eenameo.

³³ Te'ta pichiwari kooamea, tewekachi o'inia eenakamerapua, Apoepua tewekachi o'inia tekikame; puuu te'ta tewekachi kooamea,

tewekachi tekekamepua ahjae te'ta weemera ahjari teerepuawichioopua.

³⁴ Aapoea waikao, wa'a chiioa Eesusio, chaachapakapua Eesusio:

—jAa Paamiraa, naakonakosa wa'a tiamepua? jPu'kakamera kooame taamo kiamitiapua ohso kaawe!

³⁵ Waikao wa'a chaachapakopa pu'kao Eesusia chaanekapua:

—Nape neeea, ki aamo kooame erakoa chiia-
menia. No'o wa'api naewaka chiiaitenia, no'oo
kooamechitia nayewakaopua. Neeekaite puuu,
puuu kooamea. Noochi paparaka e'enakamea
ko'komiao, kiisi chorowameripua wa'asi, noochi
pararakamea, ki oosa paramumerioipua.

³⁶ Nape no'o aamo cheeriachitia, eemea ki
pichikenapua no'o chiiao no'oo aatanakoo, tete-
waiopua.

³⁷ Yooma puuu no'o kiapuamea no'o Noonoeo,
noomina e'enameripua; wa'a ikisoo pu'kao,
neeea uumeripua.

³⁸ Neeea ki no'o e'ra yoramia eenakamenia
tepoonaopua tewekatepao, naati e'ra yoramia
eenakamenia, Apoe puuu no'oo uhjurakame.

³⁹ Apoe no'o uhjurakame e'raa, kaawe neese-
topuamepua pu'ka no'o kiapuameo, neeea
pu'kao, eenechi ahjatemerinia pu'kao i'ka wee-
chio mukukoi, pu'ka kajuyachi taawechi te'ta
asisoopua wa'asi.

⁴⁰ No'o Noono nakiyaa, ki wahjiamesi ah-
janiamepua, aaata pahteka tetewikame ahpo
Taanaopua aatanakoo, ahpo Taanachikamera

paparakaopua. Waikao yooma aaata noochi paparameo, wahjipakameoi i'ka weechio, waika kajuyachi taawechiopua, eenechi ahjatemaniam pu'kao.

⁴¹ Waikao puuu i'isaeri ti'tjoeria rurumurakao, kiisi kaaawe chaachapakapua Eesusio, Eesusio chiipao: "Neeepua tewekachi o'inia tekikame koi'ra."

⁴² Wa'a cheekopao ti'tjoeria, chaachapakapua:
—¿Ki ihjipu Eesusi, Oose tewaniame taanara?
¿Ki machiyame teemea pu'ka yeeyerao, pu'ka noonoraopua tiame? ¿Achinikai tewekachi o'inia tekikameko tuunapua?

⁴³ Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:
—Tooa pu'ka aamo rurumura chaachapao. Te'ta pichiwamekaite neeea no'o chiiao, te'ta tewekachi no'o eenamekoo, te'ta pichiwari puuua; neepua te'ta tewekachi kooamea, no'o ahjae te'ta ahjari aamo ki'yaa.

⁴⁴ Nape aaataai ki keepukame no'o Noonochiiao, noochi e'enanurawa paajutetio, ka'chi iika enameripua noochio, pu'ka Riosi kooame uhjuraria ko'komiao. Nape no'o Noonopaajutewa e'waka e'enakamea, ko'komeripua pu'ka kooameo. Waikao neeea pu'kao, weemera ahjarichi te'terewa kiamania. Pu'kaonia wa'a iintoriaopua, kajuyachi taawechio, eenechi ahjatemaniam wahjipariameoipua.

⁴⁵ EHKORIAMI ISAIA IYOTERIACHIO CHAANIPUA:
"Yooma Riosi mochiwarichi mochimeria, Riosie masitetiame enameripua." Wa'a tiiachipa, yooma no'o Noonoe pepenitetiamea, yoorekamea tiame, noomina e'enamepua.

⁴⁶ 'Aawataai ki tetewai Riosi ahjae pepenipakamepua, Riosio ki aaata puusie tetewiniamekopua, naatiche tetewikamepua pu'kao Riosichi wa'api eenakame.

⁴⁷ Wa'a tiachio te'ta pichiwa ihjia: noochi paparakamea, weemera ahjari iinuepakamepua, te'ta ahjari ki wahjiamesi.

⁴⁸ Neeekaitepu puuu kooamea, ahjaetiamea pu'ka weemera ahjario.

⁴⁹ Aamo ehkoriaamia maana koi'ra ko'kakaipua wakiwechi nokisiaio, wahjipakamepua.

⁵⁰ Nape neeea seenu kooame naewaninia, tewekachi o'inia tekikame, pu'ka ko'kakameo ki mukimapua seena aampa.

⁵¹ Neeju puuu kooame ahjatiamea, te'ta tewekachi o'inia eenakamea. Pu'ka kooame ko'kakamea, mukukai, ahjari teeremapua ki seena aampasi. Puuu kooame no'o weerewa puuua, i'kao, i'wa wehjoarichi mochikame kiamania pu'kao, ki seena aampasi ahjamichiopua pu'kao.

⁵² I'isaeri ti'tijoea ki pahtiapa puuua, ahpo chaachapakapua:

—¿Achini iintoka taamo kiatapua ahpo weerewa ko'kopuaopua?

⁵³ Waikao Eesusia wa'a chaachapopao, chaanekapua:

—Neeea pichiwa aamo chaanenapua, ki aamo ko'kosoo no'o weerewao, iijisoo tiame no'o eeraraooi, ki iinuemeru eemea amochio, te'ta pichiware ahjario.

⁵⁴ Ko'kakamea no'o weerewao, iijikamea tiame no'o eerao, iinueme puuupa, ki wahjiamesi

ahjaniameo; pu'kao neea kajurachi taawechio, mukukoiopua pu'kao, eenechi ahjatema neea.

55 No'o weerewaa ki oowera kooamepua, no'o eeraa tiame ki oowera iijiwaripua.

56 No'o weerewa ko'kakamea, no'o eera iijikamea tiame, noochi ohjoeka kahtiame pu-uua, neeai pukachi kahtiamepua.

57 No'o Noono ahjaria no'o ahjari puai, apoe no'o uhjurakame. Pukaepa, noochi koayamea, noochi uuka ahjamapua ahjario.

58 Puuupua te'ta kooame tepoona eenamea tewekachi, ki puuuka tiamepua maana koi'ra taamo ehkoria mio ko'karia, pu'kao ko'kakaio wahjipatiame; nape i'ka kooame ko'kakamea, mukukai, ahjamapua, ki seena aampasi.

59 Pu'ka wa'atiame masiteka Eesusia Kapenau napawikarichio.

Ki wahjiamesi ahjaniame naawesari

60 Muuwaemea, yooma i'ka wa'a tiame inamukapao, ahpo ihchio chaachapariapua:

—Nape ihji pu'ka chiiaa, ki teesa tehki tiamepua. ¿Aaatatia pahteta pu'kao?

61 Nape Eesusia nane'riapa pu'ka ahpo masitia chaachapao, chaanekapua:

—¿Kiisi pahtena eemea no'o masitiao pehjo?

62 ¿Achipu erakotariamare eemea no'o aatanako pahtesaopa, no'oo Tijoe Tijoetukameo te'pa tewekachi tetewime teeresaapua no'o yasariachio, ke'chu i'ka weechi no'o tekioiopua? Waikaope tisia pahtemerii eemea, i'ka aamo tuuyao.

63 Taamo iikarakamera ahjatiamepua taamo weerewao; ki iikaeme enesaa teeme taamo weerewachio, ki ahjamii teemea taamo weerewaraa, oowera weerewachea piineri, kihtawichio kaawekamepua. No'o aamo nayeweriaa te'ta iikachi simiyamepua, te'ta pichiwarikamera ahjari amochi teerepame, aamo kaawe e'reka u'wisoopua.

64 Nape iintuna eemea paikapi ki no'o pichikiame.

Wa'a cheere puuuapu Eesusia nane'riapa pukeri o'inia aatanako ahpo ki pichikemerio, wa'a ikisa aatanako tiame ahpo nehjimerio noriwi.

65 Eesusi aampachi cheekapua tiameo:

—Pukaepa aamo chaanekamene ki aaata enamio tuuka noochio, ki no'o Noonoe eratetiame enesoo.

66 Waikao o'inia neipao, puuu muuwaeme Eesusi ahjama ohjoamea keepuka, toakapua Eesusio, ki ohjokapua ahjamao wa'asi.

67 Wa'a ijikikopapua pu'kao, Eesusia taamo iinatukekapua tiame, ahpo oosa mariki aampa ookao:

—¿No'o toitare eemeai?

68 Siimoni Peeroa nehjiakapua yooma taamowichio:

—Paamira, ¿aatanachi uumpata teeme? ¿Ki muuuchekosamu, taamo ki wahjiamе ahjari masitekamea?

69 Aamokamera pichikiamе teemea, aamo nane'riamekapa teemea, te'ta pichiwa tewekachi o'inia eenamekopua, aamoo Riosie, Te'ta Weratiamekopua.

70 Eesusia waikao chaanekapua pu'kao:

—Nape Peeroo, ki yooma eeme wa'achi erakoamekopua. Piiripi eemea na'arame tijoepua, aamo oosa mariki aampa ookao, no'o poanataka uurioipua, no'o ahjama tekipanamichiopua.

⁷¹ Wa'a cheekao Eesusia, Uurasi nayewaka cheeriapua, Siimoni Ihkarióte taanara, puuu Uurasikamera enemerikopua te'ta na'aramerio, nanaaramechi ahpo nehjakaopua, noriwi. Eesusia nane'riame eneriapua wa'a iintomerikopua, Uurasia wa'apikai oosa mariki aampa ooka uutiamea.

7

Eesusi poponiraa ki paparariaipua Eesusichio

¹ Neipa i'kao Eesusi ahjama Arirea weerachiami ohjotiapua. Eesusia ki oinarekapua Uurea weechiopua, i'isaeri pa'pamiratuameeopua merinareniaopua.

² Ekapora Pahko asiyopaopua i'isaeri papakotao,

³ Eesusi poponiraa ki nakiyapaopua ahpo pa'chio, chaachapakapua Eesusio:

—¿Achini iikai ki Uurea siminamua wa'a mochikame aamo na'naritoameai, aamo tetewimichiopua pahkochi, aamo ki maaenari tisia peenia tiame ihsiaopua tiame?

⁴ Aataai ahpo weruma tetewijeramea ki itipiamepua noriwio, ohso kaawe ahpo tetewitiamepua, ahpo peenia ihshiao, ahpo weruma tiiaopua, machipuawichiopua. Wa'a simika iintometiaimua aamo peenia ihshiao, yooma wa'a pahkochi nokayameo, aamo pu'sereka tetewimichiopua.

5 Aapoe wa'api poponiraa, oowera wa'a chaachapamekapua, ki ahjachi paparapapua Eesusichio.

6 Nape Eesusia wa'a chaachapopao, chaanekapua pu'kao:

—Ka'i. Ki siimania pehji wa'ao, ki asiyame neeea noochio pehji, no'o te'ta ma'chiame oimi-achio; nape wa'a tiainia noochio, amochio ka'chi tiamepua aamo siimpamiao.

7 Eemea ki seepurawaemepua wa'ao, nape neeeape, neeea no'o seepurawao, ma'chitamekapapua pu'kao, ki kaawe nokayao.

8 Eemea siimpanariaa siimpapuapua. Neeea i'wa itipimapua pehjio, ki asiyapa pehjio, no'oo te'ta ma'chiame oimichioopua pehjio.

9 Wa'a cheeka itipika Eesusia Arireao, teeme ahjama ohjoameapua tiame.

Eesusia ekapora pahkotaniachi ihsiwa

10 Neipa ahpo poponi siimpasoopua, wa'achi siimpatiapua tiame, nape Eesusia noriwi teetoka.

11 I'isaeri pa'pamiratuamea pahkochio, i'yaka ohjoriapua Eesusio, iinatukeka ti'tijoerio.

12 Wa'a pahkochio, muuwaeme ti'tijoeri kaaweruma naewamekapua Eesusio, ooweru tiame, nape pu'kachepao noriwi teereka. Eesusi naewamea ookapi, kaawerumako tuuyamekapua Eesusio, nape wahjachia Eesusi na'araka naewamea, ki kaawerumako tuuyamekapua Eesusio, ti'tijoe wisikuiameko tuuyapua pu'kao.

13 Nape Eesusi kaaweruma chaachapamea, wichipa nayewaka kaawe chaachapaka

nayewamekapua Eesusio, majayamekapa i'isaeri pa'pamiratuameo.

¹⁴ Naasipa simiyoipa ekapora pahkoo, Eesusia tiopachi pakikao, wa'a napawikame masitekapua, ti'tijoe ooweru tiame.

¹⁵ Waikao wa'a tiopachi i'isaeri wa'a e'enamea, peenia erakoka inamukapa Eesusi masitiao, chaachapakapua:

—¿Achini ihsika ki ookapi machiyame ihji tijoea, ki penitetiameaipua ma'masitarieo?

¹⁶ Eesusia inamukapa pu'ka chaachapao, chaanekapua:

—No'o masitiaa ki nooechi simiyamepua, apoe no'o uhjurakamee chanitiame ihjia.

¹⁷ Aaata te'ta Riosi e'ra e'weka mochikamea, machika inamumapua i'ka no'o chiiao, nane'remapua tiameo no'oo Riosichi eename nayewamekoopua; machika inamumapua no'oo, no'o nayewao oowera noochi machename enesoopua.

¹⁸ Aaata piire ahka apochiche machename masitiame enesaa, ahpokamera kaawe e'repuawichio masitiame puuua; nape aaata ahpo uhjurakamekamera kaawe e'repuawichio i'yamea, te'ta pichiwari nayewamapua ahpo uhjurario, kihta ahpowichiokamera kaawe e'repuawichiopua i'yakao.

¹⁹ '¿Ki pichiwakosapu Riosi Moisetaruo ki'yaria nuuraria? Pichiwa tiame enerepua, nape eemea kiisi yooriamepua pu'ka nuurario. Eemea pu'ka Riosi nuurari te'ta yooriame enesaa, kiisi no'o merinaremi eemea.

²⁰ Waikaopu ti'tijoeria, chaachapakapua:

—Nawajikamepu muuua, teekupakame muuua chiia. ¿Aatanapu aamo merinariamea?

²¹ Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Nee, piiripi tijoe sautekainia, nape eemea ki nu'uti no'o nekaweka tetewakapua, resipuniame taawechi no'o wa'a iintoriopa. ¿Achini tiichipa no'o nekawekame eemea?

²² Eemeai kiisi iyoriamepua, eemeai resipuniame taawechioi, aamo siichitepuwa nokayamekopapua, pu'ka nokiwao te'ta iyorimichio kiatiamekaipua, Moiseeo. (Nape ki Moisekamerae o'inetiamekoipua ihji siichitepuwa nokiwaopua, aamo wa'api ehkoriaami noonorikamera o'ineriamekoipua, i'ka siichitepuwa nokiwameopua.)

²³ Waikao aamoo resipuniame taawechioi, aamo tijoe kohjakoi siichitepuameaipua, Moisetaru nuurari iyorikao, ¿achini iikai nekakona eemea no'oo aata sautesoo resipuniame taawechio?

²⁴ Kiisi oowera wa'a teeremeche tiamechiche ne'nekache chaachapamete eemea. Eemea aataoi ki kaawe iintorio chaachapanariaa, ke'chu aata te'yaiopua, te'ta kaawe teeremio ne'nesapa, teripuapua terinariaa.

Eesusia ahpo eenariachi nayewania

²⁵ Eerusareni ohjoemea, Eesusi kaawe nayewame inamukaopua, ahpo chaachapakapua:

—¿Ki ihji ohjoare i'yaniamea merinareka?

²⁶ Wa'a ihsinapua yooma inamuachi nayewaka, aataai ki a'chi chaanenapua pu'kao. ¿Wa'atia kaawe e'renakosapua

i'isaeri yoorewa neesetoameai, pichiwa Riosie Weratiamekopua Riosichi eenameo, i'ka wehjoarichi mochikamechiwichio weratiamekoopua?

²⁷ Nape teemea i'ka tijoeo, ¿nane'riamekosa teemea, akana naawakamekoopua? Nape te'ta Meesia enoiopua, puua Riosie Weratiame tewaniameo, aaataai ki nane'remeripua, ahka i'ka weechi o'inia eenariachio, teemea tewekachi o'inia enameriko erakoapa.

²⁸ I'ka wa'a tiame inamukapao Eesusia, tiopachi masiteka weeru nayewakao, chaanekapua pu'kao:

—Eje'e no'o maachi eemea, maachi eemea no'o ohjirachiopua tiameo, nape eemea ki maachipua ki i'ka wehjoarichiche no'o ohjoemekoo. Neeea aaata amo ki machiyamee, uhjuratiamepua.

²⁹ Neeea maachipua pu'kao, pukae uhjuratiamekapa i'wa wehjoarichio.

³⁰ Wa'a chiiopa Eesusio, iyoriwa inatiamea, chapisa i'tomo orapakaipua Eesusio, peereso yachamia. Nape wa'a erakokameai, ki chapikapua pu'kao, Riosieo wa'a tiame po'yopua pehjo.

³¹ Nape Eesusio muuwaeme ki nakiyoioopua, muuwaeme ahjachi erakoriapua tiame, wahjachia chaachapariapua:

—¿Aatana aaata epeche tiame iintotamarepua ki ihjichitia, i'ka eee tiame ki maaenari yoorakao? ¿Ki ihjiuare Riosie Weratiamea?

Eesusi chapimia uhjuratiame

³² Iyoriwa neesetoria, ihchi kaawe naewaniopa Eesusio, ki anachapariapua waikao, ikanati uhjurariapua waikao, Eesusi chapimichio.

³³ Waikao Eesusia ahpo chapimia e'enakameo, chaanekapua:

—Ku'itapi yasimeri neeea, aamo ahjamaopua pehjo. Wa'a ikisaapa neeea, no'ramerinia, no'o uhjurakame kahtiachi.

³⁴ Wa'a no'o no'rasoopua, no'o i'yaio eemea, ki no'o teimeripua. No'o yasimiachio ka'chi iika e'enameri eemea wa'ao, no'o ahjamao.

³⁵⁻³⁶ I'isaeria ahpo chaachapakapua:

—¿Achini cheeka chaanipua naaju ki ahpo teipo tuukao? ¿Wahka simika chiiarepua naaju seesenu weeechi, wahkami ahka mochikame, ki isaeri ti'tjoerikamera masitemia? ¿Akahtia akipatapua ki teipua?

Aaki neroi ahjame yeename

³⁷ Eesusia kajuyachio pahkoo, epeche iyoriwa taawechiopua pahkoo, werisika chaachanekapua:

—Aaata piire ahka paramuamea, noochi e'enaka nerojimeripua.

³⁸ Noochi eenaka nerojikamea, tísia kaawe erameripua ahpo iikachio, ki ku'ita neroi u'mamechitia akichi. Wa'a chiame Ehkoriaami Iyoterichio.

³⁹ I'ka wa'a tiame cheekao Eesusia, Riosi Riosiwari ku'iwa naewaka cheeriapua pu'kao, Riosie Eesusichi paparakameo kiapuameopua pu'kao. Nape ihji Riosi Riosiwari ku'iwaa, ahkasi Eesusi eenechi tewekachi moenasopa, kiapuamepua Eesusichi paparameo.

Ahpo pi'pirena poanatuwari

⁴⁰ Wa'a cheekame inamukamea Eesusio, chaachapakapua:

—Pichiwa wa'a ikitiame ihjia, ehkoriame enamo tuutiamea Riosi nayewaturaeo.

⁴¹ Nape wahjachia chaachapakapua:

—Apoe ihjia, Riosie te'ta uutiamera, Riosie Weratiame.

Epeche wahjachia tiame, chaachapakapua ookapi:

—¿Nape Arirea o'inia enatare puuuu?

⁴² ¿Ki Weereni machenamerikai puuuu, Raawitaru tetejimarichi, ehkoriame yasakame Weerenichi wa'api? ¿Ki wa'akosa chaanipu Ehkoriame Iyoteri?

⁴³ Wa'a chaachapakapua puuuu Eesusio, ahpo poanatakapua.

⁴⁴ Ookapi puuu ki wa'achitia ahpo inatamea, chapinareriai puuuu Eesusio, nape ka'chi yoorapakapua pu'kao, wa'a e'erakoaiopua.

Yoorewa ya'yawichia ki Eesusichi paparame

⁴⁵ Waikao iyoriwa inatiamea wa'ao, wa'atia nonowakapua parisero mochikachio, wa'ao te'ta ne'neseriosi pa'pamuratuamea, iinatukekapua pu'kao:

—¿Achinikai ki chapika eemea pu'kao?

⁴⁶ —Seewepaka teemeapu pu'kao, ki nu'uti peeneka nayewamekopa, kiisi aawatachitia — chaachapakapua nehjiariapua, iyoriwa inatiamea.

⁴⁷ Waikao te'ta ne'neseriosi pa'pamuratuamea, chaachapariapua:

—ǰAa eemeai, sewina erapakapua naaju, ah-jachi paparanarekao?

⁴⁸ ǰAkana inamuame eemea, aaata taamo pa'pamiratuameo, aaataai pa'pariseroai, pukachi paparanariamekoo?

⁴⁹ Ka'ii, wa'a nokayamepua, ki machiyamea taamo masitiao. Wa'a te'teriapa puuu, kokos-apuamepua Riosieo.

⁵⁰ Nape Nikoremoa, puuu piie tukaoo Eesusi nayewemia eenakamea, chaaneriapua ahpo napawiriachio:

⁵¹ —Taamo nuurari yooreka mochitoniamеа, iinatuteka nane'renuriamеpua pahcha, itapiti aaata a'chi iintoria katewenariaa.

⁵² Aapoeo nehjiariapua:

—ǰKi muuju tiame Arirea tijoe, puuuchitia? Ne'neo amoe, i'ka Ehkoriai Iyoterichio ki wa'a chiio, aawataai puuu Riosi na'nayewaturao, ki Arirea puuyakamekopua.

⁵³ Napawikamea, yooma i'ka chaachapasaapa, nonowariapua tiame, ahpo ta'pechiami.

8

Oowitiame suwepori ihsiamе

¹ Nape Eesusia, teewi ajasitiapua roomosachite, Ooriwo tewaniachi.

² Pu'ka meereo, piari yasisisaapa, eenechi wa'a e'enatiapua i'isaeri tiopachi. Wa'ao, muuwaeme ahsekapua pu'kao. Waikao Eesusia yasipakao, o'inekapua eenechi, masiteka.

³ Wa'a ihsioipa Eesusio masitekao, Moise nuurari ne'nesetoria, pa'pariseroa tiame wa'a

e'enakapua, piiripi oowitiame i'toka, suwepori
ihsoi chapitiame. Ihjia pu'kao, naasipa wera-
pakao,

⁴ chaachapakapua Eesusio:

—Masitari, i'wa weeri ihji oowitiame, suwe-
pori ihsoi chapitiame.

⁵ Moisetaru nuuraria, pasaka merinuramepua
wa'a iintokameo. Nape muuua, ¿ihtana iintop-
uameko chiiamemua i'ka oowitiame wa'a iin-
tokameo?

⁶ Oowera wa'a chaachapakame puuua, Eesu-
sio ki kaawe chaachasoo, chapinariapa. Nape
pu'kao wa'a chaachapoio, Eesusia chukipaka
wehchi iyotekapua.

⁷ Waikao, simiteniapaopua iinatukekao, riisas-
ipakao Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Aaata eemea ki tatakorieme enesaa,
pasipupuapua, i'ka oowitiameo.

⁸ Wa'a cheesapa, eenechi chukipaka simiteka-
pua iyotekao, wehchi.

⁹ Waikao wa'a chaanetiapa aaata pasipumeria,
aaataai ki pasipukapua, piiripi o'inekaopua
ahpo tehte makoyao, wa'atia ki pasipusa
yooma pipiripi ahka ihpapasa nonorakapua,
o'ochetiame pahcha o'ineka, ahkasi yooma.
Wa'a ikitoopua Eesusia, piineri toitiapua,
oowitiameche ahpo chokichi weeriameche
ahjama.

¹⁰ Waikao Eesusia oowitiameo, nanarichi
ne'nepaka iinatukekapua:

—¿Akana uumparupu aamo wenejiamea? ¿Pi-
iripiai, ki aamo pasipurupua?

11 Ka'i —cheekapu oowitiamea— aaataai, Paamira.

Waikao Eesusia chaanekapua pu'ka oowitiameo:

—Neeei wa'atia aamo toiyamepua, kihta terika. Neeea aamo ki kaawe iintoriao, cheriwetiame aamo itipitiamea. Kaawe erakoka no'rasa naaju. Ka'te oosa aampa, tatakorimitia naaju.

Eesusia yooma wehjoarichi tajayame

12 Waikao Eesusia, eenechi simitekaopua masitekao, ahpo masitiao, chaanekapua:

—Nee puuua, i'ka wehjoarichi mochikame tajayamea, ki tukapachi ohjomichiopua. No'o na'naritoamea, ki tukapachi oimeri puuua, no'o tahjera uutapachi oiyapa. No'o tajaya pahtewari apochi uukamea, te'ta weemera ahjari iinuepamepua, ahkasi ki wahjiamesi.

13 Pa'parisero iyoriwa inatiamea, chaanekapua Eesusio:

—Amoe wa'api, nayewanimua, aamo wa'api. Ahpo wa'api nayewaniamea, kiisi pichiwapua chiiaa.

14 Eesusia nehjiakapua:

—Nape wa'atiai, no'o wa'api nayewainia, pichiwa chaaninia, nane'riapa no'oo, aatanako. Neeea nane'riamea no'oo, akana o'inia no'o eenamekoo, akana no'o no'wamerikooipua tiameo; nape pu'kao eemea no'oo, ki nane'riamepua.

15 Eemea, ki no'o te'ta machiyamekai aatanakoo, ki pichikiame eemea no'o pichiwa chiiao, no'o weechiche ohjoeme

maayamekapapua, oowera weeечи
mochikamechitia inatamepua. Nape aamoo
wa'atia ki kaaweruma inatoiopua noochio, kihta
aamo iikachio i'yame neeea, kaawerumakoio ki
kaawerumakoio, aaatchioipua amochio.

¹⁶ Nape amochi i'yame enesaania, ki ookapi
teimiinia ki ka'karuma noochi inatao. Wa'a
ikimeri neeea amochio, ki piinerikapa neeea
te'ta pichiwatamea, ookakapa teemea amochi
i'yameria, neepua piiripia, no'o Noonopua pi-
irea, Apoe no'o uhjurakamera, te'pa tewekachi
kahtiamе.

¹⁷ Aamo yoorewa iyoriwachio, ooka tijoe
wa'achi chaachapaka pichiwatameo, pichiwachi-
tia uuyame eemea.

¹⁸ Wa'a teeresoo aamo yoorewa iyoriwao,
waikao ooka pichiwatamea iniwae neeeai: no'o
Noonopua piiripia, apoe no'o uhjurakamera,
neepua piirea. Na'pa teemea, wa'achi chaacha-
paka pichiwatamepua, no'o chiiao.

¹⁹ Waikao aapoeo chaachapakapua:

—¿Nape akana kahti aamo noonoa?, ki naani-
atepua i'wao.

Eesusia nehjiakapua:

—¡Aa, wa'a chaachapaka nayewame eemea,
te'ta no'oo ki machiyapa, te'ta no'o Noonooi
ki machiyapa! Te'ta no'o machiyame enesaa
eemea, machiyame enemii eemea no'o Noonooi.

²⁰ I'ka wa'atiame cheeka masiteka Eesusia
isaeri tiopachio, waapi toomi ihkokewa
toaniachiopua, tiopachiwichio ku'iwariopua.
Wa'atiame masitioiopua, ki aaata a'chi yoorare
Eesusio, chapinariaiopua pu'kao. Puuu Eesusi

chapinariiai ki chapitiamea, apoe wa'a teerere puuua, ki asiyapa pehji, Riosi nakiyachitia chapipuameo.

“No'o simiyachio ka'chi iika siimpamete eemea”

²¹ Eesusia eenechi chaanekapua:

—Siimerikaite neeepa. Waikao eemea, ahkai no'o i'yaio, ki no'o teimii eemea, wa'a no'o simiyachio. No'o simiyachio, ka'chi iika siimpameri eemea.

²² I'isaeri yoorewa inatiamea ahpo chaachapakapua waikao:

—¿Ahpo merimerijoarepua naaju, ka'chi iika siimpo tuukaopua ahpo simiyachio?

²³ Nape apoeo simitekapua chaaneka:

—Eemea i'wa teere tijoetukamepua weechi; neeea, te'pa tewekachi o'inia eenakamepua; no'o te'ta ahjaria, ki i'wa weechi o'inekamepua.

²⁴ Neeea aamo tatakoriichi wahjipamio tuukamenia, ki no'o machisaa no'oo, te'ta aatanakoo, aaata te'ta aamo tatakoriiria cheriwiameraopua. Wa'a tiachipao, ki noochi e'enaka aamo cheriwenuresoopua tatakoriiriao, aamo tatakorie wahjipameri eemea.

²⁵ Aapoeo ki pahtekapao, chaachapakapua Eesusio:

—¿Aatana muuua naaju?

Eesusia chaanekapua:

—¿Aatia eenechi aamo chaanetania? Aamo chaanekame neeepa aatanakoo.

²⁶ Neeea ki ookapi iinueme neeea, aamo wenejime tiiao, nape ki iintomania. Puuu ki kaawe aamo noonowiria no'o wenejime tiiaa, aaata

no'o uhjurakamechi o'inia eenamepua, apoe te'ta nane'riamerachi o'inia, pukaepa te'ta pichiwari tiamepua.

²⁷ Nape aapoeo kiisi pahteriapua Eesusio, ahpo Noono tewekachi kahtiame nayewaka chi-ioiopua.

²⁸ Pukaepa Eesusia kiisi pahteka inamuriopao, ehpeche tuuyekao chaanekapua:

—No'oo, Tijoe Tijoetukameo me'yakameo, te'pa apechunasapa kurusichi no'oo, nane'rema eemeapu no'oo, apoe tewekachi eenamekoopua, ki nooe ihsiameko tiameopua no'oo, no'o Noono naewasoche, chaachasiamekopua neeeai.

²⁹ No'o uhjurakamea, no'o ahjama yasitoamepua, ki piineri no'o toaka, no'oo ahpo e'ra yorasiopa, ahpo kaawe e'riakamera.

³⁰ I'ka wa'a chiiame inamukapao, muuwaeme ahjachi oowe erapakapua.

Riosi tatanara nayewaniame; tatakori teeko-raeme nayewaniame tiame

³¹ Waikao Eesusia, pu'ka i'isaeri ahpo tuuya pichikekameo, chaanekapua:

—Wa'api te'teretosaa eemea, no'o masitewa penipakao, pichiwa no'o masitera enemapua waikao.

³² Wa'a te'teretoka epeche epecheche, no'o machipama eemea no'oo, aatanakoo, wa'api aamo te'teretosoo noochi paparakao, senepi aamo tatakoririoio aamo piipatesima neeea tatakoriaio. Wa'a iintoka aamo, puhjesiame enema neeea puhkuchitia chapitiame iinueniameo.

³³ Nape wahjachi Eesusi chiia ki pichikiamea, chaachapakapua:

—Nape teemea, ehpe taawechi Aurani tetejimara teemea, ki aawata puhkurachitia chapika mochitiame teemea, seenepioi. ¿Achini tiiachipa taamo puhjemio tuunamua, taamo puhku mochiniachitiao?

³⁴ Eesusia chaanekapua:

—Pichiwa pichiwapua no'o aamo chaaniaa, senepi tatakorika kahtiamea, puhkuchitia kahtipua chapitiame.

³⁵ Aaata puhkuchitia yasitoame piie ta'pechio, ki tejimarpua wa'a ta'pechio, nape te'ta tejimaraa piie ta'pechio, te'ta taanarakamera puuuu.

³⁶ Nape nee Riosi Taanarao, aamo puhjesoo tatakorio, pichiwa na'soame itipima eemea, pu'ka aamo chapitiamechitia mochikao, tatakori puhkurachitiao.

³⁷ Nane'riamenia aamoo, Aurani tetejimari ti'tijoetukamekoopua, nape wa'a te'teriamekai eemea, no'o merinarepua, ki pichikiapa eemea, no'oko aamo tuuyao, tewekachi o'inia eenamekoo.

³⁸ No'o Noonochi simiyame tetewitenia nayewani neee, nape aamo noonoa piirechipua, pu'ka aamo noono aamo chaanesia yorasina eemeai.

³⁹ Aapoeo nehjiakapua waikao:

—Ka'i, Auranikamera tetejimari teemea, pukachi puuyakamekopua.

Eesusi chaanekapua:

—Aurani tetejimari enesaa eemea, Auranichitia mochimii eemea, wa'achi nokaka, Riosi chiia pichikeka, ahjachi paparaka tiame.

⁴⁰ Nape eemea, sewina nookapua, no'o merinarepua, no'oo te'ta Riosi pichiwarikamera no'o nayeio, te'ta apoe no'o Noonochi inamuriaopua. Apoe Aurania ki wa'a tiame iintomii puua.

⁴¹ Eemea, aamo piirechi noono ihisia, yooranokayame eemea.

Aapoeo nehjiakapua:

—Kiisi noonoeme teemea piirechio, piisi noonoo; piiripi wa'apikamera taamo paamiraa, apoe te'ta Riosiche.

⁴² Eesusia wa'a chaachapakopao, chaanekapua:

—Apoe paamira Riosio, pichiwa aamo paamira enesoo, no'o nakika uumii eemea waikao, ki sewina Riosichi no'o eenakameko tuuka, ki seenu neea pu'kao, apoe wa'apikaite neea.

⁴³ ¿Iiweta ki no'o pahtiam eeme? Eemea ki pahtiamepua, oowera weeechi tijoe no'o tete-wapa, pukaepa ki pichikenariame eemea no'o aatanakoo chiia.

⁴⁴ Satanasipua, te'ta aamo paamiraa. Pukaepa pu'ka aamo paamirae nuurenia, nokisinare eemeapu, no'o merinare eemea, aamo paamirao wa'api wa'a e'ropapua, merijerario. Aamo paamiraa, kihta iinuepua pichiwarichi simiyameo, pukaepa ki nakika tetewanipua ihta pichiwario. Ihji wistuaa, apoe wa'apichi ikika machenamepua, ihjia, wistuniame apoe noonorapua.

⁴⁵ Pukaepa wa'achi te'te eemea, ki no'o pichikekao, no'o pichiwa chiiao.

⁴⁶ ¿Aatana eeme no'o chaanetapua, akana no'o a'chi ihsiriao, na'ara iintorio? ¿Kiisi wistuame enesoo, aatia ki no'o pichiketa eemea?

⁴⁷ Riosi ahpo paamiraemea, Riosi yoorenepua. Eemea, ki yoorenepua Riosio, seenukapa aamoo, paamirao.

Riosie Weratiamea ke'chu Auranikoi yasariame puuupa

⁴⁸ Isaeri tijoea chaachapakapua:

—¿Ki Saamaria tijoe muuua, reemowari yahchame amochio?

⁴⁹ Eesusia chaanekapua:

—Ka'i, ki reemowari yahchame neeea, no'o Noonochi kaawerumari yachatoame neeea; eemea wa'a chaachapakao, ki no'o yooretiamē eemea.

⁵⁰ Nape neeea, ki nooe no'o weruma iintani neeea, piirechipua wa'a tiame no'o iintamea, apoepua, Riosi; apoepua chanimeria, aamo chaachapao pichiwakoo.

⁵¹ Ihji no'o chiiaa, tisiwa pichiwaripua, pichiwachitia uukamea no'o chiiao, ki tetewimapua apochio mukiwario.

⁵² Isaeri ti'tjoeria chaachapakapua waikao:

—Ehpeo pichiwa erakoame teemea, reemo na'arame yahchamekopua amochio, aamoo chi-iopao: “Aata noochi paparakamea, kiisi mukumeripua.” Nape taamo ehkoriaami Aurania, yooma Riosi na'nayewaturaapua tiame, yooma wahjipakamepua wa'asi.

⁵³ ¿Naakonakosa muuua epeche tiame ohjoare muuua, ki mukimeriko tuumeriwichio? ¿Ihtanakoo aamo maayamemua?

⁵⁴ Eesusia nehjiakapua:

—Nooe wa'api no'o nayewasaane no'oo aatanakoo, kihtawichio natemii puuua no'owichio. Nape no'o Noonokamera wa'a chaanipua, no'oo aatanakoo, aamo wa'api aamo Riosywa teewa.

⁵⁵ Nape pu'kao eemea, kiisioi ahjama te'teriai chaachapani eemea amochio. Neeekamera, ahjama teereka yasitoamepua. Ki no'o Noono ahjama no'o teerewaeme tewasaania, wihtumii neeeai, amochitia. Nape neeea, ahjama teerewaemepua, pu'ka cheesia ikisiame neeea.

⁵⁶ Aamo ehkoriaami Aurania, tísia kaawe e'rakapua no'o machiyapao. Pichiwa no'o machika puuua, peenia e'raka no'o tetewakapua waikao.

⁵⁷ Isaeri ya'yawichia chaachapakapua waikao:

—Ki weeka paamuamemua pehjo, ooka weerewa oosa marikioi paamupario, ¿achini tiiachipa tetewako tuunamua Auranio?

⁵⁸ Eesusia chaanekapua:

—Te'ta pichiwapua no'o chiia, ki ehpesi o'inia kahtiai tiame neeea; ke'chu Auranio ki tijoeturioi pehjo, ahjakame yasitoame neeea.

⁵⁹ Waikao wa'a cheesopa Eesusio ya'yawichia tehte uusa, papaka merimo erakoaiipu. Nape Eesusia, ki tetewiniame enepakaopua weerewarao, newikapua wa'ao, wa'a isaeri tiopachio machejenakaopua.

9

Eesusia ki ma'chiriame ma'chirepateria

¹ Eesusia isaeri topachi machenasaapa ti'tijoeri mochikachi uumatonioio, aaata ki ma'chiriame tewitiapua wa'ao. Ihjia, wa'api teeka naawakame eneriapua.

² Waikao aaata teeme Eesusi ajawariaa, chaanekapua:

—Masitari, ɔaatia tiiachipa wa'a tiiare ihjia ki ma'chirekao, ahpo yayawa tatakoriropia wa'a tiiamejuarepua, apoekosaoi tatakoriropa, wa'a tiiare puuua?

³ Eesusia taamo nehjiakapua cheeka:

—Ka'i. Kihta pu'ka wa'a tiiachipua, ahpo yayawa tatakoriawichiooi, apoe wa'apioi tatakoriawichiooi; nape puuua, pukachi ikitiame ne'netepuawichio ikitiamepua Riosi utewarieo, kaawe ihsiamekopua ki ma'chiriame sautekao, Riosi ahpo utewarieopua.

⁴ I'ka kaaweruma yoorachitia nokisimeri teemea, no'o uhjuratiame te'ta nakiyachitia, i'ka weeechi ajatoapua pehjo. Ki wa'a nokisiasaa teeme, ki Riosi tehkiwarakamera nokisima teemea.

⁵ Neeea, i'wa wehjoarichi kahtiaa pehjo, neee inisimapua tahjetosikaopua, kaawe pahtemichiopua Riosi kaaweruma tuuyewario.

⁶ Wa'a chiiaipua pehjo, wehchi akachupaka wesosaopua, pu'ka tijoe puichi chuhchepakapua.

⁷ Wa'a yorasaopua pu'kao, chaanekapua pu'ka ki ma'chiriameo:

—Ehpeo waami aamo i'tonurepuapua Siroe tewaniachi neeroi maaniachi pusitepuapua; wa'ao, Uhjuratiame cheeka chaniwame.

Waikaopu ki ma'chiriamea wa'a i'totiapa papakosaapua ahpo puichio, ma'chiriame eenarepua Eesusie ahpo uhjuratiachio.

⁸ Waikao pu'ka waapi ohjoemea, wahjachi tiameopua machiyamea, ki ma'chiriame tetewikamea, ahpo chaachaparepua pu'kao:

—¿Ki ihjipu tijoe, ahkai ihkoriwa itaka yayasame?

⁹ Wahjachi ookapia chaachapariapua:

—Eje'e, puuupua.

Nape wahjachi pehja chaachapariapua:

—Ka'i, seenu puuua, nape wa'achi tiamepua tijoe.

Nape puuu ki ma'chiriameai ma'chirepakamea, chaanerepua:

—Neee puuukaitepua.

¹⁰ Aapoeo waikao, chaachaparepua:

—¿Achini iika ma'chiriamemua ehpeo?

¹¹ Waikao ki ma'chirekamea chaanerepua:

—Aaata Eesusi tewaniame iintokapua, no'o kawiyame ma'chirepatekao. Puuua, ahpo a'kae wesosapa we'eo, no'o puichio chuhchesaopua, Siroe neeroi maaniachi no'o uhjurakapua, no'o puichi papakomichioo. Wa'ao pusitesache kawiyame ma'chiriame itipikania.

¹² Waikao aapoeo chaachaparepua pu'kao:

—Ehpepe puuua, ¿akana kahtipua ihsisaa?

Sautetiamea nehjiarepua:

—Iiná. Ki tetewakania ahka akipariachio.

Parisero tijoea, utewaeme iinatukenapua, ki ma'chiriai yachapatetiame

13-14 Waikao ookapi puuu iinatukiamea, re-sipuniame taawe-chikopa, Eesusi sautioiopua pu'ka ki ma'chirerameo, kiisi kaawe erakori-apua Eesusichio. Waikaopu tijoea, parisero pa'pamuratuamechi u'pariapua, te'ta Moisetaru nuurari ne'nesetoamechi.

15 Waikao wa'a u'pasaopua, iinatukeriapua tijoeo, achini iikapa ma'chiriamekoopua pu'kao. Waikao ki ma'chirerai sautetiamea, chaaneri-apua:

—Puuu Eesusi tewaniame no'o puichi wehsara chuhchesaopua, no'o pusitemichio no'o uhju-rakapua Siroe neeroi maaniachi. Wa'a iintosache, kawiyame ma'chiriame oiyamenia.

16 Wa'a chiipopua, ookapi pariseroa ahpo chaachapariapua:

—Puuu tijoe wa'a iintokamea, kiisi Riosichi eenamepua wa'a teeso, kiisi iyoriamepua re-sipuniame taawechio.

Nape wahjachi puuua chaachapariapua:

—Nape, ki Riosichi eenamea, ¿iintotariarepua wa'a tiameo, itapiti ki maaepori tiameo?

Wa'a chaachapaapua ki napati wa'achitia inatame eneriapua, pa'pamuratuamea.

17 Waikao eenchi iinatukeriapua sauteriameo:

—¿Aachin chaani muuua pu'ka tijoe aamo sauteriao?

Waikao sautetiamea, nehjiariapua pu'kao:

—Neeea, aaata Riosichi eenamekotinia pu'kao.

18 Waikaopu isaeri pa'pamuratuamea, ki pichikeriaipua pu'ka tijoeo ki ma'chirerio

tuuyao, aaata sautetiameoi, ahkasi yayawara paaesapa pichikeriapua.

¹⁹ Ihjia yayawara paaesaopua iinatukeriapua:

—¿Pichiwa ki ma'chiriame naawakame ihjipu aamo taanaa? Wa'a teerekame enesoo, ¿ihtana ikirepua?, ma'chiamepua ehpeo.

²⁰ Waikao yayawaraa nehjiariapua:

—Eje'e, te'ta nane'riame teemea, ki ma'chiriame naawakamekopua,

²¹ nape ki nane'rena teemea aaata sauterioo, aatia tiiachipaoi ma'chiriamekopua pu'kao. Apoekamera iinatukepuapua, puichi sautetiamera, apoe nane'reme tiamepua wa'asi, ki temarikapa wa'asi. Apoe wa'api aamo kaawe nehjiamapua, pu'ka aamo iinatukeriao.

²² Yayawaraa wa'a cheeka nehjiare puuua, parisero pa'pamuratuameo majayapa, nane'riamekapa pu'kao, Eesusi Riosichi eename sauterio tuusoo, ma'chipapuameko tuutiamekopua, napawikarichiopua wa'asi.

²³ Pukaepa yayawaraa, ahpo taanakamera iinatukenureriapua ohso kaawe.

²⁴ Waikao parisero pa'pamuratuamea, eenechi paaesao sautetiameo, chaaneriapua:

—I'ka aamo ikiriao, Riosikamera kiapuapua cheriwemao, ihji tijoe aamo sautekamea kiisi Riosi nuurari iyoriamekopua, ki nu'uti tatakoriame.

²⁵ Waikao sautekamea chaanerepua pu'kao:

—Pichiwa tatakorikame enesoo aamo chaachapachitiao, neeea ki nane'riamepua pu'kao. Nape i'kache te'ta nane'riamenia,

pukerio neeea, kiisi ma'chiriamekainia, ehpeo neeea kawiyame ma'chiriamenia.

²⁶ Aapoeo eenechi iinatukeriapua pehji:

—Nape, ¿ihtana aamo yoorarupua? ¿Achini iintorupua aamo tetewitepuawichioo?

²⁷ Waikaopu sautetiamea, chaaneriapua pu'kao:

—Aamo chaanekasai neeeapa. ¿Ki no'o inamukamekosa eeme? ¿Eenechi aamo chaanejerani eemea naaju? ¿Epeche kaawe nane'renariamea naaju, ahjachi paparanariapa eemeai naaju?

²⁸ Wa'a chiiopao sautetiameo, pa'pamuratuamea waikao, te'yariapua chaachapaka:

—Ihchiasamua pu'kao. Muuukamerapu ahjachi paparama. Teemea, Moisetarukamera chiia oowe e'riamepua.

²⁹ Pu'kakamera nane'riame teemea, Riosie nayewetiamekopapua, nape i'ka tijoeo, kiisikoi kihta nane'riame teemea, ahka machenakameo.

³⁰ Waikao tijoe sautetiamea chaaneriapua pu'kao:

—¿Naakonakosa! ¿Ki pahtieme eemea akana o'inia eenamekoopua Eesusio, no'o puichio sautékame?

³¹ Aaataai tatakoriamea, ka'chi iika wa'a iintomeriipua, ki Riosi utewarieme enesaa. Wa'a teesoo puuu no'o sautekamea, kiisi ihta tatakoriamera puua. Apoekamera puuu Eesusia wa'a teesoo, Riosi utewarae no'o sautekamea, puua te'ta tewekachi No'no utewarira iinuemepua,

Riosio te'ta ahpo utewario, ki oowe aaata tijoe ki'yamekoopua.

³² Aaata oowera tijoea, i'ka weee yasipariachisi o'inia, seenepioi ki inamuamepua, aaata sautiameopua, ki ma'chiriameo.

³³ Wa'a tiachipao, ihji tijoea ki Riosichi eenakame enesaa, ka'chi iika iintomii puuupu, ihtaoi i'kaka tiame iintowao. Wa'a teesoo ma'chiamе apoepua, Riosichi eename.

³⁴ Waikao chaachapariapua pa'pamuratuamea:

—¿Wa'a taamo chaaniame muuua? ¿Taamo masitiame muuua, tisia tatakorie pochikame naawakameai?

Waikao ki ma'chiriame sautetiamea, waika o'inia u'yeretupua reesiserio, i'isaeri napawikarichi pakiniameopua.

Ki apochi iinuekapa Riosi Riosiwario, ki ma'chiriameka te'teriamе

³⁵ Waikao Eesusia, pu'ka ahpo sauteria wa'a napawikarichi wa'a i'isaeri napawikarichio, ki reesiseniame inamukapaopua pakimichioo, i'yasitiapua pu'kao. Tewisaopua iinatuketiapua Eesusieo:

—¿Paparame muuupa, Riosi Tijoetukamechio?

³⁶ Sautetiamea cheekapua:

—¿Pukachi paparatare neeea, ki machiyameaipua pehjiо? No'o tetewitepuapua pu'kao, no'o ahjachi paparamichioo.

³⁷ Eesusia chaanekapua waikao:

—Tetewani muuupa pu'kao, nee puuua apoea aamo ahjama nayewame.

38 Waikao sautetiame ki ma'chiriamea, chaanekapua Eesusio:

—¡Naakona! ¡Muuupua? ¡Eje'e, wa'a teesoo, amochi paparame neeea!

39 Eesusia waikao, yooma ahjama ajaka inamumichioo, cheeka nayewekapua pu'kao:

—Neeea i'ka wehjoarichi eenakamenia, ti'tijoe ooweru tiame ahpo iikachi pahtetemia, aachin te'tereka mochikamekopua ahpo iikachio, Riosichi ahpo te'terewa, pukachi kaawe te'terewao ki kaawe te'terewaoi. Puuu ki ka'karumachi nokayamea, ki ma'chiriameka te'teriame puuua, puuua ki kaawe te'teriamepua Riosichio. Pu'kawichio eenakame neeea, ti'tijoe ooweru tiame ki ma'chiriameka te'teriameopua apochio, puhjemia pu'ka ki ma'chiriameka te'teriao, noochi e'enasoo ahpo tatakoria, cheriwejerakao. Nape puuu ki ma'chiriameka te'teriameopua apochio, ki tetewamekapa puuua, ahpo ki kaawe te'teriaopua Riosichio, wa'api teeka itipimeriipua ahpo ki ma'chiriachitia.

40 Wa'a chiioa Eesusio, ookapi pa'parisero wa'a waapi ajaka inamukamea, chaachapakapua Eesusio:

—¡Naakona, ki mamachiriamekosa teemea?

41 Eesusia wa'a chaachapopao, chaanekapua pu'kao:

—Pichiwa ki mamachiriame maaeria enesaa eemea, aamo Riosichi ki kaawe te'terewa erakokao, noochi e'enamiipua aamo cheriwepuawichioo. Neeea waikao aamo cheriwemiipua aamo tatakoriwao. Nape eeme aamo mamachiriame erakoamea ki

ka'karumachi te'teriaai, wa'api teereka itipimeri eemea ki mamachiriamechitia, aamo kiisi kaawe noonowiriachitia Riosichio, apoe Riosi tetewachio.

10

Po'wa ko'rerachi ichikoamea

¹ Wa'a cheeka kajusaapua Eesusia, ahpo simitewa masitewachiopua, i'ka masitekapua:

—Pichiwari chaaninia, ki yeetapuwachiami pakiyamea po'wa ko'rechio, ichikoameche pu-uua;

² nape yeetapuwachiami pakiyamea, apoe tepuyakamerapua po'wao.

³ I'ka tepuyameo, wahjonenapua yeetapukiamea waikao pakisaapao tepuyamea, nayewenapua po'wao ma'chi puuyanamia, yooma pipiripichi teewaka, po'waa i'ka iiyenao, machika inamuamepua.

⁴ Yooma puuyanaapua ahpo tepuyao, pahcha weritoamepua ahpo na'naritopuawichioo, tepuyamea. Waikao po'waa, na'naritoamepua pu'kao, machika inamuamekapapua ahpo yeetotoameopua.

⁵ Aaata seenu enesoo, ki na'naritomapua pu'kao, ohsotia ujumamapua pukachio, ki machiyapa pu'ka seenu tijoeopua, iiyenao.

⁶ I'ka wa'a tiame nayewekai Eesusia pu'ka pa'parisero pa'pamiratuameo, nape puuu pa'pariseroa, kiisi pahteka inamukapua Eesusio, ahpo apochi paparapuame nayeweka chiioiopua pu'kao.

Eesusi po'wa tepuyamechitiao, kaawerumara tepuyame

⁷ Waikao wa'a cheesaapa Eesusia, simitekaopua pehjo, cheekapua yooma inamuachio:

—Weruma inataka inamumitiamua i'kao. Neeepua yeetapuraa, po'wa ko'rerachi muiniachio.

⁸ Yooma no'o ke'chu eenoi e'enakamea, ahpokamera na'naritomichio ti'tijoeri yee-tokamea, wi'wisikuame puuua, ichikoamepua tiame. Nape aaata no'o na'naritokamea, no'o puhku po'wakameka te'teriamepua, puuua, ki e'waka inamukamepua pu'ka wi'wisikuame chaachapao.

⁹ Neeepua pu'ka ko'rerachi muiniamea, wa'a pakikamea no'oe tepupuame puuua, tísia kaawe neesetopuamepua no'oeo, newipuatepuame puuua tiaméo. Ahkai no'o ohjotiooopua tepuka, kihta tooremumeri puuua.

¹⁰ 'Ichikowaria, na'ara iintoka ichikoemia e'enamepua, merimia, kajuka na'atamia; nape neeea, ahjamichio eenakamepua, no'o korewachi enepameopua, te'ta ahjario, paarasateka kiamania.

¹¹ Neeea, kaaweruma tepuyamerania. Kaaweruma tepuyamea, ahpo mukiwachisi nehpuamepua ahpo po'wa tepuyao.

¹² Oowera natetewachi tepuyamea, ki ahpo iinuwakopa po'wao, ki kaawe tepuyamepua pu'kao, itapiti oorie naeepatioopua ahpo tepuyao, pi-ineri toisa u'mamepua po'wa tepuyao. Waikao

ooria, wa'a eenaka ko'koniamepua po'wao, chi'chiripatiamepua pu'kao.

¹³ Oowera tekipanaka tepuyamea, toisa uu-jumamepua pu'ka po'wa ahpo tepuyao, ka'chi e'rakapua wewekatekai, ki ahpo puhkukopua pu'kao.

¹⁴ 'Neeea, kaaweruma tepuyamerakamerania, no'o ijinuwakopa pu'kao, ahjama tiame neeea, aapoeai wa'achitia tiamepua noochio.

¹⁵ Neeea te'ta no'o Noonoo, wa'achitia no'o machiyao, neeeai wa'achitia machiyamepua. Neeea, no'o po'wa tepuyao, wa'achitia no'oe machiyachitia pu'kao, no'o po'wa tepuyaaai wa'achitia no'o machiyamepua tiame.

¹⁶ Neeea pirenachiamio, iinuenia tiame po'wa no'o tepuyao, ki i'ka ko'rechi mochikame. I'norameringia pu'kaai, pirenapi ko'rechi iintapamiapa, piiripi wa'api enepuwachiopua tepuyameo. Aapoeopua no'o e'wekao, no'o na'naritomapua teetoachio. Wa'atiao, piiripi wa'api enemapu tepuyameraa, neeeche, ki aata piirechi tepuyame.

¹⁷ 'Apoe no'o Noonoo no'o nakiyamepua. No'o Noonoo i'kawichio no'o nakiyamepua: no'o ah-jario no'o po'wachitia tepuyawichio pejana nehjimichio, wa'a iintosaapua noochio, eenechi no'o ahjatemiapa.

¹⁸ No'o ahjario aataai ki no'o u'yemepua, nooe wa'api no'o kaawe e'rachi ki'yamepua pu'kao. Neeea iinuemenia utewario noochio, no'o ahjario wahjiparichi uhjurakaio, eenechi noochi enatemala no'o ahjario. Wa'a tiameo, no'o Noonoe yahchetiamenia pu'kao.

19 Waikao eenechi ki napati wa'achitia erakoka inamukapa Eesusi chiiao, o'inekapua ahpo poanatakao.

20 Muuwaemea chaachapakapua:

—Rooroikamepu ihjia chiia, itapiti na'arari yahchamepua. Nape rooroikame enesaa ihjia, ¿aatia keepuna eemea pu'kao?

21 Wahjachia chaachapakapua:

—Nape ihjia, kiisi na'arari yahchameka chiamoepua. ¿Naakonakosa na'arari yahchameai sautetapua ki ma'chiriameo?

I'isaeri pa'pamuratuamea, ki nakika tete-wamepua Eesusio

22 Seenepi simikameo Eerusarenio tuuroi taawechiamio, i'isaeri ti'tijoeria pahkotakapua, ahpo weemera tiopawichio pahkotewa.

23 Waikao Eesusio wa'a Saromoni Arakokari teeriami oiyoioepua,

24 i'isaeri ti'tijoeri pa'pamuratuamea, taamo noorepakao Eesusi iinatukekapua:

—¿Achinatiosi wa'a taamo teeremamua, ki aamo aatanako taamo nane'retekao? Amoe enesaa Riosie Weratiameo, ma'chiamie taamo chaanepuapua.

25 Eesusia nehjiakapua:

—Aamosa chaanekasai neeeapa, ki pichikena eemea. Yooma puuu no'o Noono utewarie no'o yooro, no'o nayewanipua, aatanakoo;

26 Nape eemea, ki no'o pichikenapua, wa'a te'te eemeapu, ki no'o tepuyakapa.

27 No'o ijinuwa no'o puhku po'wachitiaa, no'o machika inamuame puuu. Neeeaio,

te'ta machiyamepua pu'kao, wa'a te'teriamekapaopua, aapoeo kihta seeweka no'o na'naritoamepua.

²⁸ Neeea ki'yamepua pu'kao, ahjari ki wahjimeo, ki seena aampasi wahjipaniameo, ki seenampasi wahjipameripua, puuua te'ta wahjiparichio, kiisi wahjipameripua; aataai no'o seepurawaa, kiisi no'o u'yemeripua pu'kao.

²⁹ No'o Noonoa, yooma no'o na'naritoame ki'yakamepua. Puuu apoeo, epeche weruma tiamepua ki aatachitia. Pukaepa aataai ka'chi iika u'yemetepua ahpo sekachio, no'o ki'yaopua pu'kao.

³⁰ No'o Noonoa, neea tiameo, piiripikaitepua.

³¹ Waikao, pa'pariseo pa'pamuratuamea, eenechi pasipumo o'rariaipua Eesusio,

³² nape Eesusia chaanekapua:

—Ki ookapi itapiti ka'karuma aamo tete-witekame neea, no'o Noonoepua. ¿Aachin tiamera pu'ka kaaweruma itapiti aamo teteweteriawichio, no'o pasipunariame eemea?

³³ Waikao i'isaeri pa'pamuratuamea, chaanekapua Eesusio:

—Ka'karuma yoratiamewichioopua ka'ii, aamoo, Riosi aamo teewamekopapua, taamochitia tijoekaio, pu'kawichio aamo pasipunariame teemea.

³⁴ Waikao pa'pamuratuame wa'a chaachapakopao, Eesusia chaanekapua pu'kao:

—¡Naakonakosa! ¡Naakonakosa ki pahtime eemea, wa'a chiamekopua Riosio Ehkori-ami Iyoterichio? Puuua, eee cheeriaipua ahpo

na'nayewatura nayewakao: “Eemea, riosipua, no'o Riosio, tatanarapakapa.”

³⁵ Nane'riame teemea Ehkoriaami Iyoterichi Riosi cheeriaa, pichiwakopua pu'kao, Riosio ahpo chiiao kiisi wihtuamekopa, teemea pu'kao kihta ka'itame tiamekopua pu'kao. Pu'ka ahpo na'nayewaturao riosi teewariaopua Riosia, te'ta pichiwapua, pu'ka na'nayewaturao ahpo chiia chu'waremichiopua ti'tijoerichi tu'tuyesikao.

³⁶ Weh, Riosi iintorioo, no'o ahpo chiia ti'tijoeri nayewatumichio weerakamekoipua, ¿achini iikai nekakoame eemea noochio, no'oo Riosie Tijoe Tijoe tukameko tuuyoo?

³⁷ No'o yoorao, ki Riosi ihsia yoorame enesoo, ki no'o pichikepuapua no'oo, no'o Riosichi eenameko tuuyao.

³⁸ Nape no'o yoorao, Riosiche yorame tiameche enesoo, pu'kakamera pichikepuapua, puuukopua no'o ma'chitameo, te'ta no'oo aatanakoo.

³⁹ Nape isaeri pa'pamuratuamea, ki wa'a teeka pahtekapa puuua, eenechi pasipumo orapakapua Eesusio, nape Eesusia newikapua wa'ao.

⁴⁰ Wa'a o'iniaopua waikao, paonamina Oorani akichi e'enatiapua, Waani Paatori yaajatoriachi, ti'tijoe paatoka ooweru tiame. Wa'a mochitiapua waikao paikapu taawechi.

⁴¹ Wa'a mochinioio ki ookapi ti'tijoe ooweru tiame, no'o Paamira Eesusi machimia. Ihji wa'a e'enakamea, Eesusi masitia keepusaapua, ahpo chaachapakapua:

—Aa, wa'a teeso Waani Paatori nayewariaa i'ka tijoechi simiyameo, Waania kiisi

yoorakaipua itapiti peenia ihsiwao, te'ta pichiwa cheeriamepua.

⁴² Wa'a erapakaopua, muuwaeme Eesusichi paparakapua, Eesusi ihsiachi masiteka.

11

Rasaro mukuria nayewaniame

¹ Wa'a mochioiopua pehjo, wa'a asikapua aaata kooria Wetania mochiwachi o'inia eename. Puua Eesusio chaanekapua Wetania mochiwachio, tisia kokorepariata aaata Rasaro tewaniame. Ihji Rasaroa, ooka pipiniemekapua, piiripia Maaria tewaniame, piirea Marata tewaniame.

² Ihji Maariaa, Eesusi tarachi sewajuya to'wepakamekapua, ahpo kupae pi'weka, wakupatekame.

³ Ihji ahpo pipiniemea, Eesusi paaenurekapua, ahpo pa'chi Rasaroo kokoriopa. Puua ahpo uhjurawao, chaanenureriapua Eesusio:

—Paamira, aamo kaawe e'riaa, kokoriapua.

⁴ Eesusia, wa'a tiame inamukapao, cheekapua:

—Ihji tijoe kokorewaa, kaawerumachi kajumitepua. Ohso kaawe, Riosi ihsiwa tetewipuawichio iikamepua, aatanakoo pu ahpo Tijoetuteriao, pukachi yasitoamekopua Riosia, apoeo.

⁵ Naatiopua, tisia nakiyame enerepua tiame, Maariao, Maratao, Rasaroopua tiame.

⁶ Wa'a tiioo Eesusia, ooka taawe itipikapua pehjo, ahpo kahtiachio.

⁷ Neipa i'kaopua, ooka taawe puuyesaopua, chaanekapua taamoo ahpo masiterao:

—Ajasika. Siimpapupu Uurea weechi eenechi.

⁸ Waikao teeme Eesusi masitewaraa, chaanekapua Eesusio:

—Nape isaeri ya'yawichieo, iiweta aamo merinarii wa'ao, ¿wa'a siminaremua eenechi?

⁹ Nape Eesusia taamo nehjiakapua:

—Pe'yachi wa'a teeremapua noochio. Wa'atiori neeea tekipanamerichepua. ¿Tepekumanapu taawea? Neeea ti'tijoeri tukapachi ohjoameo, Riosi kaaweruma tuuyewarie, tahjepamerichenia. Pu'ka tahjewarichi oiyamea, kihtae motochimapua.

¹⁰ Nape ki apochi i'toamea Riosi kaaweruma tuuyewari tahjerao, tukapachi oiyamepua, pukaepa motochimapua.

¹¹ Wa'a cheesapa Eesusia taamo chaanekapua:

—Taamo kaawe uuya tijoea, kohchiamepua, nape ehjepa wa'a ajasitioopua, pusatemia pu'kao.

¹² Waikao teeme masiteraa, chaachapakapua Eesusio:

—Wa'a teeso, kohchiameneesaa, apoe wa'api pusamiitepua.

¹³ Nape Eesusia Rasaroo, mukukameko tuuka cheeriapua, ki oowera kohchiamekopua resipuka. Nape teemea ki pahtiamekapao, oowera kohchiameneesaa.

¹⁴ Waikao Eesusia, eenechi taamo chaanekao, ma'chiameneesaa taamo tuuyekapua:

—Rasaroa mukukame puuua.

¹⁵ Kaawe chupena ki wa'a yasarenia wa'a ikinioio, pu'ka wa'a no'o iintomeri tetewakao,

epeche kaawe teeremerikopua aamowichioo, aamo no'o te'ta pichiwataopua, no'oo te'ta aatanakoo. Nahpe naaju, siimpaka ne'netaria Rasaro ikiriaio.

¹⁶ Waikao Toomasia, taamo wahjachi masiteraao, chaanekapua:

—Nahpesa naaju teemeai. Pe'yachi Eesusi ahjama ko'itaria teemeai.

Eesusi Rasaro tewaniame oijenatewa

¹⁷ Eesusi ahjama Wetania ajasitioiopua, Eesusia tuuyetiapua, naao taawe i'toamekopua Rasaro mukukame katewetiachio.

¹⁸ Wetaniao, waapikopa Eerusarenio, piie keenako ku'itapi simiwachi,

¹⁹ muuwaeme e'enariapua wa'ao, Maratao, Maariaopua tiameo, kaawe erapatemia yuuwesia, ahpo pa'chi mukuria yuuwesiwaopua.

²⁰ Marataa Eesusio, wahka ihto tuuwame inamukapao, machenariapua natepamia. Maaria ahpo kariwachi itipiriapua pehjo.

²¹ Marataa natepasao, chaanekapua Eesusio:

—Paamira, i'wa aamo yasisoo, no'o pa'chia ki kiterepamiipua.

²² Nape wa'atioipua aamoo, nane'riamenia aamoo, ihtaoi itaka aamo Noono Riosi nayewasoo, aamo inamumerikopua, ahkasioi ki maaepuame tiameoi.

²³ Eesusi chaanekapua:

—Aamo pa'chia eenechio, ahjamitepua.

²⁴ Marata chaanekapua:

—Nane'renania ahjamioo, nape kiteremiachioopua wa'asi taaweo, yooma wahjipakame ahjapuniachioopua.

²⁵ Eesusia chaanekapua waikao:

—Nee apoe puuua, eenechi ahjaniame ikitiamea. Neeepua tiameo, ahjari aaata yahchiameraa; noochi paparakamea, mukukaio, eenechi ahjamapua.

²⁶ Noochi paparamea, ki mukuyai pehji no'o eenoi kiteremiachi wa'asi taaweo, ki mukimapua seenepioi. ¿Wa'a tiame pichikiamemua Marata?

²⁷ Marata chaanekapua:

—Eje'e, wa'a tiame e'ramenia Paamira. Neeea aamoo, Riosie weratiameko e'riamenia aamoo, apoe Riosie Weratiame, apoe Riosi Taanarakopua tiame, ehkoriaami o'iniao, enameriko tuutiame.

Eesusia naarani, Rasaro mukukatewetiachi

²⁸ Wa'a cheesapa Marataa, pe'ku eenakapua ta'pechi, ahpo piini Maaria tuuyemia. Marataa, nakachi chukipakao chaaneriapua:

—Eenariapu Paamiraapa, aamo paayapu waami.

²⁹ I'ka inamukaopua, ikanati werisika eenariapua natepamia.

³⁰ Eesusia, ki pakiriai pehji mochiwachiopu. Ma'chi yasariai puuuapu Marata natepariachi.

³¹ Ahjama mochika kaawe eratiamea, wa'ami akipakopa na'naritoriapu, mukukatewetiachi simiyame maaeka, naarachemia.

³² Maariaa, Eesusi kahtiachi asisaopua, chopokorieka weripakao chaanekapua:

—Paamira, i'wa aamo yasisoo, ki kiterepamii no'o pa'chia.

³³ Eesusia, Maaria naarame tetewapaopua, ah-jama e'enakametiaméo, Marata tiame, tahpitika erapaka puaipu, yuuwesipaka.

³⁴ Waikao cheekapua:

—¿Akana kateweka eeme?

Aapoeo chaachapakapua:

—Nahpeo Paamira, ne'nepuapu.

³⁵ Ajasitioopa Eesusia, nanarakapua.

³⁶ Waikao nanarakame tetewakapao, chaachapakapua:

—¿Ki teesa nakiyai teeriai, puuuai!

³⁷ Wahjachia chaachaparepu:

—Ihji ki ma'chiriame sautekamea, ¿ki itapiti iintome teeriamarepua, ki mukimichioo?

Rasaro eenechi ahjatewa

³⁸ Waikao Eesusia ajasitioopua Rasaro mukukatewetiachio, eenechi tahpitika erapakapua apochio. Rasaro tekiriatiachio, nu'uti teesotatiachikapua, tehte rahpename chihturamee to'petiame.

³⁹ Eesusia waikao aaata cheekapua:

—Ikichanaopua pu'ka tehte, se'wi weerao.

Waikao Marata kiterepakame piiniraa, chaanekapua Eesusio:

—Nape Paamira, iiyanakame ujuremapu pu-uua, naao taawe i'toamekapa wa'asi, i'ka ikiri-achio.

⁴⁰ Waikao Eesusia chaanekapua Maratao:

—¿Ki aamo chaanekosane, aamoo noochi ah-jachi erasoo, Riosio ki nu'unti iintomerikopua, itapiti aamo tetewimerio?

⁴¹ Waikao, ikicha werapatiapu tehtea. Wa'a ikitioopa Eesusia, te'pa tewekachi ne'nepakao chaachakapua:

—Cheriwema No'noo, aamoo no'o inamuriawichioo.

⁴² Nane'riameai neeea aamoo, senepi aamo no'o nayewesoo no'o inamuamekoo. Nape ehpeo neeea aamoo, yooma inamumichioo, weeru nayewaka aamo chaaniamenia, pu'ka aapoeopua tiameo, nane'remichiopua no'oo, te'ta amoe no'o uhjuritiamekopua.

⁴³ Wa'a cheesapa weeru sisinakaopua, cheeka te'ta Rasaro tekitiachi ne'nepakao:

—¡Rasaróoo, machenasa wa'áaa!

⁴⁴ Waikao mukuriamea machenakapua, yooma weerewa wisasopurae wipirika puritiame tarachisi o'inia na'pa toonorama, na'pa seekarama ahkasi moochisi nanarima. Eesusi chaanekapua waikao, wa'a ajakameo:

—¡Puhjeke wipipuriráo, oisimichioo!

*Achini teeka i'yaniname Eesusi chapipuame
(Maateo 26:1-5; Marako 14:1-2; Ruuka 22:1-2)*

⁴⁵ Muuwaeme isaeri ti'tijoeri, Maaria ahjama e'enakamea, tetewakapua wa'a iintokopao, Eesusichi paparakapua.

⁴⁶ Nape ookapi puuu i'isaeria ki Eesusichi paparakamea, pariserochi e'enakao, yooma tu-uyeriapua pu'kao, Eesusi iintoriao.

⁴⁷ Waikao neeserosi pa'pamiratuamea, yooma ahpo na'poasaopua parisero ahjamao, chaachapariapua:

—¿Achini yorata teeme i'ka tijoeo? Ki ookapi ihsina puuupa, itapiti ki maaenari yoorakaopua,

⁴⁸ wa'atia taamo toisooopua, yooma ti'tijoeria ahjachi pichikemerapua. Wa'a ijikisoo, tamochi e'enaka kajuka pihtunamerapua rooma tijoea, taamo iyoriachioi tiopao, wehchi yachamerapua, pihtunaka.

⁴⁹ Nape piiripi wa'api puuua, Kaija tewa-niamea pu'ka taawechemio, te'ta ne'neserosi paamiratuameraa, cheeriapua:

⁵⁰ —¿Kiisiki pahtena eemea? ¿Ki nane'renakosa eemea, ehpeche kaaweko, piiripi wa'api mukisaa yoomawichio, ki yooma mochiwari wahjipamichioopua?

⁵¹ Nape ki ahpo e'rachi wa'a cheekapua, Riosie eratetiapa wa'a cheekamepua, pu'ka paaumparichio te'ta neeserosi paamiratuai. Pukaepa wa'a tiame cheeriai Kaija. Riosia wa'a chaniteriapua Kaipao, taamoo pahtemichioopua, Eesusio, ti'tijoeri pejanaka mukimerikopua, pu'ka tatakoriria kokosapuamewichio,

⁵² ki i'isaeriwichioche mukimerikopua, yooma wehjoarichiami mochikamewichioopua tiamé, yooma Riosi tatanarachitia te'teriamo, pirenapi wa'api pirenaturichi, pirenatupuaichio.

⁵³ Nape ki wa'a tiame pahteriai puu pa'pariseo napawikame wa'ao, pu'ka taawechi o'inia wa'ana, nanapawiriapua a'chi teeka ahpo merimiao, chaachapamia.

⁵⁴ Pukaepa Eesusia, ki te'ta ma'chiame oiypua, isaeri mochikachiamiopua, mehka wa'a o'inia siimpasao Raaini mochiwachi e'enatiapua,

waapi wakiwechiamio. Wa'a itipika Eesusia waikaopua, taamo ahjamaopua masiterao.

⁵⁵ Asiyachikapua isaeri pahkotaopua, Semejenato pahkoo, muuwaeme ti'tijoeri po'poanami mochikamea, e'enariamekaipua Eerusarenio, ke'chu pahkokoikopua, ahpo Riosichi piipatepuawichioopua, wa'a nokiwamechikopua wa'ao.

⁵⁶ Waikao pahkochi e'enakamea, ahkachiami tiopachiami aajatoka chaachapariapua ahpo:

—Ihtana erakona eemea, ¿enameriare Eesusia i'wa pahkochio, ki enatarekosaoipua?

⁵⁷ Wa'a nooka ahpo chaachaparia ti'tjoeria, te'ta neeserosi pa'pamiratuamea, parisero pa'pamiratuame tiamea, nuurarioipa puuuapu, ahpo tuutiamichio aataeo Eesusio tetewisoo, chapimichioopua pu'kao.

12

Piiripi oowitiamea, Eesusi peeniajuwari to'weria

(Maateo 26:6-13; Marako 14:3-9)

¹ Puhsani taawechi toioio pahko asimioio, Eesusia Wetania eenakapua eenechi, Rasaro ohjirachi, ahpo, ahjateria ta'perachi.

² Wa'ao kooame neteketiapua, aari koi'wame Eesusi kaawe e'rewawichioo. Marataa, oiya-pua ajawaka kooame, Rasaroa kahtiapua koaka Eesusi ahjama meesachi.

³ Maariaa Eesusio, naasipa kiirro tísia nateyame uusapa peeniajurao, apoche narato sewajuyamee netetiame, tarachi to'wekaopua, ahpo kupae pi'wekapua wakipateka. Ihji

peeniakame e'oniraa, yoomachi karichi mu'ikapua.

⁴ Nape Uurasi Ihkariótea, piiripi Eesusi wa'api masiteraa, noriwi iintomeria pu'kao, cheekapua:

⁵ —¿Achini iikai ki nehjiretupua ohso kaawe, paika sienta taawechi yowiwamechi, ahjae ku'ipuaichioo, kihta iinuwaeme ko'kometiwichio?

⁶ Uurasia, ki tesiwa te'tiame cheriwiai cheeriapupu, ichikoapa cheeriapua toomi, ahpo neesetoapua, katewetenia.

⁷ Eesusia chiiapua:

—Ka'te a'chi chaane pu'kao. Tooa pu'kao, enemapu no'o kiterepamichio, kateweriai i'ka peeniajuraa.

⁸ Tesiwa erakoamea, wa'api iintumerapua, nape no'oo, ki yooma taawechi amochi iinuemera eemea.

Rasaro meripua ahpo katewewa

⁹ Isaeri ti'tijoeri muuwaamea, nane'rekapao Eesusio, Rasaro ta'perachi kahtiameko, muuwaeme e'enakapua wa'ao, nape ki Eesusiche ne'nemia, Rasaro ne'nemia tiame, Eesusio pu'kao, ahjateria eenechi.

¹⁰ Pu'ka ahjateretiawichio, neeserosi pa'pamiratuamea, i'yasikapua tiame a'chi teeka ahpo merimiaopua Rasaroo,

¹¹ Rasaro ikitiamewichioopua, muuwaeme Eesusikamera na'naritokopa, ahpo neeserosi pa'pamuratuame masitiaopua, toaka.

Eesusi Eerusareni pakiniame

(*Maateo 21:1-11; Marako 11:1-11; Ruuka 19:28-40*)

¹² Pu'ka meereo, Eesusi Rasaro oijenateria chaachapaniamea, ahkasi Eerusareni yooma mochiwachi nane'reretiapua, mehtakao. Pukaepa muuwaeme Eerusareni pahkochi e'enakamea, Eesusi Eerusareni asiyame inamukapaopua,

¹³ tahku saawara tehpunasaopua, kuhsi saawaeme tiame, ma'chi muirachi puuyeriapua Eesusi natepamia. Eesusi natepasaapua, ahjama nokisikaopua, weeru siinakosiapua chaachapakao:

—¡Taamo Riosiii! ¡Taamo Riosiii! ¡Taamo newipatesaaa!
 ¡Taamo newipatesaaa!
 ¡Kaawechupena Riosichi o'inia eenamemua!
 ¡Kaawechupena yawichi enemerimua
 i'isaerichio ti'tijoechi!

¹⁴ Eesusia uuru taamo i'yakeriachi yasitooa, Ehkoriaami Iyoterichi chiia ikiriapua, pichiwa wa'a tiame ikipua, machenariapua. Ehkoriaami Riosi Iyoteria, eee cheeriaipua:

¹⁵ Ka'te majawemua, Siioni Riosi mochiwaria. Nee, wa'a ihtonapa aamo te'ta yawichia, uuru taanarachi yasitoka.

¹⁶ I'ka wa'a tiame uuruchi ihtotiameo, pukeri simiyachio, ki pahteriai teemea, nape neipa taamo Paamira Eesusi no'rasoopua tewekachio, waikapa inatepatiapua, Ehkoriaami Iyoterio pu'ka naewaka cheerioopua.

¹⁷ Puuu muuwaeme ti'tijoe ooweru tiamea, Eesusie Rasaro oijenatetiame tetewikamea,

Eerusareni nonorasaapua, yooma tuuyeriaipua Eesusi iintoria ahpo tetewariapua, Rasaro oijenatekaopua.

¹⁸ Wa'a tiame inamukapaopua Eesusi iintoriao, pahteriapua waikao Eesusio te'ta weruma tiamekopapua pu'kao. Pukaepa muuwaeme natepamia puuyakamepua.

¹⁹ Pa'parisero pa'pamiratuamea, wa'a Wetania nonorakame inamukapaopua, Eesusi Rasaro oijenateriao, chaachapariapua ahpo:

—Nee, yoomahka ti'tijoea, ooweruapua tiameo, Eesusikamera pu'sereka tetewamepua. Kihta yorame te'terime teemeapa, ti'tijoeri teewetepuameopua, i'ka Eesusichi paparaniameo.

Eesusi i'yaniamē nayewemia, ri'rieko ti'tijoe

²⁰ Eerusareni pahkochi e'enakamechio, ri'rieko ti'tijoeri tiame e'enariapua ookapi.

²¹ Ihjia, Eeripe piiripi Eesusi ajawaria naepariapua, We'saira ohjoeme Arirea weechi. Puu ri'riekoa chaanekapua Eeripeo:

—Paamira, machinariai teemea, Eesusio.

²² Waikao Eeripea, Anteresi tuuyesaopua, pirena e'enaka tuuyekapua Eesusio.

²³ Waikao Eesusia chaanekapua:

—Kaawepua, e'enanuremitiapua pu'kao, keepumichiopua no'o ti'tijoeri nayewiao.

Waikao Eesusia yooma ti'tijoeri nayewekao, o'inekapua cheekao:

—Asikame neeepa, tetewipuawichioo no'o te'ta weruma iintomia. Pukaepa ehpeo neea

yooma aamoo, no'o ikimiachi simiyame nayewemania, yooma no'o ku'we ikimeria, no'o te'ta aatanakooko ma'chitameripua.

²⁴ Ihji no'o ikimia chiia, kiisi wehchi wichimeripua. Neeea no'o ikimias, piiripi tiiriko pahchiraka teeremeripua. Ki mukusaa puuu tiiriko pahchiraa, piiripi wa'api teereka itipimeripua, ki muuweka; nape echitia mukisaapua wehtereo, ki ookapi muuwemeripua, taakekao.

²⁵ Aaata i'ka weechi ahjari epeche te'ta nateyamechitia tetewamea, ki Riosikamera ahjari ahpo kianariachitiao, wekatemeripua pu'ka te'ta ahjari Riosie ahpo kianarewaopua. Nape ki epeche nateyame tetewamea i'ka wehjoari ahjario, ki pu'ka ahjarichitia ahpo kianareniao Riosie, kiapuamepua pu'ka te'ta ahjario Riosie ahpo kianarewaopua, pu'ka te'ta ahjari ki wahjiamesi ahjaniamopua.

²⁶ Aaata piire no'o yorakeka yasinariamea, noochi enamitiapua; ahkaoi no'o kahtioi no'o yorakeka yasitoameo, no'o Noonoo, kaawe no'o ihsikiame tetewimapua pu'kao.

Eesusia ahpo mukimia chaanipua

²⁷ 'Ehpe neea i'ka no'o ikimiao, ki nu'uti tahpitika erapaninia. Nape zihitana chanitania i'kao no'o ikimiao: "No'o Noonoo, no'o apechunamitia i'ka no'o ikimiao", cheetarenia naaju? Ka'inia pu'kao, pu'kawichio eenakamenia i'ka wehjoarichio, i'ka ti'tijoechio.

28 —Ohso kaawe no'o Noonoa, aamo iintonari-akamera iintopuapua no'oeo —wa'a tiame inatamenia.

Waikao tepoona o'iniao cheechaniapua:

—Neeea no'o amoe iintonariao, o'inekame neeeapa amoe iintokao; iiweta simitiame neeea pehjo, amochi iintokao.

29 Waikao ki ookapi wa'ami ajakame ti'tijoe ooweru tiamea, te'teoko tu'tuikapua. Wahjachia, Riosi ku'iwari Eesusi nayewerio chaachapapua.

30 Nape Eesusia chaanekapua wa'a chaachapameo:

—Aamo tewekachi inamuriaa, ki no'owichiokamera simiyamepua, aamowichiokamera simiyamepua, aamoo tetewimichiopua, Apoe no'o Noonoo, no'o ahjama nayewamekopua.

31 Tísia waapi teetoamepua naatia, puuu na'arari noonorao, newitopuachiopua. Puuu na'arari nokinarepuawichio pa'pasuame ti'tijoerio yomachi wehjoarichio, ma'chi ipapuameopua Riosi tetewachio.

32 Waikao yooma no'o Noonoo iintonareria iintosoopa noochio, no'o apechunatioopua no'o Noonoeo, yooma aata te'ta pichiwa no'o ijinuwaa, yooma te'ta ahsieme natetetiame wa'asi, itipimeripua yooma ihta tatakoriamea.

33 Pu'ka wa'a cheeka nayewaria Eesusia, ahpo a'chi teeka meripuame nayewaka cheerepua, ahpoo kurusichi chuchaka apechunaka meripuame.

34 Waikao keepuameraa chaachapakapua Eesusio:

—Nee, ¿nape ki senepi wa'apitia ahjamerikaipua Riosie Weratiamea, Ehkoriaami Iyoteri chiiachitiao? ¿Achini wa'a chaanimua pu'kao, apechunaka meripuameko tuukao meripuaichio, pu'ka Tijoe Tijoetukameoopua? ¿Aatanakosapu puuu Tijoe Tijoetukamea, ki muuu enesaa?

³⁵ Eesusia chaanekapua:

—Nee Apoepua, nape i'wa no'o kahtioiopua pehjo aamo tahjewachitiao, ohso kaawe no'o chiiakamera pichikepuapua, ki aamo chapipuai-chiopua tukapariego. Puuu tukaparie chapitiamea, ki ma'chiriame puuu Riosi tahjewachi teerepuameo.

³⁶ Tahjewarikamera pichikeka mochtitopua-pua, iiweta amochi tiioipua pehji Riosi te'ta pichi-wari tahjewao. Wa'a tiame enepasaa eemea, Riosi tahjewarachi mochtitoame enemapua.

I'ka cheesapa Eesusia, wa'ami akipakapua noriwi, pu'ka ti'tjoerio, toisa.

Aatia tiichipa ki Eesusichi paparakame ti'tjoeria

³⁷ Puuu ti'tjoeria Eesusio, ki ookapi ki maaenari yoorakameoipua ahpo tetewachio, wa'atia itipikapua, ki ahjachi paparaka.

³⁸ Ihji wa'a ikitiamea ki Eesusichi paparakao, pu'ka cheeka cheeriai Isaiatarua, Ehkoriaami ahpo Iyoterichio:

Paamira, ¿nape aatana pichikekamepua,
amochi simiyame taamo nayewario?
¿Aatana amochi eenakamepua,
ahpo tatakoria cheriwepuawichio?

39 Wa'a te'tiapapua, ki machika Eesusio aatanakoo, ki eenarepua pu'kao ahjachi paparaka. Ehkoriaami Isaiaa pu'kao, wa'achi cheeriamepua tiame ahpo iyoterichio, eee cheekao:

40 Riosia ki apochi e'enanarekameopua ahpo tatakoria cheriwepuawichio,
wa'apitia toare Riosia,
ahpo ki mamachiriamechitia
peewaeme te'teriamechiopua iikachio;
i'ka iikarachiopua peewame enemichiopua.

Wa'a te'teriamekapa puuua,
kiisi e'wakapa puuua,
Riosi apochi paaewao,
kiisi machika tetewamepua apochi kiisi
ka'karuma te'teriao,
pukaepa ki noochi e'ename puuua,
no'o cheriwekemichiopua ahpo tatakoria.

41 Ehkoriaami Isaiaa, waika o'inia tetewikaopua Riosio ki nu'uti tisia peenia tiame iintomiaopua ahpo Taanachi Eesusiopua, ti'tijoeri tatakoria te'ta cho'wepuawichiopua, wa'a cheeka iyotere puuua ahpo Ehkoriaami Iyoterichio.

42 Nape wa'a te'tererioi i'kao, wahjachia, muuwaeme pichikeriapua wa'ao, wa'api wa'ao i'isaeri pa'pamurakaipua tiameo. Nape ki chaachariapua, seewiapaopua pariseroo, ahpo ma'chipapuameopua napawikarichio;

43 Wa'atia ahpo iintare puuuapu, ohso kaawe tijoekameraa ahpo kaawe e'rewa nakire puu-uapu, ki Riosi.

Eesusi naawesaria ti'tijoeri wenejiwa

⁴⁴ Eesusia weeru nayewakao cheekapua:

—Noochi paparamea, no'o uhjurakamechi paparamepua tiame, wa'apichi.

⁴⁵ No'o tetewamea, no'o Noono tetewamepua wa'api, apoe te'ta no'o uhjurakamera.

⁴⁶ Tahjewarichitia eenakame neeea weeechio, noochi pichikekameo ki tatakorira tukapachi oimichiopua wa'asi.

⁴⁷ No'o keepukai ki yoorekameo, ka'chi yoramania pu'kao; ki pu'kachi eenakame neeea, newipatenia eenakamenia ohso kaawe.

⁴⁸ No'o ehpeo ki nakika tetewikamea, no'o chiao tiameo, pu'ka wahjipachi taawechi wa'asi, enemera no'o chiia aamo wenejiao, aamo te'tia kateweniachio.

⁴⁹ No'o nayewaa, ki nooe chiia puuua, apoe no'o Noono no'o uhjurakame, no'o ki'yaria puuua, no'oo aamo chaanemichioo.

⁵⁰ Nane'renania, pu'ka no'o Noono no'o ki'yaria aamo chaanemichioo, aamo ki wahjiam ah-jariwawichiookopua pu'kao. Pukaepa wa'atiame naawesari aamoo, tuuyesina neeea, te'ta wa'achi chiiame, no'oo kiasinia, no'o Noonoeo.

13

Eesusia ahpo ma'masitia tarachi papakona

¹ Ke'chu pahkokoi Semejenato pahkoo, nane'riame enere Eesusia, asiriamekopua ahpo Noonochi siimerikoopua, i'ka weee toakaopua. Eesusia taamo ahpo ajawariao, tisia taamo nakika yasitoamekaipua, ahkasi wa'a teereka mukukamepua.

² Ke'chu taamo koaka mochipanioio, Uurasi Ihkarióte Siimoni taanaraa, riaorósie usuweti-apa ahpo iikachio, noriwi nehjimo orapariapua Eesusio.

³ Eesusia, yooma nane'riamekapaopua, ahpo Noonoe yooma ihta ahpo iintomia kiatiamekoopua reesiseri, nane'riamekapua tiameo, ahpo Noonochi no'ramerikopaopua tiame, ahpo ma'masitia neesetorichi toemo eraparepua, yooma ahpo Noonoe weechi tehkiwaopua.

⁴ Wa'a erapakapaopua Eesusia, werisika koi'rachio, ahpo ampawakira pujisaopua,

⁵ neeroi neropetorichi toasaopua, wisasori ah-jae wakipateniame kaichi chuchakapua. Wa'a ikisaopua yasipakaopua, taamo ahpo ajawaria ma'masitia tarachi taamo o'inekapua papakokao, yooma taamo pipiripio.

⁶ Nape Peerochi asitioiopua ahpo tarachi papakopuameo, chaanekapua Eesusio:

—¿Neeekosa tiame, no'o Paamira?

⁷ Eesusi nehjiakapua:

—Eje'e. Ehpeo ki pahtiam eemea i'ka aamo no'o papakoao, nape ehjepa neipatakirio pahtemer eemea.

⁸ Peeroa ahpo wa'inekaipua chaaneka:

—Ka'i neeea no'o Paamira, Kiisi no'o toima neeea no'o Paamira.

Nape Eesusi chaanekapua:

—Ki no'o aamo papakosoo, kihta teeremapua noochio.

⁹ Waikao Siimoni Peeroa, chaanekapua:

—Aa, wa'a teresoo Paamira, yooma no'o uupepaua sekachiami tiame, nanarisichiami tiame.

¹⁰ Wa'a chiiopa Peeroo, Eesusia chaanekapua:

—Pukeri uupakameapa, tarachiche papakonia nahkipua. Piipakame eemeapa wa'asi, nape ki yoomahka.

¹¹ Eesusia nane'riapa wa'a cheekapua, aatanakoopua ahpo noriwi na'ara yorameriopua.

¹² Neipa yooma kajusaapua papakokao, eenechi chuchasapa ahpo ampawakirao, eenechi yasipakapua ahpo yasariachi. Wa'a ikisaopua chaanekapua taamoo ahpo ma'masiterao:

—¿Pahtena eemea ihtanakoopua i'ka no'o iintoriao?

¹³ Eemea no'oo, aamo Masitariwa teewamepua, aamo Paamirawa tiame. Pichiwa chaachapame eemea pu'kao, pichiwa puuu neeea aamowichioo.

¹⁴ Weh, neeea te'ta aamo Masitarikaipua te'ta aamo Paamirawa, neeea ki weruma no'o uukaopua aamo tarachi papakokame enesoopua, eemea noochitiao, wa'achitia aamo ki weruma uuniamete'terepuapua.

¹⁵ Neeea aamo tarachi papakokamepua, aamoo no'oo ki weruma no'o uuya, aamo tetewimichiopua, aamoo wa'achi te'teretomichiopua, ki weruma aamo uuka.

¹⁶ Eemea inataka inamumitiapua i'kao: aaataai ki epeche weruma tiamepua ahpo teekochio; aaata uhjuratiameai, ki epeche weruma tiamepua ahpo uhjurakamechioi.

17 I'ka pahtekame enesaa eemea, tísia ta'iria mochtomeri eemea, aamoo ki aamo weruma uuka mochtitoame enesoo.

18 'Neeea aamoo, ki yoomahka te'ta piipakameko tuuriao, pichiwa wa'a tiamepua, tetewamekapa neea no'o ajawaria iikachio. Nane'riamenia piiripi eeme no'o ajawariao, kisi kaawe iintomerikopua noochio. Nape ihji wa'a tiame iintomeria, wa'a tiame tetewitiapa ehkoriaami o'iniao, wa'a tiame iintomeripua. Ehkoriaami Riosi nayewaturao, wa'a tiame iintopuame tetewika chaachapariopua, Ehkoriaami Iyoterichiopua, eee chaachapaka iyoteriaopua: "Piiripi puuu no'o ahjama oiyamea, no'o pukamina na'ara iintokamepua."

19 I'ka wa'a tiame aamo chaanania, ke'chu wa'a tiame no'o ikiyoiopua, aamo nane'remichiopua no'oo, yomatiam no'o ikimiao, tetewamekopua. Neeea Apoepua te'ta neea, te'ta ihtaoi tetewameopua ke'chu ikiniameoipua pehji.

20 Eemea i'ka pichiwari no'o cheemiao, inataka keepupuapua: No'o uhjurakame kaawe uuka tetewamea, no'o kaawe uuka tetewamepua tiame; no'o kaawe uuka tetewamea, no'o uhjurakame kaawe tetewamepua tiame.

Eesusia Uurasi ahpo noriwi ihsimio tuuna

(Maateo 26:20-25; Marako 14:17-21; Ruuka 22:21-23)

21 Wa'a cheesaopua Eesusia, iiyana erapaka apochiopua, taamo chaanekapua:

—Pichiwa simiyame ihjia, piiripi eemea, nanaaramechi no'o nehjimerapua noriwi.

22 Waikao teemea, tahpitika erakokao, nenekuti taamo ne'nepakapua: “¿Aatanakamera ohjoare teemea?”, taamo erakoka.

23 Waikao no'oo, Eesusie epeche nakiwa eraniameo, chokichi kahtiamekopa pu'kao,

24 Siimoni Peero tewaniamea, sekae no'o naewakapua, ihchi no'o iinatukenukapua pu'kao, aatanakamerakopua.

25 Waikaonia waapi chukipakao:

—¿Aatanakameraju no'o Paamira? —
chaaneka iinatukekania.

26 Waikao Eesusia, ihchi no'o cheekapua:

—Ihji paani ichuka saampatesa no'oo ki'ya, puuu enemapua.

Wa'a cheesapa, Uurasi ki'yakapua paani ichuka saampatesa, Siimoni Ihkarióte taanarakapua.

27 Neipa pu'ka paani iintotioiopua, Uurasia apochi pakiteriapua Satanasio, ahpo na'ara iintomichioopua. Wa'a iikopa Uurasio Eesusia chaanekapua:

—Uurasi, yaapi werisika siinka, iintomitiapua pu'ka aamo iintonareka kahtiao.

28 Nape piiripiai wahjachi teemea, Eesusi ahjama koayamea, kiisi pahtekapua aatia tiachipa Eesusio, wa'a chaaneriamekopua Uurasio. Neeche pahtekamepua pu'kao.

29 Puuu wahjachia, poanachi tarimia siinkameko erakoapua, itapiti taripua pahkowichioo, aaata tesianewewawa te'tiamewichiooi, ihkokepuamekoiopua. Wa'a erakokamekapua Uurasio, puuu iintotoamekopapua, taamo toomi na'poasika kiasiriaopua.

30 Waikao Uurasia, ikanati ahpo paani chi'wanetiame ichuka ko'kosaapua, simikapua waikao wa'asi ahpo iintomia yoramiaopua. I'ka Uurasi simioiopua, tukaokapua wa'asio.

Weemera nuurari

31 Neipa Uurasi simisoopua Eesusia taamoo chaanekapua:

—Ehpe tetewipua neeea, te'ta peenia tiiame no'o iintomerio; te'ta peeniatame tetewipuameopua tiame, te'ta no'o Noono inatariaopua no'o iintomiaopua.

32 Neeea no'o iintomiaeo, No'o Noono tísia peeniatame inataria tetewitesoo, Apoe no'o Noono tísia peeniatame inatariao, no'o iintoriae tetewitemapua pu'kao, ti'tijoe ooweru tiame tatakoririao, ahsieme natetetiame itipiniame tetewitekao. Ehpe wa'api tukawarichi iintopuamepua wa'asi.

33 Eeme no'o kukuchiwa, kihta itipina neeepa aamo ahjama yasimiaopa. No'o i'yama eemea i'yao, nape ki no'o teimapua. No'o simiyachio eemea, ka'chi iika siimpamete eemea, isaeri ya'yawichioi wa'achi chaanekamenia no'o iinatukekoopua.

34 Ehpeo neeea, tísia aamo nakiyao, tísia kaawe aamo nakika mochtójeraninia.

35 Wa'a te'teretoka aamo mochtósoo, yooma ti'tijoea ooweru tiamea, amochi tetewimeri eemea no'o masateriao, no'o aamo kaawe nakika mochtóniameo.

Eesusia ahpo ka'itapoti Peeroe
(*Maateo 26:31-35; Marako 14:27-31; Ruuka 22:31-34*)

³⁶ Siimoni Peero teewaemea, ka'chi iika ahjama siimpuame inatakaopua pehjio, chaaneka iinatukekapua Eesusio:

—¿Akana akipatamua Paamira, ka'chi aamo ahjama siimenia?

Eesusia chaaneka nehjiakapua:

—No'o simiyachio ehpeo, ka'chi iika no'o na'naritomerimua pehjio, nape piie taawechiope.

³⁷ Peeroa waikao utewa cheeka iinatukekapua eenechi:

—Nape Paamira, ¿aatia tiiachipa ki siimetenia? Nape Paamira, kiisi ka'chi e'ramenia ahkasi mukukainia, aamo nehpuawachio.

³⁸ Peero wa'a chiiopa chaaneka Eesusia:

—Wa'a chiiamemua chiiao, nape neeea aamo chaanenapua, ke'chu kusuyoi totori oowirao pa'a piario, paisa simiyame no'o ka'itamermuuua, kiisi no'o machiyo tuuka. ¿Pichiwa wa'a e'ramemua aamo chiia?

14

Eesusia Noonochi pooe

¹ Eesusia wa'a chaanesa Peeroo, yooma taamo ahpo ma'masiterao chaanekapua:

—Ka'te yuuwesi, no'o siimo tuuyoio, noochi ahjachi e'rakache mochipuapua ohso kaawe, Apoe no'o Noonon Riosichi tiame.

² No'o Noono tewekachi kahtiachio, ki ookapi iintunapua ahka mochipuachio. Ki wa'a teeresoo, ki cheemiinia wa'a simika aamowichio katewemio tuuyao, yooma pipiripi ahka aamo mochimiachipua.

³ Ehpe ki tehpe simisao, ahkasi aamowichio katewesapa enamania eenechi, wa'a aamo i'tomaniapua no'o ahjama, no'o ahjama mochimichipua waikao, ahka no'o te'ta kahtiachi;

⁴ Nane'riame eemeapa, achini teeka asipuameo wa'ao.

⁵ Toomasia chaanekapua waikao:

—Nape Paamira, ¿achini nokaka asita teemea wa'ao, kiisi nane'renaoi teemea wa'a poeoi, ahka aamo simiyachipua?

⁶ Eesusia chaanekapua:

—Neeekamerapua puuu pooea, no'o yasimiachi asitemeria; neeechepua te'ta pichiwari aamo tuuyekamea; neeechepua tiameo, te'ta ahjari ki'yameraa, ahkasi ki wahjiamesio. Aawataai ki asima no'o No'nochio, ki no'oeo.

⁷ No'oo te'ta machiyame enesaa eemea, no'o Noono tiame, te'ta machimii eemea. Machikamekai eemeapa no'o Noonoo, noochi tetewaka ohjoamekai eemeapa no'o Noonoo.

⁸ Eeripea waikao chaanekapua:

—Nape Paamira, ahjama ohjoamekai teeresaa teeme, ¿achinikai ki tetewame teemea? Taamo tetewitesao naaju. Tetewisaa teemea pu'kao, tisiwa kaawe erakomii teemea waikao.

⁹ Eesusia waikao chaanekapua:

—¿Kiisikosa no'o machika tetewame muuua Eeripe, ki ehpesi no'o aamo ahjama oiyo? ¿Aatia tiiachipa aamo tetewitejerata eemea no'o No'noo? Neeekamera puuua, Apoe no'o Noonoa; no'o tetewamea, apoe no'o Noono tetewamepua.

¹⁰ ¿Ki pichikiamekosa eemea no'o tiario no'o Noonochi tiamekopua, apoe no'o Noono tiario noochi tiamekoopua? No'o nayewao ki nooe chiamepua, weechi tijoechitiao, no'o Noonoa noochi tiamekapao, apoekaitepua noochi chiiao.

¹¹ Waikao Eesusia yooma taamoo, chaanekapua:

—No'o pichikepuapua no'o chiiao, no'oo no'o Noonochi kahtiamekopua, apoe no'o Noono, noochi kahtiamekopua wa'achitia. Ki no'o chiia pichikesaa, no'o ihsiaoi pichikepuapua, apoe no'o Noono noochi ihsia.

¹² Pichiwa chaaninia, aaataai noochi paparamea, no'o Noono tehkiwa no'o inisia teetomeripua, apoepечи no'o Noonochi paparamichio ti'tijoe paajuteka, ooweru wa'achitia. Nape puu apoepечia, epeche muuwaeme paajutemeriki noochitia no'o Noonochio, no'oo no'o no'ramerikopa no'o Noonochio.

¹³ Eemea aaata no'o Noonochi enatekamea aaata tatakoria cheriwepuawichio, ihtaoti tatakoria no'o Noonoe cheriwepo tuuka masite-meripua, nape no'o ahpowichio no'o kurusichi mukuriae natetewachi itaka. No'o kurusichi mukuria ki ookapiwichio tatakoria natetekao, no'o Noono tisia peenia tiame inataria puuua, yooma wehjoarichi mochikamewichio, tetewimichipua.

14 Ihtaohi ahpo cheriwepuawichio noochi eenakameo, cheriwemachenia pu'kao, nape ahpowichio no'o iintoriae natetewachitia, noochi itasoopua.

Eesusia Riosi Riosiwari Te'ta Piipari uhjuramo tuuya

15 'No'o nakiyame enesaa eemea, no'o e'weka mochtitopuapua, no'o aamo nuuria.

16 Wa'a aamo te'tereka mochtitopao, no'o Noono nayewemania aamo uhjuremichioopua ahpo Riosiwarioopua, aamo ahjama teetomichioopua ki wahjiamasio, aamo ku'isimichioopua aamo teetowachio, yooma ihta aamo nakiyachisio, aamo oisa erapatesimichioopua tiamé.

17 Puuu iintomeripua amochio, te'ta pichiwari tiamera pahtetekao. I'wache weechi nokiwame pu'seriamea, ki kaawerumachiche mochtitonariamea, ka'chi iika uumeripua pu'ka no'o Noono Riosiwari ku'iwarao, ki uuka tetewamekopa puuua, no'o Noonoe ahpo ki-amiao. Eemekamera kiatiamepa pu'ka Riosiwario, puuua epeche ku'iwa yasitomeripua yooma pipiripichi amochio, ki wahjiamae aamo ku'isimeripua no'oo no'rasoopua.

18 Ka'chitia taaweche aamo piineri toayai neeea neesetokao; eenechi enamerikaite neeea, pu'ka wa'api Riosiwariichi amochi yahchamechi, nooe amochi yasitomiaopua, ki wahjiamae amochi te'ta ku'isimia.

19 Ki mehka toiaitepua, i'ka weechi mochikame ki ka'karumao, ki oosa no'o tetewimiachioopua i'ka weechio, nape eemea noochi te'teretokamea, eenechi no'o

tetewimiitepua no'oo oijenasocheo pehjo. Neeea wahjipaniamе newitosaapua, kajuyachi taawechio, aamoo wahjipakamekoipua, eenechi aamo ahjatemaniam.

²⁰ Nape eenechi no'o ahjakame tetewapaopua ke'chu no'o no'roipua tewekachio, pahtemeri eemea waikao, pichiwa No'nochi eenamekopua, no'o Noonoo neeeopua tiameo, piiripi wa'apikai tiopua. Waika waanamio, eemea no'o ahjamao piiripi wa'apika teeremeripua, no'oo amochi teetoamekopua no'o Riosiwarioe.

²¹ No'o nuuraria kaawe neesetoka i'toamea, pichiwa no'o nakiyame puua. Wa'a teeka no'o nakiyameo, no'o Noonoi tisia nakiyamepua pu'kao. Pu'ka wa'a te'teriamеchi, no'o Noonoa neea tiameo, pukachi taamo tetewitemapua, piiripichitia, Riosi Riosiwariichi.

²² Waikao Uurasia, nape ki Ihkarióte Uurasia, iinatukekapua:

—Paamira, ¿aatia taamoche taamo tetewiteta-mua, ki aamo paparameopua ka'i?

²³ Eesusia, nehjiakao chaanekapua:

—Aamoo noochi paparasoopua, no'o Noonoa neea tiameo, piiripichitia yasitomeripua amochio.

²⁴ Nape ki no'o nakiyamechiopua kihta yasitomeri teeme pukachio, ki no'o e'weka yasitoamekopua pu'kao, no'oo, no'o Noonochе chiia nayewerioipua. Ihji no'o chiia aamo inamuaa, apoe no'o Noonoa naawesa puua, apoe wa'api i'ka weechi no'o uhjurakame, ahpo noochi nayewa inamupuawichioipua.

25 'Neeea iiweta aamo ahjama kahtiaapua pehjo, i'ka yooma aamo tuuyamepua.

26 Nape no'o Noonochi no'rasoopua, no'o Riosiwariie ihsimania aamo ku'ikao, no'o Noonoo aamochi uhjuramia. No'o Riosiwari ihsimapua aamo tuuyekao, yooma itapiti aamo masitiachio, yooma no'o aamo masiteria, inatepatesika.

27 'Neeea te'ta kaawe erapari aamo ki'yamepua, ki weechi mochikame kaawe erapari ki'yamechitia. No'o aamo kaawe erapari ki'yaa, no'o wa'api kaawe erapari iinuemapua. Pukaepa no'o kaawe erapari iinuemea, kihta yuuwesipuapua no'o simiyawichioo, itapiti seewekaopua a'chi teeremiaopua, no'o ikimiaopua ku'we.

28 Eemea, no'o inamukame eemeapa no'o siimio tuuriamekoo, nape eenechi amochio yasimia enameriko tuuriao. Noochi paparamea, no'o te'ta nakiyame enesaa, kaawe erakomete puua kihta yuuwesika no'owichioo, no'o Noonochi simiyaa, amochi enamiapa eenechi wa'a no'o simiyopa, nape Riosi Riosiwarichi, yomachi amochi yasitome teereniamechi Riosiwarichi. No'o Noonoo Riosiwarichi yasipasaapa neeea, ahkaoi teeremeri neeea no'o Noonoo Riosiwariie yasitoaeo, ki weechi no'o weerewae yasitoriachitia.

29 Ke'chu ikiyoi i'ka, yooma aamoo chaanania, i'ka wa'a tiame ikisoopua, pichiwa no'o cheerio erakomichiopua aamoo, wa'a erakoapa eemea, kihta seeweka noochi paparaka mochitomichiopua i'ka weechio, noochiche ahjachi erakoka.

30 'Ki tehpe toina neeepa ki no'o aamo nayeweka yasimiaopua wa'asi, waapi ihtona tukaparichi ye'kameapa, puuu te'ta no'o na'ara yorameria, apoe te'ta Satanasi tewaniamea, puuua te'ta ki ka'karuma nokayakamera, noonora. Puuua kiisi iinuekaitepua apochio, no'ochi newitomiaopua,

31 nape yooma ti'tijoeri nane'remichio no'oo, tísia nakiyamekopua no'o Noonoo, pu'ka iintomo e'raria iintomania ehpeo, no'o Noonoo tísia e'weka. Werisisa, nahpe.

15

Eesusi te'ta pichiwari panijuwari

1 Wa'a o'inia puuyatioiopua, pooechi nokisinioio Eesusia, eee cheesika taamo masitesikapua, ahjama nokisinioio:

—Neeea, uuwa echitiamepua, no'o echakamea, apoe no'o Noonopua.

2 Yooma no'o paanira ki taakiameo, teh-puchenapua pu'kao; nape kaawe taakiameo, katewekenapua pu'kao, charewa ki ka'karumao puhjeneka, epeche taakemichioopua.

3 Eemea, cheriwetiame eemeapa tatakorio, piipaka itipikame, amochi uukapa muuua no'o cheeriao, pichikeka.

4 Wa'a aamo te'teresoopua noochio, wa'achi teerema neeeai amochio, amochi yasimania. Yooma uuwa paaniraa, ki ihchiame enesaa, kihta taakemapua. Wa'achi te'terena eemeai noochioi, ki noochi ihcheka te'terame enesaa, kihta muuwemii eemeai, aamo taakiamechitiaopua.

5 'Neeepu uuwa echitiamea, eemea paanirapua. Noochi ihchiapa eemea, neeea amochi taakiamepua, nape ki no'oeo eemea, kihta muuwemiipua taakekao.

6 Ki noochi ihchiame yasinariamea, ki uuka tetewipuamepua, paanira ikicha ipatiamechitia, wakipasoopua kosopuaichio.

7 'Eemea noochi ihcheka te'teretonariamea, no'o chiiiao, iyorika uuka yasitonariamea, ihtaoi ahpo nakiya no'o itanemeri puua, aamo muuwewari taakemichioopua.

8 Aamo nokisiamechi ka'karuma taakesoo, no'o Noono amochi ihsiwarao, ahpo kaawerumari amochi teteiwa ihsimeripua. Pukachi naania teeremeri eemea, no'oe masitetiamekoopua.

9 Wa'achitia no'o Noono aamo nakika yasitoachitia, wa'achitia aamo nakika yasitoame neeeai. Wa'achitia mochtopuapua eemeai i'ka no'o aamo nakiyaopua, ka'te wa'atia wekate eemea.

10 Wa'api teetosaa eemea no'o masiteria teetokao, wa'api amochi tetewika uupuamepua, aamo no'o nakirao.

11 'Peenia erakosa naaju, ihji no'o aamo chaania, pu'kawichioopua, ki teesa aamo peenia erakomichio, amochi yasitoniamekoo inataka.

12 I'kache aamo nuurenania, aamo kaawe tetewaka mochipuame, ahpo nakika, no'o aamoo te'ta kaawe nakiriachitia.

13 Ki'te te'ta epeche nakiwamea, ki'te mukiwachisi nakiwamea aatao, ahpo kaawe e'rawichioopua.

14 E'wakame eemeapa, i'ka aamo no'o nureriao, pukaepa aamo, aamokamera kaawe e'riame neeea.

15 Neeea aamoo, ki no'o tekipanatewa teewaninia wa'asi, tekipanamea ki yooma nane'reteka yasitoame puua ahpo teekochio, itaoi ahpo yoranareka kahtiaopua pu'kao. Nape neeea aamoo, no'o kaawe e'rewachitia tetewamenia aamoo, yooma no'o Noonoo e'ra aamo nane'retesiapa.

16 Ki eemekamera no'o uukamepua, aamo ahjama oimichioopua; neekamerapua aamo uukamea, no'o masitia masitesimichioopua ti'tijoeo ooweruopua tiame, noochi paparamichioopua pu'kao. Aaata aamo ku'yao noochi paparariame enesoo, no'o iintoria ahpowichio kurusichi inatakao, no'o Noonochi cheriwewa itasoo, cheriwemeri no'o Noonoo te'pa tewekachi kahtiaamea, ihtaoi itapiti ahpo cheriwejera itakoiopua.

17 Nape ka'te ahpo newitome erakomitia eemea, Riosichi paparamichio e'enatewa nokayaiopua ti'tijoeo, ooweruopua tiame. Ohsotia aamo chaanenania wa'a aamo nokisiachi pu'ka yooraka: Kaawe aamo nakika mochtowa, masitepuapua, napati aamo wa'achitia uuka tetewika.

I'ka weeechi nanaarame ti'tijoeri Eesusi na'areniamе, ijinuwarama

18 Eesusia simiteka pehji taamo masitekao, ee cheekapu:

—Ki noochi paparaméo aamo nekumesoo, nane'repuapua no'ooi wa'achi teeretiopua pahcha ki aamochitia, nekamuchekao.

¹⁹ Eemea, i'ka wehjoari ki ka'karuma yooraka nokisiame enesaa, kaawe e'raka tetewi puai eemea, ki ka'karuma yoorameeo. Nape eemea, no'o paajutekopa noochi e'enariopa, no'o ijinuwa iintapame neeea, ki wa'achi nokaka mochito-michiopua, ki ka'karuma yooraka mochitoamechitiao. Ehpeo aamoo noochi te'teriapakooa, nekamucheniamé eemea pukaeo.

²⁰ Nane'repapuapua no'o cheeria: “Yoorewa naewakao, ki epeche yooreka tetewiniame tekipanameraa, ahpo teekorachitiaopua.” Kaawe uuka tetewipuame enesaa no'o masiteriao, kaawe uuka tetewipuame aamo masitiaai, no'o nuurarikapa. No'o na'aretiamé enesoo, na'arepuame eemeai.

²¹ Yooma aamo na'ara yoraniamea, noochi te'teriapa wa'a aamo yorapuamepua. Ki no'o Noono uhjurariachi ahjama te'teriapa, wa'a aamo yorameripua, nanaaramea.

²² 'Ki no'o eenakame enasoo kihta teeremii puuua ki no'o nakika mochikapa kokosapuameo, ki tetewikame enesaapua tísia peenia tiame no'o ihsiriao, ki aaata iintome tíaopua. Nape ehpeo no'o eenakoio ki no'o uuka tetewikamea ti'tijoe ooweru tiamea, no'o Noonoe kokosapuameteré mochitomeripua.

²³ Aaata ki no'o uuka tetewamea, no'o Noonoi ki uuka tetewamepua.

²⁴ No'oo, ki yooma tetewachi ki maaenari yoorakame enesoo, itapiti ki aaata yorame

tiameo, kihta a'chi teeremii puuua, ki no'o uuka tetewaiopua. Nape ehpeo yooma no'o ihsia tete-wakaio, na'pa taamo ki nakika tetewikamepua, no'ooi no'o Noonoi.

²⁵ Nape yooma ihji ikiniamea, ehkoriaami Riosi nayewatura no'o ikimio chaachapatiamepua. Puuu ehkoriaami nayewatuaa, ehpe taawechiami ki no'o nakiyo tuuwa, chaachapakame puuua iyotekao: “Kihta iintokai ki nakiniame neeea.”

²⁶ 'No'oo, no'o Noonochi no'rasoo eemea, kaaweruma nayewameri eemea no'o iintoriao, no'o Riosiwari aamo ku'imichio no'o uhjuriaae. Puuu no'o Riosiwari yomatiamie ihta no'o iintoria aamo inatepatesikaopua, yooma no'o iintoriao, kaaweruma nayewesimichioopua ti'tijoerichio, pichiwa te'ta wa'a teerriopua no'oo.

²⁷ Eemea no'o ajawariaa, pukerisi o'inia no'o ahjama ohjokamekapao, wa'a chaachapameripua.

16

¹ 'Yooma i'ka aamo chaanesika yasitokame neeea, aamoopua, ki no'o toaka mochtomichioopua, anachaka pu'ka ki teesa tiame aiwari enameriopua.

² Ma'chi ihpapapuame eemea napawikari-chio, ahkasi aamo me'yakameai, ahpo kaawe e'repuame maaemerapua Riosieo ahpo wa'a iintoriawichioopua.

³ Wa'a nokimera puuua, ki te'ta no'o Noonochi te'tereka mochtioapa, no'ochioi.

Riosi Riosiwarie taamo piipatewao

4 'Wa'a aamo chaanena neeea, nane'reka mochimichiopua i'ka wa'a tiame ikinioioopua, no'o aamo chaaneriaio. Pukeri simiyachio, ki aamo chaanekania i'kao, aamo ahjama oiya-paopua pehjio, nape ehpe aamo chaaniamenia, simiyapa wa'asi.

5 Nape eemea, aaataai ki no'o iinatuketi-amepua akana no'o simiyao, ma'chiamе aamo no'o tuuyekamekopua, akana no'o simiyachio.

6 Oowera no'o simiyache, yuuwesina eemea.

7 Nape pichiwa chaani neeea, kaaweruma simiyamekopua aamowichioo no'o simiyaa. Ki no'o simisoopua, ka'chi iika enameri amochio aamo Ku'itomeria, nape nooe simisaapania no'o Noono kahtiachio, nooe wa'api iintomania aamo Ku'itomeri uhjurekao, puuu aamo Ku'imeria, nooe wa'api Riosiwari enameri puuu, amochi enameria.

8 Ihji no'o Riosiwari i'ka weeechi enasaapa, puuu iintomapua tetewitekao, yooma ti'tijoe ooweru tiameo ahpo iikachio, kiisi ka'karumakopua, tisia tatakorikamekapaopua. Nape puuu Riosiwaria tiameo, pu'ka ki ka'karuma nokaka mochikameo, tetewitemapua tiameo aachin nokaka ahpo ka'karumachi enepamiaopua tiame. No'o Riosiwaria ihsimapua tiameo, yooma noochi paparakameo nane'retekaopua, pu'ka na'arari noonora, no'o Noono kokosaritere teereniakopua wa'asi, pu'kao te'ta kokosapuawichiopua te'ta kajuyachiopua taawechio.

9 Ihji kiisi kaawe nokiwamea tatakorika mo-chitoame tewaniame puuu, ki noochi paparaka

mochitoamekopua pu'kao.

¹⁰ No'o Riosiwaria, apoe ihsimapua ki ookapi paajutekaopua aachin teeka kaawerumachi enepameriopu, no'o Noonochi e'enamichio paajutekao. I'wa weeechiche itipisaane, no'o chiia inamukameche e'enatemiinia no'o Noonochio. Nape simisaane no'o Noonochio, ahkai yomachi tiame enamania no'o yasitoo, no'o Riosiwari tiarirao aaatachio, no'o Noonochi paajutenariaopua.

¹¹ Te'ta na'arari Noonora, no'o Noonoe kokosaripuache chanitiamekopaopua, no'o Noonoo ki ka'karuma katewemiao, te'ta pichiwa enamerichepua, kiisi wa'atia itipimeripua pu'kao.

¹² 'Ki ookapi iinuenia pehji aamo chaanemiao, nape ehpeo eemea, ki pahtemapua pehjo.

¹³ Nape apoe Riosi Riosiwari te'ta pichi-wariemea, amochi enasaapa, yooma aamo masitemapua, noochi simiyame pichiwarichio. Apoe Riosiwaria ki seenu Riosiwari ihsimeripua masitekao, apoe no'o Noonoe ahpo chaanesiwa masitesimapua. Puuu no'o Riosiwaria tiameo, puuu teetosimeripua aamo masitekao, ahkasi wahka ihtoriachisiopua, itapiti ikipuamechi simiyameopua.

¹⁴ No'oo, puuu ihsimapua no'o kaawe chaniwa tetewipakaopua, akatiasi no'o sopamekoopua, no'o ihta aamo kiamiaopua ku'iwario, no'o iinuwachi uuyapapua aamo kiamiaopua.

¹⁵ Yooma no'o Noonoo iinuekao, no'o iinuwapua tiame. Pukaepa no'o iinuachi uumio tuuna neea, aamo kiamiawichio.

Yuuwesiria kaawe erapari enepameripua

¹⁶ 'Ku'itapi toiyachio, kiteremania i'wao, nape eenechi ku'itapichio, no'o tetewimeri eemea.

¹⁷ Ookapi teeme Eesusi ajawariaa, taamo ahpo chaachapai teemea:

—¿Ihtana ku'itapi naewaka cheeriamare Eesusia, ki ahpo tetewipo tuukao, wa'a ikisao eenechi ku'itapi ahpo tetewipo tuuriao? ¿Ihtana chanika cheeriamarepua, neipao ahpo Noonochi simimio tuukaopua tiameo?

¹⁸ ¿Aatia wa'a cheeka nayewariare Eesusia, “ku'itapi”, cheekao?

¹⁹ Eesusia nane'riapa ahpo iinatukepuameo, chaanekapua:

—No'o ku'itapi ki tetewisaa, eenechi tetewipo tuuriao, ¿pu'ka nane'renariame eemea?

²⁰ Kaawe keepumitia naaju i'kao: Aamo naarakoio yuuwesikao, ki nu'uti siimera kaawe erakoniamea, wahja tijoechiopua ki ka'karumachio. Nape neipa yuuwesisaapa, kaawe erakomeri eemea eenechio.

²¹ Aaata oowitiame saumeria, iiyana e'rame puua ahpo saumiachi asiyoopua, kokosa aiwamiapa puua, nape pu'ka sauniame aiwari u'matosoopa, yooma natekepamepua pu'kao, wa'a ikisaapa kaawe ejeramepua eenechio.

²² Eemea, wa'achi te'teremapua ehpeo, ehpeo yuuwesina eemea, nape eenechi no'o amochi tetewitemia machejenesoopua, eenechi peenia erakomeri eemea aamo iikachio, nape te'ta peenia erakorie ki aaata u'yeme tiamee.

²³ 'Pu'ka taawechiami no'o Noonochi simikoio, eemea kihta no'okamera itanemeripua waikao,

ihtaoi aamo itayaopua Riosichi ta'iria mochi-topuaopua. Pu'ka aamo kiapua, Apoe te'ta Noonokamera itanemeri eemea pu'kao, Apoe iintomeripua yooma aamo itaya ki'yakao, yooma ihta apochi ta'iria mochitoniamopua. Wa'a iintomeri puuua aamoo, no'o ijinuwarakopa.

²⁴ Ahkasi ehpeo, kihta wa'a tiame itayame eemea no'o Noonochio, no'o ijinuwako tuukao. Nape no'o Noonochi simisopua, no'o Noono itanepuapua, yooma ihta aamo nakiyaopua, no'o Noonochi ta'iria mochtitopuaopua. Wa'a te'teretosaa eemea no'o Noonochio, tísia ta'iria tiame mochtitomeripua, tísia kaawe erapuame tiame.

*Riosie Weratiamea newitomeri i'ka
wehjoarichi na'arameo*

²⁵ 'Ahkasi ehpeo, itapiti wa'achitarichi aamo nayewekame neeea, nape asinapa no'oo, ki wa'achitarichi aamo nayewemiaopua, ma'chiamé aamo ne'netemania waikao, no'o No'noo.

²⁶ No'oo no'o Noonochi no'rasoopa, aamoe wa'api itameripua no'o Noonoo, tewekachi kahtiameo. No'o Noonochi no'rasaapa, ki nee ihsimeripua, no'o Noonochi aamowichio itanekaopua. Wa'a te'terewa iinuemeri eemea no'o Noonochio, no'o ijinuwarakapa.

²⁷ Apoe no'o No'noa aamo inamumapua, tísia aamo nakiyamekapa. Wa'a tiame puuua tísia aamo nakikao, aamoo tísia no'o nakika mochtikamekopapua, aamoo no'o pichikeriopua tiameo, no'oo te'ta no'o Noonochi eenamekopa.

²⁸ Neeea no'o Noono tiarirachi machenakame neeéa, weeechi enamiaapa, pukaepa neeea ehpeo, i'ka weeechi mochikame toisaopua, no'o Noonochi no'rameripua, no'o Noono Riosi tiarichi yasimia.

²⁹ Waikao teemea Eesusi ajawariaa, chaachapakapua:

—¡Aa, ehpeo ma'chiamé nayewakame muuua, kihta itapitichi wa'achitarichi naewaka!

³⁰ Wa'atiao, ehpeo nane'rekame teemea aamoo, yooma ihta yomatiamé machikamekopua, ke'chu ihta aamo iinatukioio, yooma nane'riamekopua.

³¹ Eesusia nehjiakapua:

—¿Ehpeope, pichiwa pichikiamé eemea, no'oo aatanakotiao?

³² Nape wa'a erakoai eemea, ki tehpe simiyachi ujumamiite eemea, piineri toakaoopua no'oo —chaaneka Eesusia—. Nape aamo ujumakoi, ki piineri kahtiai teerema neeea, no'o Noonoa no'o ahjama kahtiai teeremapua, Apoeo noochi yasitoamekapa Riosiwarirao.

³³ Yooma i'ka aamo chaanekame neeea, kihta a'chi e'raka aamo mochitomichiopua. I'ka weeechi mochikaopua pehjoio, itapiti a'chi tiame na'arari aiwameri eemea. Nape eeme noochi ahjachi erakoamea kaawe erakomitia-pua, no'oo newitoriopa i'ka wehjoarichi te'ta na'arari noonoraopua, i'ka weeechi ki ka'karuma yooraka mochiniameo ye'kaka yasitoameo.

17

Eesusia ahpo Noonoo, ahpo ajawariawichio itani neesetori

¹ Eesusia wa'a cheesika taamo masitekoioopua mochipatiapua ku'itapi. Eesusia waikao, te'pa ne'nepakao, eee cheeka nayewekapua ahpo Noonoo:

—No'o Noonoo, asikame neeeapa aamo yahchariachio, aamo te'ta inataria iintomiachio yomatiamie i'ka wehjoarichi mochikamewichioo. Kaawe no'o iintomia tetewijerania pu'kawichioo, neeeai aamoo tísia kaawe aamo te'ta inatatoriaopua kiisi ki ku'itapisi ehkoriami o'iniaopua, ehpe i'ka taawechi no'o iintomeriopua.

² Muuua No'no, reesiseri no'o ki'yakamemua, ki wahjiamie ahjari kiamichioopua, yooma aaata amochi paparaka e'enakameo, i'ka weeechi mochikameo. Yooma pu'kao amochi e'enakame ahpo tatakori cheriwepuwawichioo, no'o ki'yakame muuua pu'ka piipatemichio. Wa'a iintokame muuua, amoe no'o uhjurakamekopamua i'ka weeechio, no'oo, pu'ka tatakoriameo, pejana natetemichioopua tatakoriario, amoe wa'api kokosapuameo, te'ta weemera ahjari kiapuawichioopua ki wahjiamesi.

³ Neeea pu'kao, weemera ahjari ki'yamepua, noochi paparaka amochi paparaka tiame e'enakamekopapua pu'kao, aamoo te'ta pichiware Riosikamerakopua. Neeea wa'a iintokamepua pu'kao, pu'ka iintomichio amoe uutiamekapa, pu'ka iintomichio weeechi no'o naawatekamekopua.

⁴ T'ka weeechio neeea, aamo te'ta kaaweruma tiiao yomatiame weeechi aamo nayewakamenia; neeea tiameo, aamo no'o nuureria i'ka weeechi no'o iintomichioo, yooma iintokamenia wa'asio.

⁵ Ehpeo, noochi aamo tetewitepuapua, pu'ka amochio pu'ka ki nu'uti tísiwari aamo tiiaopua, ke'chu i'ka weeechi naayachisiopua, taamo pirena te'tereniameopua taamo tiiarichio.

⁶ 'Neeea i'ka no'o ahjama ohjokameo, yooma aamo tiia ma'chitekame neeepa pu'kao, aachin tiamekopua aamoo. Ihjia aamo ijinuwakapao, no'o ijinuwapua tiame, amoeo wa'a tiame noochi tetewiniamekopua. I'ka aapoeo, no'o e'wekapao, aamo e'wekamekopapua tiameo.

⁷ Ehpeo ihjia, nane'reka mochitoamepua, yomatiame no'o tiia, amochi o'inia eenamekopua.

⁸ Wa'a tiame pahtekamepua, yooma no'o masiteriaopua no'o chuwaeo, amoe inatarichi e'rario noochi eenamekopua nayewamichioo. Wa'a tiame pahtekamekapaopua, amochi pa-paramepua.

⁹ 'Pu'ka wa'a teeremichio aamo uuriaopua, aamo itaniamenia pu'kawichioo, kaawe inateka neesetomichioopua pu'kao. Wahjachi ki aamo ijinuwaopua, kihta aamo itaniamenia pu'kawichioo, aamoche ijinuwawichio noochi iintapariawichio itaniamenia neesetojerakao.

¹⁰ Yooma no'o ijinuwaa, aamo ijinuwapua tiameo; yooma aamo ijinuwaai, no'o ijinuwapua tiame. Pu'ka wa'a teereniachi ijinuwakao, ma'chiame piiripi tiame teemea.

11 'Neeea ki itipimapua i'wao, nape aapoeo i'wa itipimerapua. Pukachipa muuua te'ta kaaweruma Noonoa, kaawe neesetopuapua pu'kao, aamo mochiwarikopua, pu'kao, apochi kaawe erakoka mochitomichiopua, taamoo pirena te'teriachitia.

12 Neeea i'ka weeechi kahtiaopua pehjo, kaawe inatekame neeeea pu'kao, amochi eename inatewarie. Aamo no'o uukeria ajawariopua, yomarika noochi paparaka mochitoamepua, nape piiripia ka'i, Ehkoriaami Iyoterichio chiiachitia.

13 'Ehpeo aamo kahtiachi no'ramerinia. Nape no'o ahjama ohjokameopua, weeka itapiti kaawe e'rari tuuyekamenia pu'kao, kaawe erakomichiopua noochitia.

14 Tuuyekame neeeapa pu'kao, yooma aamo iintomia inatarichi eenameopua. Puuu aamo inatarichi eename ukamekaapua, amochi ijinuwa eenepakame puuupa. Wa'a iikapa puuua, ki i'ka wehjoarichi ahpo ohjorewa iinuekaite puuupa, noochitia wa'achitia ki i'wa wehjoarichi ohjoekai tiamepua. Pu'ka i'wa ohjoeraemea, kiisi taamo nakika tetewamepua.

15 Neeea no'o ahjariao, ki aamo puuyanamichio itaninia i'ka wehjoarichio, ohso kaawe aamo inatejeraninia, i'ka weeechi ki ka'karuma noonoraopua, ka'chi yoramichiopua pu'kao.

16 Neeea ki i'wa weeechi ohjoerewaemekapao, wa'achi te'tiame no'o ajawariai. Pukaepa aamo neesetojeraninia pu'kao, ki apochi panisumichiopua Satanasio, apochi erapatekao.

17 Ku'imitia pu'kao, ahpo piipakameche mo-

chitonaretekapua pu'kao, aamo te'ta kaaweruma e'rarie iikachi naawesika, amochiche paparaka ohjoremichiopua pu'kao, kiisi sewina erapaka.

¹⁸ Neeea aamoo, te'ta no'o uhjuraretiachitia weeechi ti'tijoeri nayewemichioo, wa'achitia uhjurakame neeeai pu'kao, yomachi mochiwachiami nayewemichioopua, amochi eename tuuyewario.

¹⁹ Neeea, yomatiamé no'o ihsiwachio, aamoche kaaweruma tuuyewari ti'tijoeri tuuyeka ihsikamenia, pu'ka ti'tijoerio te'ta aamo ijinuwara enemichiopua, aamo pichiwariwachi te'ta paparakamekopa.

²⁰ 'Ki i'kache ajawariawichioche aamo itanania, yoomawichiopua tiameo, wahjachi amochi paparameriopua pehjií. Puuuechi nokisimeripua amochi paparatekao, aamo tuuyewari nayeweka tuuyesikao.

²¹ Neeea aamo itanenapua tiame ku'imichioo, yooma amochi paparaka mochikameo, te'ta kaawe ahpo nakika mochitomichiopua, te'ta pirena te'tereka, te'ta taamoo, pirena te'teriachitia. Pu'kaonia te'ta tamochitia pirena te'tereka mochitojeraninia, pu'ka aaata ki taamochi te'teriameopua, pichiwako erapamichiopua no'oo, amoe no'o Noonohjuratiamekoopua.

²² Neeea yooma noochi paparakameo, piiripi wa'api pirenaturi iintapakamenia, piiripi wa'api pirenaturi teereka ohjoremichiopua, no'oo aamo no'o Noonochiopua tiameo, piiripichitia pirena te'teriachitia.

²³ Neeea pu'ka noochi paparamechio, yasitoo-

menia no'o Riosiwarioe; muuu no'o Noonoa, noochio yasitoamemua tiameo, piiripi wa'api Riosiwarikapa teemea taamo te'terewachio. Wa'a teereka piiripi Riosiwariichi teemea, yooma aaata pipiripi tamochi paparamechi, yasitoame teemea piiripi teeka taamo Riosiwariwao. Wa'a teekao, aaata ki tamochi paparamea, tamochi paparameo ka'kaweruma itapiti yoorame tete-wapaopua, kaawe ahpo nakika mochitoameopua tiameo, nane'rema puuua pu'ka tamochi paparamae iikachio, itapiti tísia kaaweruma iinuemekoopua. Waikaopu ki tamochi paparamea, noochi paparapa ka'karuma yoorameko erapamapua, itapiti kaaweruma ijinuemekoopua iikachio. Wa'a erapakaopua, pichiwa no'o tewekachi amochi o'inia eenameko erapamapua, ki oowera tijoeko maaeka. Aapoeoipua waikao, nane'remapua tiameo, wa'achitia ahpo nakiwamekopua amoeo, muuu no'o No'noo, no'no nakiyamechitia.

²⁴ 'No'noo, yooma tamochi paparakameopua, no'o ahjama mochitejeraninia pu'kao, pu'ka aamo no'o ki'yariaopua newipatemichio. Neeea tetewijeraninia no'o kahtiachi mochikaapa, tetewimichioopua neeea muuukopua, ki ehpesioi wa'apitia ahjaka yasitoame, piiripi tiarichi wa'api, ke'chu i'ka weee naayachikoipua pehjo.

²⁵ Muuu no'o Noonoa, Te'ta Kaawerumara muuua, nape i'ka weeechi ki amochi inataka mochitoamea, te'ta kiisi aamo machiyamepua, aamoo te'ta kaawerumarakoipua. Nape neeea, te'ta aamo machiyamerapua, ahkasi aamo te'ta tiarirachi, aamo wa'api

tiiarichi machenakamekapa. Yooma noochi paparakamea, nane'riamepua no'oo, amochi o'inia eenakamekopua.

²⁶ Pu'kao neeea aamo tiiao, ma'chiam tuuyekamenia, wa'api teetomeri neeea amochi simiyame masitekao, aamo kahtiachi no'rakaio. Wa'a yasaka ku'isimania no'o Riosiwarioe, kaawe ahpo pirena mochtomichiopua pu'kao, kaawe ahpo nakika wa'achitia, taamo ahpo nakiyachitia.

18

Chapinia Eesusi

(*Maateo 26:47-56; Marako 14:43-50; Ruuka 22:47-53*)

¹ Waikao Eesusi teewesoopua ahpo Noono ahjama nayewakao, ajasika uumatotiapua Seeroni kohjochioopua, paonamina. Paa ajasisaapua waikao, itapiti taakiam echitiachi yeepo muiáapua.

² Uurasia Eesusi noriwi na'arekamea, machiyamekapua tiame wa'asi wa'ao, weesa eenakamekapapua wa'ao, taamo Eesusi ahjamao.

³ Ihji Uurasia, ne'neserosi pa'pamiratuameo pa'parisero pa'pamiratuameopua tiameo, ahjama ahpo kateweriai puua, muuwaeme soontaro ahpo kiapuaichiopua Eesusi chapipumewichio. Ehjepamio Uurasia, muuwaeme soontaro yeeka wa'atika ihtoame tetewetiapua Eesusi chapisa i'tomia wa'asi. Puu soontaroa, yoomahka tahjetoka nokisiamekapua, ahpo merimacheta makotoka tiame.

4 Waikao Eesusia nane'riamekapua ahpo ikimiao, pahcha weripaka pejanao, iinatukekapua, wa'a e'nakameo:

—¿Aatana i'yame eemea?

5 Aapoeo chaachapakapua:

—Eesusi, Nasare tijoe.

Eesusia waikao chaanekapua ahpo i'yasiameo:

—Neeju puuu.

Puuu Uurasi Eesusi noriwi nehjamea, wa'achi weeriopua tiame, Eesusi i'yasiame ahjama.

6 Puuu Eesusi i'tomia e'enakamea: “Neeepua”, cheekopa Eesusio, ukana ruhjikapua majaka.

7 Waikao Eesusia eenechi iinatukekapua:

—¿Aatana?

Aapoeo eenechi nehjiakapua:

—Eesusi, Nasare ohjoeme.

8 Eenechi chaaneka Eesusia:

—Neesakotine. No'o i'yame enesaa, toipua-pua no'o ahjama nokisiao, nonoramichioopua.

9 Wa'a tiame ikitiamea wa'ao, Eesusi eee cheeria enerepua ahpo Noono ahjama nayewaiio: “Aamoe no'o kiatiao, piiripioi ki wekatekame-nia.”

10 Waikao Siimoni Peeroa, ahpo merimachetaeka ma'chipaka, nakachi meteka teh-punekapua ahjamina, pu'ka Marakoo tewaniameopua, te'ta ne'neseriosi weripateriaopua.

11 Nape Eesusia chaanekapua Peeroo:

—Yaapi katewesamua pu'kao. ¿Ki iijimerikosa neea pu'ka tísia chihpuame iijipasochi, no'o iijimichio no'o Noonoe kiatiname, no'o Noonoe e'rariaeopua? ¿Ki kajuka simitemerine pu'ka, no'o Noonoopua yorajera?

Eesusi iinatukeretiapua Aanasiē

(Maateo 26:57-58; Marako 14:53-54; Ruuka 22:54)

¹² Waikao isaeri ya' yawichi soontarowaraa kapitaiwaraa tiame, chapisa purakapua Eesusio.

¹³ Pahchao Aanasi i' yetotiapua, Kaija si' yarao, puua te'ta ne' neseriosikopua pu'ka taawechi-amio.

¹⁴ Puuu Kaijakapua, piie taawechio cheekamekaa: "Epeche kaawe enema piiripi wa'api mukisaa, yoomawichioopua, ki muuwaeme wahjipamichioopua."

Peeroa ki machiyoti Eesusio

(Maateo 26:69-70; Marako 14:66-68; Ruuka 22:55-57)

¹⁵ Siimoni Peeroa, nee Waania tiame, mekapi ajatoka na' naritokapua Eesusi i' toniachio. Neeea, machiwamekapapua pu'ka te'ta neeseriosi paamiraeopua, neea yooremina pakikapua Eesusi i' toniachio, te'ta neeseriosi kaarira ta'perachioopua.

¹⁶ Nape Peeroo, ma'chi itipikapua muiwachio. Ehjepamio neea, eenechi machenakaonia, wa'a muirachi inatiame oowitiame nayewekania, Peero reesemichioopua pakimichioopua ta'pechio.

¹⁷ Waikaopu puuu oowitiame iinatukekapua Peeroo:

—¿Ki muuupu tiame, i'wa upatiame masite-wara?

—Ka'i —nehjiakapua.

18 Tuuroikopao wa'a nu'nurewaa, ihsawi choatiame kosoriapua. Wa'a ikisaopua wa'a ajakapua tatapaka, Peeroai wa'achi kahtiapua waikao na'isue, tatapaka.

Te'ta tiopa neesetoamea, utewaeme iinatukewa Eesusi

(Maateo 26:59-66; Marako 14:55-64; Ruuka 22:66-71)

19 Te'ta neeserosia, iinatukiapua Eesusio ihtana masitia, masiterachi simiyameopua tiameo.

20 Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Yooma tetewachi masitekame neeea ti'tijoo ooweruopua tiameo. Ki seenepiche simiyame masitekame neeea napawikarichiamiopua, i'isaeri ti'tiopachiamiopua tiame, yooma i'isaeri nanapawiriachiamiopua. Kihta masitekame neeea noriwio.

21 ¿Achinikai no'o iinatukenamua? Aapoe iinatukepuapua ohso kaawe, no'o masiteria. Puuu nane'renapua no'o cheeriao.

22 Wa'a chiiopa Eesusio, chokichi weeriameraa, wewekapua chaaneka:

—¿Wa'a cheeka nehjianimua te'ta neeserosi paamiratuameo?

23 Waikao Eesusia chaanekapua:

—Ki kaawe no'o cheekame enesoo no'o chaanepapua ihtanachi ki kaawe no'o cheerio, nape kaawe no'o cheekame enesoo, ¿kihtanawichio no'o wewemetemua?

24 Aanasia waikao purinurasaopua, Kaija i'yetonurakapua, piirechi te'ta paamiratuame neeserosi.

Peeroa eenechi ka'itani Eesusi
(Maateo 26:71-75; Marako 14:69-72; Ruuka 22:58-62)

²⁵ Kaija ta'perachio Peeroo tatapoiopua wah-jachi ahjamao, aaataa iinatukekapua pu'kao:

—¿Ki muuupu tiame puuu tijoe chapitiame masiterawa?

Peeroa ahpo noriwitakao, cheekapua:

—Ka'iii.

²⁶ Waikao piirechi tiame Kaija seekaerachi kahtiamea, Peero tehpuneria nahkara tejimaraa, chaanekapua tiame:

—¿Ki pa'a aamo tetewikane pu'ka chapitiame ahjama, teewi itapiti taakeri echichi?

²⁷ Peeroa, eenchi ka'itakapua ahpoo. I'ka ahpo ka'itaiopua, pu'ka wa'apichi kusuchacha totori oowiraai.

Eesusi Piiratochi iinatukewa
(Maateo 27:1-2, 11-14; Marako 15:1-5; Ruuka 23:1-5)

²⁸ Kaija petechi o'iniao, Rooma yawichi ta'perachi i'totiapua waikao, wa'ao peereitani-achi. Wa'a mochioio, ma'chirepapua wa'asi. Nape wenejiameraa i'isaeri ki muikapua wa'ao, ki na'arame teerenariapapua ahpo piipariwachio. Wa'a pakisaapua, ki ko'kome teeremerikapua Semejenato pahko kol'niameo.

²⁹ I'isaerio ki muikopao, Piiratoa machenaka chaanekapua pu'ka Eesusi u'pakameo:

—Ti'tijoeee, ¿ihtana wenejina eeme i'ka tijoeo?

³⁰ Aapoeo chaachakapua:

—Kihta iintokame enesoo, ¿aamo u'yepatariamare teeme?

31 Piiratoa nehjiakapua:

—Aamoe i'topapua pu'kao, aamo yooreka mochikae katewepuapua pu'kao.

I'isaeri pa'pamiratuamea chaachapakapua waikao:

—Merinare teemea pu'kao, nape Rooma yoorewaa, ki taamo toayamepua merimichioo.

32 Wa'a chaachapariachio, ma'chiamе naania tiamekapua achini yooraka meripuameopua Eesusio, kurusichi chuhchaka.

33 Piiratoa eenechi pakika peereiniachiopua, Eesusio paaesa iinatukeriapua:

—¿Isaeri ti'tjoeri yawichijuarekosa muuuu?

34 Eesusia nehjiariapua:

—¿No'o yawichiko e'ranimua amoe, oowerakoi wa'a chaanikosamua, inamukapa?

35 Piiratoa nehjiariapua:

—¿Isaeri tjoekosane nane'remetiao? Ki nane'riame neeea nane'riao, nape aamo tetejimari wa'api, i'wa no'o aamo u'yepakamepua. ¿Ihtana iintokamemu naaju wa'a yorapua?

36 Eesusia cheerepua waikao:

—No'o yawichitumiaa, ki i'ka weeechi enemeri puuuu. I'ka weeechi yawichi enesaane ye'kario, iinuemiinia no'o wa'inamerio, ki no'o chapisa kiapuaichioopua i'isaeri ti'tjoerichiopua; nape no'o yawichiwamiachio, ki i'wa weechipua.

37 Waikao Piiratoa chaaneriapua:

—Wa'a teesoo, ¿pichiwa yawichimua?

Waikao Eesusi nehjiakapua:

—Eje'e wa'atepua, aamo chiiachitia. Pu'kawichio naawakamenia i'ka weeechi eenakao, yooma ti'tjoerio, te'ta pichiwarichi

simiyameo, machitemia. Yooma puuu te'ta pichiwarichi te'terenariamea, no'o te'ta pichiwari chiia, e'wiamerapua.

³⁸ Piiratoa cheeriapua:

—¿Ihtanajuarepu pichiwaria?

Eesusi peerierae merinurawa

(*Maateo 27:15-31; Marako 15:6-20; Ruuka 23:13-25*)

Wa'a cheesaapua machenakapua eenechi, isaeri ti'tijoeri nayewemia. Chaanekapua pu'kao:

—Kihta ki kaaweruma iintokame ihji tijoea, kihta tewakekamenia pukachio ihta ki kaaweruma iintoriao.

³⁹ Nape eemea senepi Semejenato pahkoio, piiripi peereso maamachipamekopaopua, ¿ki i'kakamera puhjesa toijerani eemea, i'isaeri Yawichikamera Eesusi tewaniame?

⁴⁰ Waikao aapoeo weeru chaachapakaopua eenechio:

—¡Ka'ii! ¡Pu'kao ka'iii! ¡Warawasikamera puhjepuapuaaaa! —chaachapakapua.

Nape puuu Warawasia, ichikoamekapua.

19

¹ Waikao Piiratoa nuurakapua, Eesusi wepipuaichio wepirae.

² Eesusi wepisapa soontarora, yawichi mo'kori netesaopua wehcha apoche, mosokiratekapua na'araka. Wa'a yorasaopua, yawichi wisasori chuhchekapua. Puuu wisasoria, sehtanamekapua teesa.

³ Waikao soontarora Eesusi naaepakao, chaaniapua:

—¡Née, ne'neopu, isaeri yawichia! —
chaachapaka wepayapua sekae.

⁴ Wa'a noonowiretioopua Piiratoa, eenechi mächenakaopua Eesusi i'tokao, chaanekapua muuwari napawikameo:

—Née, ma'chipakania pu'kao tetewimichio, kihta tewakapa pu'kachio, a'chi tiame iintoriaopua ki kaawerumao.

⁵ Eesusia wa'a weeriapa waikao, yawichi mo'kori apoche wehcha netetiamee mo'koritetiame. Puuu Eesusia, yawichi wakirata wakiratetiamekapua tiame, tepekuma wakira sehtamurame. Waikao Piiratoa chaanekapua wa'a muuwaeme napawikameopua, ti'tijoeo ooweru tiame:

—Wa'a weeriamepu tijoea. ¿Ihtana iintotaria pu'kao?

⁶ Waikao puuu te'ta ne'neseriosi pa'pamiratuamea, wahjachi tiameopua yoorewa inatiameapua, Eesusi ne'neka siinakokapua chaachapaka:

—¡Kurusichi me'yaaa! ¡Kurusichi me'yaaa!

Piiratoa chaanekapua waikao:

—Ka'i neeea, ki merinariamenia pu'kao. Te'ta merinaresaa, aamoe wa'api i'toka meripua-pua, kurusichi chuhchakao. Neeea utewaeme iinatukeka i'yekai ki kaawe iintorio, kihta tewakamenia pukachio.

⁷ Waikao i'isaeri pa'pamiratuamea chaachapakapua:

—Ihji tijoe meripuamechepua, wa'a chiiame taamo nuurari yoorewewa mochikaa. Wa'a yorapuamepua, ahpoo Riosichi eenameko tuuyopa, oowera tamochitia tijoekai.

⁸ Piiratoa waikao, wa'a tiame inamukapao, tísia seewepakapua pu'kao.

⁹ Eenechi yooremina pakikaopua, eenechi iinatukeriapu Eesusio:

—¿Akana eename muuua naaju? ¿Ihtana tijoe muuua naaju?

Nape Eesusia ki nehjiariapua pu'kao.

¹⁰ Waikao Piiratoa chaaneriapua:

—¿Kiisi no'o nehjiamemua? ¿Ki nane'renamua no'oo, aamo merime tiariemeko kurusichi chuhchakao, no'ooio aamo toime tiameko?

¹¹ Eesusia chaanekapua:

—Kihta iintomii muuua, ki wa'a tiame teeketiamé enesaapua no'o Noonoeo, tepoona o'iniaopua. Nape pukachipa, puuu no'o amochi u'pakameraa, epeche na'ara noonoikamepua.

¹² Wa'a tiame inamukapa Piiratoa, achini teeka toipuaichio i'yakao, Eesusi pejanao ta'omamo o'raipua ti'tijoerio. Nape i'isaeri ti'tijoeria, simitekapua sisinakao, chaachapakapua:

—Pu'ka tijoe toisaamua, ki kaawe teeka itipimamua aamo te'ta yawichichiopua Seresa. Aaataai yawichi enepakamea, Seresa seepurawarapua.

¹³ Wa'a chaachapopa pu'kao, Piiratoa ma'chipanurakapua Eesusio. Waikao peerei kateweniachi yasirachi yasipakapua, nuurari

yasirachi tewaniamechi, Euroo naewaniachio, Kawata, Tehtewetiame Pooe, cheeka chaniwame.

¹⁴ I'ka nokioio, oowetaweapapua wa'asi, pu'ka meere enemiachikapua Semejenato pahkoo, yooma kateweniachikapua wa'asi, pahkowi-chioo. Piiratoa chaanekapua i'isaerio:

—Née, wa'a weeri aamo yawichiwaa, tesiwa yoratiame.

¹⁵ Nape aapoeo sisinakokapua:

—¡Kurusichi me'yáaa! ¡Kurusichi me'yáaa!

Piirato chaanekapua:

—¿Kurusi chuhchaka meritarene aamo yawichi wa'api?

Nape i'isaeri ne'neseriosiai chaachapakapua:

—Ki'tiame piirechi taamo yawichiwaa, apoe Seresa yawichichepua.

¹⁶ Waikao Piiratoa, ki'yakapua pu'kao, kurusichi chuhchaka meripuaichioopua, i'toka.

Eesusi kurusichi meriwa

(Maateo 27:32-44; Marako 15:21-32; Ruuka 23:26-43)

¹⁷ Waikaopua i'totia Eesusia. Waikao wa'a o'inia machenasaopua Eesusia kurusi mahtokao, ahkasi Mukukame Mo'ora Wakiyame tewaniachisi mahtotokapua, Euroo nayewaniachioo, Ókota tewaniachi.

¹⁸ Waikao wa'a ajasitioopua, kurusichi chuchatiapua Eesusia, ooka kurusichi chuchatiame naasipa chuchatia Eesusia.

¹⁹ Wa'a ikitioopua Piiratoa, itapitichi iyotenu-rakapua Eesusi kurusiwachi chuhchepuame, pukachio chiiamekapua: “Eesusi Nasare tijoe, uurio ti'tijoeri yawichira.”

²⁰ Muuwaeme wa'a enapaka iyonapua pu'ka wa'a iyotetiameo, waapi muuwarichikopua wa'ao mochiwachio. Pu'ka Eesusi kurusichi chuchatiameo naati, rieko naewachi iyotetiamekapua, raatini nayewaniachi, euroo nayewaniachi tiame.

²¹ Pukaepa isaeri ne'neseriosi pa'pamuratuamea, chaachapakapua Piirato:

—Ka'te iyotemitiamua wa'a kurusichio: “Uurio ti'tijoeri yawichi ihjia” —cheekao. Ohso kaawe iyotemitia muuua kurusichio, eee cheeka: “Uurio ti'tijoeri yawichiko tuukame ihjia.”

²² Nape Piiratoa nehjiakapua:

—No'o iyoteriaa, wa'a chiame iyotetiame pu-uupa.

²³ Kurusichi chuchasaopa Eesusio soontarua, ahpo naachutekapua wisasorirao, naaochi ahpo. Nape ampawakira tepekumao, yomatiam ihchiamekopa soontarua, ki si'pananariapao,

²⁴ pu'ka ampawakirao, ka'chi iika naachutame tiamekopa pu'kao, ahpo newitowa te'eriapua pu'kawichioo. Puuu wa'a noonotiamea, ehkoriaami o'inia wa'a teeremio tuutiamekapua, Ehkoriaami Riosi Iyoterichio.

Puuu Ehkoriaami Iyoteria eee chiamepua: “No'o wisasoriwao ahpo naachutekapua, pu'ka wisasori newitowawichioo, apochi newitowa te'eka.”

²⁵ Eesusi kurusichi waapio, wa'a ajakamea naatikapua: Eesusi yeeyera, Eesusi ye'chira, Eesusi yeeyera ko'chira tiame, Maaria Kereojá tewaniame uupira, wa'a ikisa Maaria Maarena tewaniame tiame.

²⁶ Eesusia no'oo, ahpo yeeye ahjama weeriamē tetewapao, chaanekapua ahpo yeeyeo:

—Ye'yee, aamo chokichi weeriamē, aamo taanapua ehpeo.

²⁷ Waikao no'oo, te'ta ahpo nakiya weerariao, no'o chaanekapua:

—Nee, ehpe waanamio no'o yeeyea, aamo yeeye enemapua.

Waika o'inia Eesusi yeeyerao, no'o petechi ohjoetekania.

Eesusi kurusichi mukuria
(Maateo 27:45-56; Marako 15:33-41; Ruuka 23:44-49)

²⁸ Wa'a cheesapa Eesusia, nane'riapa ahpo na'ara yorapua, wa'a tiame ikimio tuuyo Ehkoriaami Iyoterichi chiiao, ahsieme ikimichiopua wa'a chiameo, cheekapua:

—Paramunane.

²⁹ Wa'aoi kurusitereo wa'a weratiamekapua, itapiti cho'koame to'wame. Waikao wa'a isapatesa itapiti a'potiamē, iisopo kuhsira kuachi chuchasa ki'yakapua wa'apote, Eesusi pi'pika rupitumichiopua.

³⁰ Eesusia pu'ka pi'pisaopua nerojika, chaachakapua:

—Kuuwepakamenia wa'asi.

Waikao Eesusia, koomorasipakao ahpo iikao, ahpo Noonochi no'rapukapua.

Aata soontaroa Eesusio, nasijicherae wachikachi checheria

³¹ Waikao isaeri pa'pamiratuamea, pu'ka meere o'ichachikopua, ahpo te'ta iyoriwa taawechiopua pahkoo, Piirato itariaipua

Eesusi chapakara kahsinepuaichioo, ikanati mukimichiopua erawisuka. Wa'a tiame itariai Piiratoa, ki tehpe chuchumichiopua wa'ao, amori asiyamekopa resipuniame taawechio, pu'ka kurusichi chuchukuameo ikanati tekipusa katewepuawichiopua waikao, wahjipakame toaniachiopua.

³² Waikao soontarora, wa'a e'naka kahsinakapua chapakarao, na'pa Eesusi chokichi kurusichi chuchatiameo, piiripio pahcha, piireo neipa.

³³ Nape Eesusi chapakara kahponemiaio, mukuriopa pu'kaopa, wa'atia toitiapua waikao, ki kahponesa chapakarao.

³⁴ Nape piiripi soontarora, nasijicherae checheka yeewatakapua Eesusi wachikachio, wa'a yooratiapao, eera wi'sukapua neerompakame.

³⁵ Nee Waani te'ta i'ka wa'a tiame tetewikamea, te'ta pichiwa chiiame neeea. Te'ta pichikepuapua i'kao.

³⁶ Ihji wa'a tiame ikitiamea, Ehkoriaami Iyoterichi chiiapua, puuua eee chanitiame: "Piiripioi o'wara ki kahsinetiapua."

³⁷ Pirenachi Ehkoriaami Iyoterichioi, eee chiiamepua tiame: "Puuua tetewipuamepua, chokichi ajakamea, checheka otowinapakua."

Eesusi mukukatewewa
(Maateo 27:57-61; Marako 15:42-47; Ruuka 23:50-56)

³⁸ Neipa Eesusi mukusoopua, Oose Arimatéa mochiwachi o'inia eenakamea, Piiratochi eenaka itarepua reesiseri, Eesusi weerewara tekipumio

tuuka, wa'a ikisaopua katewenario tuuka wahji-pakame toaniachi. Piiratoa waikao, reesiserepua pu'kao. Puuu Oosea, Eesusichi paparama eneri-aipua tiame, nape noriwi teereka, seewiapa pu-uua isaeri ya'yawichio. Waikao Oosea, tekipusa-pua Eesusi weerewarao, i'tokapua wahjipame toaniachi.

³⁹ Nikoremo tiame, Eesusi ahjama naewakame piie tukao, wa'achi eenakapua tiame, pi-ire weerewa aampa oosa mariki pehtieme u'matoame petejitiame i'toka, sewajuya mirira tewaniame, ároe teewaeme sewajuya ahjama na'petiame.

⁴⁰ Waikao Oosea Nikoremo tiamea, riino wisas-ori peeniajurichi isapatesaopua, ahjae ikapisapa ahpo yoyorachitia isaeri ti'tijoerio, katewemia i'tokapua wahjipame toaniachi.

⁴¹ Eesusi kurusichi mukukachio, waapikapua wa'ao itapiti taakewa echitiachi. Wa'ao, weemera yeewatatiachikapua, mukukame tekipuachi, ki aaata tekiwachio pua pehjo.

⁴² Wa'a katewetiapua Eesusia, waapikopa wa'ao ahpo mukiriachio, resipuniame taawechioi asiyachikopua wa'asi, Semejenato pahkowichioo, yooma kateweniachikapua wa'asi.

20

Eenechi ahjaniame Eesusi
(*Maateo 28:1-10; Marako 16:1-8; Ruuka 24:1-12*)

1 Maaria Maarenaa, p̄iiri tukapoi eenari-aipua wa'a Eesusi katewetiachio, nape wahjona-tiame tewakapa wa'ao, yeetera tehteo ikicha iintapatiamē,

2 u'masiriapua waikao taamoo tuuyemiao, Peeroopua no'oopua tiame. Puuua tamochi eenakao chaanekapua:

—Ma'chipaka i'toretia taamo Paamiraa wahji-pame toaniachio, wahka i'toretiare puuua, ki nane'rena teemea i'totiachio.

3 Wa'a chiiopa Maaria Maarenao, ujumasika teemea, nee Peero tiameo, wa'a wahjipakame toaniachiopua ne'nemia.

4 Pirena ujumasikai teemea, pahcha asikania wahjipame toaniachio, epeche uwatiame u'masikapa.

5 Nape pahcha asikainia, ki pakikania. Pakirachi chukipaka yooremina no'o ne'nioipua, wisasorirache wa'a maaniapua sa'runatiame.

6 Peeroa no'o pukamina asika yooremina pakisao, pu'kachi tetewikapua tiame, riino wisasoriche ahjae ikapitiame wa'a maaniame.

7 Moochi ikapitiamea wisasori, poanachi yachatiamē, kaawe ikapitiame.

8 Waikao neeēa tiame wa'a pakisaopua wahji-pame toaniachio, kaawe ne'nesaopua yooreminao, pichiwa oijenario erapakania waikao.

9 Ki inatepai teemea wa'a tiame ikimioiopua, ki pahteriapa teemea pu'ka Iyoteri Ehkoriaami chiiapua, oijenamio tuuyoiopua pu'kao.

10 Wa'a tiame tetewisaapua wa'a yooreminao, Peeroa nee tiameo, nonoraka teemea taamo petechio.

17 Waikaonia chapakachi koorepakainia, iyoriwa iyoreka Eesusio, nape apoeo no'o chaanekapua: “No'o tooamua pehjo, no'oo ki moenamekopua pehjo, no'o Noonochiopua. Nape muuua no'o ma'masiterao chaanemitiamua, no'oo, no'o Noono kahtiachi moenamio tuuyo, pu'kao yooma aamo Noonorachi tiame; puuua apoe no'o Noonoa, no'o Riosiwapua, yooma aamo Riosiwa tiame.”

18 Wa'asa tiame taamo tuuyekapu Maaria Maarenaa, taamo petechi no'rasapua taamo tuuyemiao.

Eesusi ahpo ajawaria machejeneria

(Maateo 28:16-20; Marako 16:14-18; Ruuka 24:36-49)

19 Pu'ka wa'api taawechio amori tukapasipoio, taamo isaeri ya'yawichi majayapao, taamo kariwa yeetesa yooremina mochikai teemea. Nape wa'a te'terenioio yeetaekao, senawato wa'a weerime tetewika teemea Eesusio. Wa'a werikao taamo teepotekapua cheeka:

—¡Kúira, kaawe erakoka mochiwíiii! ¡Ka'te majakóo!

20 Wa'a cheesapa puuua, taamo ne'netekapua ahpo sekachi, ahpoopua wachikachi checheti-achi tiame. Waikao tisia kaawe erakoa teemea, taamo Paamirao eenechi tetewapa.

21 Waikao eenechi taamo chaanekapua:

—¡Kúira, iika yachapasa eemeapa amochío!

Wa'a cheesaopua taamo chaanekapua:

—Neeea no'o Noono no'o uhjurariachitia, wa'achitia aamo uhjurame neeeai, eemepechi

sitemichiopua no'o i'wa weechi o'ineria no'o Noono tehkiwao.

²² Pu'kawichioo, neeea aamo kiamapua ku'iwarioro, no'o Noono utewarira utewarieme Riosiwari.

Wa'a cheesapao, tamochi pupuchekapua cheeka:

—Ía, amochi u'wi eemea, Riosi utewario.

²³ I'ka Riosi kaaweruma tuuyewari aamo teetoachio, no'o Noono utewarie aamo nayewat-uachio, yooma aata uuka tetewikame aamo nayewatua, cheriwetiame itipimeripua ahpo tatakoriario, Apoe te'ta no'o Noonoeo. Nape ki apochi uuka tetewikamea pu'ka aamo nayewatua, wa'atia itipimeripua ahpo tatakoriario, kiisi cheriwetiame no'o Noonoeo.

Toomasia, Eesusi oijenakame tetewani

²⁴ Toomasia, piiripi puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawariaa, puua tiameo Okasauti teewataniamea, ki'tiaipua taamo ahjamao, Eesusi pukeri pahcha taamo mochikachi machejenoipua.

²⁵ Nape teemea neipamio, tuuyekapua chaachapaka:

—¡Tetewakasai teemea taamo Paamirao!

Nape Toomasia, ohsotia chiiapua:

—Oowera wa'a chaachapani eemea, kiisi pichiwakoi. Nooe tetewisaape, pichikemia pu'kao. Ahkasi nooe sutue tahchinesaape raositeretiachio, ahkasi nooe sekae ne'nesaape wachikachi yeewatatiachio tiameo, pichikemia.

²⁶ Nape osanao taawechi neipao, eenechi taamo napawikoio wa'api ta'pechio, wa'achi

kahtiapua waikao Toomasiai, taamo yooremina yeetaeka mochikoio. Wa'a te'terioi taamoo, senawato wa'a weeriamе tetewika teemea Eesusio, wa'a yooreminaopua taamo chokichi. Waikao Eesusia, taamo teepotekapua cheeka:

—Kúíraa, kaawe erakósa.

²⁷ Waikao Eesusia Toomasi wa'a tetewapao, chaanekapua:

—Ehsoko naaju. Yaapi no'o ne'nesa naaju. No'o sekachi raositeka yeewatatiachio. Yaapi no'o ne'nesao naaju, no'o wachikachi yeewatatiachiopua naaju. ¿Ki neekosapu naaju Eesusia? Ka'te oosa aampa ki maaemitiamua naaju, pichikemitiachemua.

²⁸ Waikao Toomasia chaachakapua:

—¡Nee, pichiwa no'o te'ta Paamírakamera muuua, Apoe no'o Riosiwa!

²⁹ Eesusia chaanekapua:

—¿No'o tetewapa pichikenapua ehpeo? Ki no'o tetewai pichikiamea, te'ta kaawe erakowa kiapuamepua no'o Noonoeo.

Aatia tiiachipua ihji iyotapea

³⁰ Eesusia muuwaeme itapiti ki maaeniamе yoorakapua pehji, nape puuua ki yooma iyotetiamepua i'ka no'o iyotiachio.

³¹ Nape ihji no'o iyoteriaa, pukachi aamo pichikemichio puuua, Riosi tiarie naawakamechi pichikemichiopua, Eesusi Riosie Weratiamechi; yooma aata pukachi paparakameo, weemera ahjari kiapuamepua pukaeo, ahkasi ki wahjiamesi ahjari.

21

Eesusia oowisani ahpo ajawariachi machej-nena

¹ Neipa i'kao, eenechi tetewitiapua Eesusia, Tiiweria Pa'wechi suuwerachi. Eee teerekapua wa'ao:

² Wa'a mochimioi Siimoni Peeroa, Toomasi (Okasauti teewataniame tiame), Natanaéri (Kaana ohjoeme Arirea weechi), Sewereo tatanara tiameo, wahjachi ooka no'o ahjama Eesusi masitewara tiame.

³ Waikao Siimoni Peeroa, taamo chaanekapua: —So'chi chapimia siimania, no'o sochichaira i'toka.

Waikao teemea, chaanekapua tiame:

—Siimpama teemeai aamo ahjama.

Wa'a chaachapasao siimpakapua teemeai, so'chi chapimiaopua pawekakerachi. Nape pu'ka tukawarichio, yooma tukao nokakai, kihta chapika teemea.

⁴ Piari taaa cherayoio, pukeri asitoo teemea suuwerachio, wa'a weeriane tetewaka teemea aaatao. Ki machikai teemea pukerio, nape Eesusikai teereriapua, puuu aaataa.

⁵ Puuua wa'a werikao, taamo sisinamukapua cheeka:

—Tehtëmariiii, ¿weeka chapitú so'chíii?

—¡Ka'íiii, kihtáaa! —chaachapaka teemea.

⁶ Waikao Eesusia taamo chaanekapua:

—¡Aamo ahjamina pawekakerachi ipasesa pu'ka aamo sochichairáo, wa'aoepe chapima eeméaaa! Waikao wa'a ipasao teemea, ki-isi chechewa teemea sochichairao, ki ookapi chuchatopa so'chio.

7 Waikao neee Waania, Eesusi ne'nepaka machikapao, chaanekania Peeroo:

—¡Nee naakona! ¿Ki Eesusikaitepu puuu, puuu aaataa taamoo sisinamukamea? Apoe taamo Paamirakaite puuuu.

Waikao Peeroa, nane'resache Eesusikoopua, yaapiti u'masikapua ahpo wisasoriwa chuchamia, pujakamekapa puuuu neerochi tekipanamiapa. Waikao chuchasache wisasorio, ikanati asinariapa Eesusi weeriachi, ikanati neerochi niipaka ka'keka akipakapua.

8 Teeme pawekakerachi itipikamea, tesiwatia panisutoka pawekakerachi sochichairao, suuwerachisi e'enaka teemea; so'chi chapitiachi o'inia, kiiya piie siento matokahka eneriapua suuwerachisio.

9 Wakiyachi puuyasaapa, na'itiame tewitiapua wa'ao, wa'a ihsawichio piiripi so'chi wahseniame po'yapua, paani tiame.

10 Waikao Eesusia, taamo chaanekapua:

—I'norame ookapi so'chi, pu'ka weemera aamo chapiria.

11 Waikao Siimoni Peeroa, pawekakerachi mooenaka na'sonasaopua sochichairao, suuwerachisi u'pakapua setechi. Póóchikame chuchatome eneriapua, so'chi apoche weeweruma, piire siento ooka weerewa aampa oosa mariki ahka, so'chi eneriapua. Ki ookapikoi so'chi, kiisi tehpuria sochichairaa.

12 Eesusia taamo chaanekapua waikao:

—E'enasa wa'ana ko'komia.

Aaataai teemea ki iinatukeme erakoapua aatanakoo, machikapa teemea wa'asi Eesusikoo.

¹³ Eesusia pu'ka paanio, chi'wanasa taamo naachutekapua. Wa'achi iintokapua so'chioi chi'wanasa.

¹⁴ Ihji Eesusia paisa simiyachikapua, senawato taamo machejeniachiopua.

Eesusia Siimoni Peero ahjama nayewanipua

¹⁵ Neipa ko'kosepatioopa, Eesusia chaanekapua Siimoni Peeroo:

—Siimoni Waani taanara, ¿epeche nahkimua no'oo ki i'ka no'o aamo ajawaria wahjachitia?

Peeroa nehjiakapua Eesusio:

—Eje'e Paamira, nane'riamemua no'oo aamoo, nakiyamekoo.

¹⁶ Oosa simiyachio, chaanekapua Peeroo:

—Siimoni Waani taanara, ¿pichiwa no'o nakiyamemua?

Peeroa nehiakapua eenechio:

—Eje'e, pichiwa aamo nakiyamenia.

Waikao Eesusia chaanekapua:

—Kaawe neesetomitia muuua naaju, no'o ijinuwaopua po'wa.

¹⁷ Eesusia Peeroo, paisa simiyachi iinatukekao chaanekapua:

—Siimoni Waani taanara, ¿tiiisiwá no'o nakiyamemua?

Peeroa, paisa simiyachi ahpo iinatukioio Eesusio, tisia yuuwesipakao, chaanekapua:

—Yomatiamé nane'riamemua no'oo; nane'riame muuua no'oo, káaatisia aamo nakiyamekoo.

Eesusia waikao chaanekapua pu'kao:

—Kaawe neesetomitia naaju, no'o ijinuwaopua po'wa, noochi paparakameo.

18 Pichiwa aamo chaanenania, temarikaio muuuu, amoe apechuka seekara wakiratari-aipua, waikamio ahkai aamo siminariachi siisimiriaimua; nape aamo oochetupasoopua, aaata aamo seekara apechuneka wakiratema-pua, ki aamo siminariachi i'toka.

19 I'ka Eesusi wa'a cheeriaa, Peero mukimia naewaka cheeriapua, a'chi teeka mukimia pu'kao, Eesusichi simiyame nayewaturiamekapapua. Neipa i'ka cheesao Eesusia, chaanekapua Peeroo:

—Nahpesa naaju. No'o na'naritomitiamua.

Eesusi ahpo weeraria te'ta nakiya

20 Waikao nee Waania, wahjachi Eesusi ajawaria ahjama ihtoania, Eesusi pukamina nok-isiwachi. Neeekapu Eesusi chokichi kahtimeaa, pu'ka Eesusio aari koi'wame koayoio, aatakamera iinatukekamea Eesusio, aatanakoopua ahpo noriwi nehjimerio.

21 Waikao Peeroa, no'o Eesusi pukamina ihtoame ne'nepakao, iinatukekapua Eesusio cheeka:

—Paamira, ¿ihjipe? ¿Ihtana ikimera puuuu?

22 Eesusia chaanekapua pu'kao:

—I'kao no'o tewekachi o'inia eenachisi no'o ah-jatenariao, ¿ihtanawichio nane'renariamemua pu'kao? Muuuu oowera no'o na'naritopuapua.

23 Wa'a chaaneriopa Eesusio Peeroo no'o nae-waka, yooma Riosichi paparakamechio, no'oo ki no'o mukimeriko erakowa, mehtariapua. Nape ki no'o ki mukimio wa'a cheeka nae-wariaopua Eesusia. Pu'kao Eesusia oowera chiiapua: “No'o pu'kao, ahkasi tewekachi o'inia

no'o eenachisi ahjatenaresoopua seenekachio, ʒihtana tiamepua aamowichioo?”

²⁴ Nee Waania, yooma i'ka no'o iyoterichi chiia, pichiwa chiiame puuua, nooe wa'api Eesusi ahjama oika tetewamekapa. Yooma ehpiami mochitoamea, te'ta pichiwa no'o chiiameko i'ka no'o iyotiao.

²⁵ Eesusia ki ookapi itapiti yoorariopua pehjo, ki yooma iyotetiamepua i'ka iyotaperichio. Yomatiamе Eesusi cheeriaa iintotiame tiameo, yomatiamе iyotetiame enesaa, pochikame yasi-pamiipua yomatiamе i'ka wehjoarichio, yomatiamе i'ka iyotaperi iyotetiamea, kiisi ojowika.

Ehpeonia i'wasioi iyotesa kaawe e'raka itipiamenia, yooma Eesusi inisiria no'o tetewaria iyoteriapua. Wa'asi kajunania no'o iyotiao. Ehpeo cheriwemapua yomatiamе i'ka wehjoarichi no'o iyoteria inamukameo. Wa'asipua wa'asi.

**Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa
Kaaweruma Tuuyewari
Huarijío: Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa
Kaaweruma Tuuyewari New Testament**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huarijio

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

c8002ff9-eafc-5d29-b2c7-a847cdca6c74